

**การเติมเต็มพันธกิจ
ด้านการคุ้มครองเด็กในประเทศไทย**

© องค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (ยูนิเซฟ) ฝ่าฝืนข้อมูล การวิเคราะห์ การวางแผนและติดตาม กุมภาพันธ์ 2568

การผลิตซ้ำส่วนใดส่วนหนึ่งของสิ่งพิมพ์นี้ต้องได้รับอนุญาตก่อน ยกเว้นในส่วนของการใช้งานโดยสถาบันการศึกษาและองค์กรที่ไม่แสวงหากำไร

การขออนุญาตหรือการขอข้อมูลเพิ่มเติม สามารถติดต่อ ฝ่าฝืนข้อมูล การวิเคราะห์ การวางแผน และการติดตามของ UNICEF 3 United Nations Plaza New York, NY 10017, USA โทรศัพท์: +1 212 326 7000 อีเมล: data@unicef.org

องค์การยูนิเซฟได้ใช้มาตรการป้องกันที่เหมาะสมทั้งหมด เพื่อยืนยันข้อมูลที่มีอยู่ในสิ่งพิมพ์นี้ หากต้องการข้อมูลที่เป็น ปัจจุบันหลังจากการเผยแพร่สามารถเยี่ยมชมที่ data.unicef.org

กิตติกรรมประกาศ

เอกสารฉบับนี้ถูกจัดเตรียมโดย Claudia Cappa, Colleen Murray และ Nicole Petrowski (ฝ่าฝืนข้อมูลและการวิเคราะห์ องค์การยูนิเซฟสำนักงานใหญ่) ด้วยความช่วยเหลือจาก Munkhbadar Jugder (ฝ่าฝืนข้อมูลและการวิเคราะห์ องค์การยูนิเซฟสำนักงานใหญ่) และ Isabel Jijon (ที่ปรึกษาอิสระ) โดยมีข้อมูลจาก ปริญญา บุญฤกษ์ฤทธิกุล, ชินภัทร ชิน, นันทกรณ เยี่ยมวานานกษัย, รับขวัญ สรรมากรณพิลาศ, ชญาธิศ หวังดี, Ilaria Favero, Yoonhee Jeong, และ Muhammad Rafiq Khan (องค์การยูนิเซฟประเทศไทย) และ หทัยชนก ชินอุปราวัฒน์ ผู้อำนวยการกองสถิติพยากรณ์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ รายงานนี้ได้รับการเรียบเรียงโดย Lois Jensen อ่านพิสูจน์อักษรภาษาอังกฤษโดย Alic Fogliata Cresswell ภาษาไทยโดย อลิญา หนัดหมาน และออกแบบโดย Paula Cyhan (ที่ปรึกษาอิสระ)

องค์การยูนิเซฟขอขอบคุณสำนักงานสถิติแห่งชาติ (ประเทศไทย) อย่างสูงสำหรับบทบาทสำคัญในการรวบรวมข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ และจัดทำสถิติระดับประเทศอย่างเป็นทางการ รวมถึงให้ข้อเสนอแนะอันมีค่าสำหรับเอกสารฉบับนี้

การอ้างอิง

© องค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ, การเติบโตขึ้นพันธกิจ ด้านการคุ้มครองเด็กในประเทศไทย, องค์การยูนิเซฟ, นิวยอร์ก, 2568

เครดิตภาพ

© UNICEF/UNI1645994/Phutpheng

© UNICEF/UNI1645994/Phutpheng

สารบัญ

คำนำ	3
การคุ้มครองเด็กในวาระการพัฒนาระดับโลก	4
ข้อเท็จจริงที่สำคัญเกี่ยวกับการคุ้มครองเด็กในประเทศไทย	6
ข้อมูลประชากรเด็ก สถานะบุคคลตามกฎหมายและการอพยพโยกย้ายถิ่นฐาน	8
เด็กที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่	20
ความรุนแรงต่อเด็ก	30
การแต่งงานในวัยเด็ก และการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร	48
การเคลื่อนงานด้านการคุ้มครองเด็กในประเทศไทย	62
หมายเหตุด้านเทคนิคและแหล่งที่มาของข้อมูล	66

คำนำ

ทางทีมงานได้รับเกียรติให้นำเสนอรายงานที่รอบด้านนี้ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความมุ่งมั่นของรัฐบาลไทยและองค์การยูนิเซฟในการพิทักษ์สิทธิและสวัสดิการของเด็กทุกคนในประเทศไทย

ข้อมูลเชิงลึกในเอกสารฉบับนี้สะท้อนให้เห็นสถานการณ์ปัจจุบันของการคุ้มครองเด็กในประเทศไทย รวมถึงนำเสนอบทวิเคราะห์อย่างละเอียดในหัวข้อหลักอย่างข้อมูลประชากรเด็ก สถานะบุคคลตามกฎหมาย การอพยพโยกย้ายถิ่นฐาน เด็กที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่ ความรุนแรงต่อเด็ก รวมทั้งการแต่งงานในวัยเด็กและการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร

บทวิเคราะห์ในรายงานฉบับนี้ได้แสดงให้เห็นถึงความท้าทายและความก้าวหน้า โดยในมุมมองหนึ่งคือการชื่นชมและเฉลิมฉลองการจดทะเบียนเกิดที่เกือบจะถ้วนหน้า ซึ่งเป็นหมุดหมายสำคัญในการรับประกันสถานะบุคคลตามกฎหมายให้กับเด็กทุกคน แต่ในอีกมุมมองหนึ่ง รายงานนี้ได้สะท้อนถึงประเด็นเรื้อรังอย่างการไร้รัฐ ความรุนแรงต่อเด็ก การแต่งงานในวัยเด็กที่อยู่ในระดับสูง และความยากลำบากที่เด็กต้องพบเจอเมื่อไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่ รายงานนี้ยังเน้นย้ำถึงความสำคัญในการจัดการกับความปลอดภัยและความรุนแรงในโลกออนไลน์ ซึ่งเป็นประเด็นที่น่ากังวลในโลกที่มีความเป็นดิจิทัลเพิ่มมากขึ้น

ข้อมูลเชิงลึกนี้ไม่ใช่เป็นเพียงแค่ตัวเลขทางสถิติ แต่ได้อธิบายถึงความเป็นจริงในชีวิตของเด็กทั่วประเทศไทย ตัวเลขแต่ละตัวนั้นได้สะท้อนถึงเรื่องราว ซึ่งแต่ละเรื่องล้วนกระตุ้นให้เราต้องลงมือทำอะไรบางอย่าง

ในการทำความเข้าใจกับความซับซ้อนของประเด็นเหล่านี้ ได้มีการพิจารณาสิ่งที่ประเทศไทยให้ความสำคัญและแผนปฏิบัติการที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะแผนปฏิบัติการด้านการคุ้มครองเด็กแห่งชาติ พ.ศ. 2566 – 2570 รวมทั้งวาระการพัฒนาระดับภูมิภาคและระดับชาติ ซึ่งรวมทั้งแผนปฏิบัติการระดับภูมิภาคของอาเซียนว่าด้วยการจัดความรุนแรงต่อเด็ก พ.ศ. 2559 – 2568 แผนปฏิบัติการระดับภูมิภาคของอาเซียนว่าด้วยการคุ้มครองเด็กจากการละเมิดและการแสวงหาประโยชน์ออนไลน์ ในทุกรูปแบบ พ.ศ. 2564 – 2568 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยความพยายามนี้สอดคล้องอย่างยิ่งกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กและเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งรวมถึงการบรรลุเป้าหมายความเสมอภาคระหว่างเพศ (เป้าหมายที่ 5) และการส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุมทุกคนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (เป้าหมายที่ 16)

เอกสารนี้มุ่งเรียกร้องให้เกิดการดำเนินการโดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด ทั้งหน่วยงานภาครัฐ องค์กรนอกภาครัฐ ภาคประชาสังคม และทุกๆ คน มาร่วมมือกันเติมเต็มพันธกิจด้านการคุ้มครองเด็ก ซึ่งจะช่วยให้แน่ใจว่าเด็กทุกคนในประเทศไทยจะสามารถเติบโตขึ้นในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเอาใจใส่ โดยไม่ต้องอยู่ภายใต้ความหวาดกลัวและอันตราย

ดร. ปิยนุช วุฒิสอน

ผู้อำนวยการสำนักงานสถิติแห่งชาติ
และรักษาการรองปลัดกระทรวงดิจิทัล เศรษฐกิจ และสังคม

คยองซอน คิม

ผู้แทนองค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย

การคุ้มครองเด็ก ในวาระการพัฒนา ระดับโลก

วาระการพัฒนายั่งยืน 2573 รวมถึงเป้าหมายที่มุ่งคุ้มครองเด็กจากความรุนแรงและการแสวงประโยชน์ และให้ความสำคัญกับสิทธิของเด็ก เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ข้อที่ 16 เห็นความสำคัญของการขจัดความรุนแรงต่อเด็กในทุกรูปแบบ รวมทั้งการทารุณกรรม การแสวงหาประโยชน์ การค้าเด็ก และการทรมาณ และการรับประกันสถานะทางบุคคลตามกฎหมายให้กับทุกคน รวมถึงการจดทะเบียนเกิด เป้าหมายย่อยเพิ่มเติมภายใต้เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนข้อ 5 และ 8 มุ่งจัดการกับประเด็นและรูปแบบของความรุนแรงที่เฉพาะเจาะจง อย่างการใช้ความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศและแนวปฏิบัติที่เป็นอันตรายต่อเด็ก เช่น การแต่งงานในวัยเด็ก และการใช้แรงงานเด็ก ทั้งนี้ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนและตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องในรายงานฉบับนี้ประกอบด้วย

เป้าหมายที่ 5

บรรลุความเสมอภาคระหว่างเพศ และเพิ่มบทบาทของสตรีและเด็กหญิงทุกคน

เป้าหมายย่อย 5.3 : ขจัดแนวปฏิบัติที่เป็นภัยทุกรูปแบบ อาทิ การแต่งงานในเด็กก่อนวัยอันควรหรือจากการโดนบังคับ และการ ขลิบอวัยวะเพศหญิง

- ตัวชี้วัด 5.3.1: สัดส่วนของผู้หญิงอายุระหว่าง 20-24 ปี ที่แต่งงานหรืออยู่กินกันฉันสามีภรรยา ก่อนอายุ 15 และ 18 ปี

เป้าหมายที่ 16

ส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรม และสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพ รับผิดชอบ และครอบคลุมในทุกระดับ

เป้าหมายย่อย 16.2 : ยุติการข่มเหง การแสวงหาประโยชน์อย่างไม่ถูกต้อง การค้ามนุษย์ และความรุนแรงและการทรมาณทุกรูปแบบที่มีต่อเด็ก

- ตัวชี้วัด 16.2.1: สัดส่วนของเด็กอายุ 1-17 ปี ที่เคยถูกทำร้ายทางร่างกาย และ/หรือข่มเหงทางจิตใจโดยผู้ดูแลในเดือนที่ผ่านมา

เป้าหมายย่อย 16.9 : จัดให้มีอัตลักษณ์ทางกฎหมายสำหรับทุกคน โดยรวมถึงการให้มีการจดทะเบียนเกิด (สูติ บัตร) ภายในปี พ.ศ. 2573

- ตัวชี้วัด 16.9.1 สัดส่วนของเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปีที่มีการจดทะเบียนการเกิด กับหน่วยงานของรัฐ จำแนกตามอายุ

ข้อเท็จจริง ที่สำคัญเกี่ยวกับการคุ้มครองเด็กในประเทศไทย

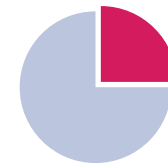
เด็กเกือบทุกคน
ในประเทศไทย
ได้รับหนังสือรับรอง
การเกิด
โดยมี
การจดทะเบียน
การเกิด
อย่างแพร่หลาย
มาตั้งแต่
ปี 2548

เด็กกว่า
150,000 คน
ในประเทศไทย
เป็นเด็กไร้สัญชาติ
โดย 1 ใน 3
อยู่ใน
จังหวัดตาก

ประเทศไทย
เป็นที่พักอาศัย
ของเด็กที่อพยพมาจาก
ประเทศต่าง ๆ กว่า
300,000 – 400,000 คน
และในปี 2564
มีเด็กไทยประมาณ
125,000 คนที่อาศัย
อยู่ในครอบครัว
ที่มีการอพยพ
เคลื่อนย้าย
ภายในประเทศ

เด็กประมาณ 1 ใน 4
ไม่ได้อาศัย
อยู่กับพ่อแม่
ผู้ให้กำเนิด
โดยส่วนใหญ่
อาศัยอยู่กับ
ปู่ย่าตายาย
หรือญาติ

เกือบครึ่งหนึ่ง
ของเด็กในประเทศไทย
มีพ่อหรือแม่
คนใดคนหนึ่ง
อาศัยอยู่ต่างประเทศ
หรือในพื้นที่ส่วนอื่น
ของประเทศ

ในขณะที่เด็ก
ประมาณ 4 ใน 10 คน
ได้รับการอบรม
สร้างวินัยด้วยวิธีการ
ที่ไม่ใช้ความรุนแรง
**แต่มีเด็กจำนวนกว่า
ครึ่งหนึ่งที่ได้รับการ
อบรมสร้างวินัย
แบบผสมระหว่าง
การใช้และไม่ใช้
ความรุนแรง**

ปัจจุบัน
ทั้งผู้หญิงและผู้ชาย
มีแนวโน้มลดลง
ที่จะหาเหตุผล
มารองรับ
ให้สามารถ
குத்திரறயா
ได้
โดย**ผู้ชายมีแนวโน้ม
มากกว่าผู้หญิงเล็กน้อย
ที่จะหาเหตุผล
มารองรับการகுத்திரறயா
ในบางกรณี**

**1 ใน 3
ของเด็กนักเรียนวัยรุ่น
รายงานว่า
เคยโดนกลั่นแกล้ง
ในปีที่ผ่านมา**

**1 ใน 10
ของเด็กวัยรุ่น
ที่ใช้อินเทอร์เน็ต
เคยถูกกดดัน
ให้พูดคุยเรื่องเพศ
ถึงที่พวกเขาไม่ต้องการ
และมีเด็กเกือบ 1 ใน 14
เคยถูกขอให้ส่งภาพ
หรือวิดีโอทางเพศ**

**หญิงสาว
ประมาณ 1 ใน 6
แต่งงานก่อนอายุ 18 ปี**
ประเทศไทย
มีเจ้าสาวเด็ก
เกือบ 6 ล้านคน
โดยส่วนใหญ่
อยู่กินฉันทามีภรรยา
มากกว่าการแต่งงาน
อย่างเป็นทางการ

ข้อมูล
ประชากรเด็ก
อัตลักษณ์
ทางกฎหมาย
และการอพยพ
ย้ายถิ่นฐาน

ในหลายปีที่ผ่านมาประเทศไทยได้ประสบกับการเปลี่ยนแปลงทางประชากรอย่างมาก ซึ่งเห็นได้จากอัตราการเกิดที่ลดต่ำลง และประชากรที่มีอายุเพิ่มมากขึ้น สำนักงานสถิติแห่งชาติของประเทศไทยรายงานถึงการลดลงของการเกิด โดยมีเด็ก 540,000 คนที่เกิดในปี 2564 ลดลงจาก 580,000 คนในปี 2563 และ 600,000 คนในปี 2559 ในขณะที่จำนวนการตาย ในปี 2564 อยู่ที่ 500,000 คน แสดงให้เห็นถึงการลดลงของประชากรเป็นครั้งแรกในรอบทศวรรษ

เด็กที่เกิดในวันนี้ถูกคาดการณ์ว่าจะมีอายุยืนยาวถึง 80 ปี ซึ่งคิดเป็นเกือบเท่าตัวของอายุขัยเฉลี่ยในช่วงทศวรรษ 2490 เด็กอายุต่ำกว่า 5 ปีมีแนวโน้มที่จะอาศัยอยู่ในครัวเรือนที่ยากจนที่สุด โดยมีจำนวนเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปีที่อาศัยอยู่ในร้อยละ 40 ของครัวเรือนที่ยากจนที่สุด มากกว่าเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปีที่อาศัยอยู่ในร้อยละ 40 ของครัวเรือนที่ร่ำรวยที่สุด ถึง 250,000 คน

ในสองทศวรรษที่ผ่านมาประเทศไทยรายงานถึงอัตราการแจ้งเกิดที่เกือบถ่วงหน้า และเด็กเกือบทุกคนมีสูติบัตร อย่างไรก็ตามมีเด็กมากกว่า 150,000 คนในประเทศไทยที่ไร้รัฐไร้สัญชาติ และจำนวน 3 ใน 4 ของเด็กกลุ่มนี้อายุต่ำกว่า 12 ปี อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดตาก เชียงใหม่และเชียงราย ซึ่งเป็นที่อยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์ และมีจำนวนเด็กไร้สัญชาติสูงสุด (1 ใน 3 ของเด็กไร้รัฐไร้สัญชาตินั้นอยู่ในจังหวัดตาก) ประชากรกลุ่มไร้รัฐไร้สัญชาติประกอบด้วย

กลุ่มชาติพันธุ์ บุตรหลานของผู้ที่เคยมีสัญชาติไทยที่สูญเสียสัญชาติจากการปักปันเขตแดน และสมาชิกของกลุ่มที่มีวิถีชีวิตแบบเร่ร่อนและกลุ่มพื้นเมือง การขาดสถานะทางกฎหมายนั้นตกทอดและส่งต่อภาวะไร้รัฐไร้สัญชาติจากรุ่นสู่รุ่น

ประเทศไทยได้ขับเคลื่อนเพื่อจัดการกับประเด็นนี้ โดยดำเนินการให้เด็กไร้รัฐสามารถเข้าถึงการศึกษาได้ พัฒนาความเข้มงวดในการเคลื่อนย้าย และใช้มาตรการทางกฎหมายอย่างพระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2551 ซึ่งได้ช่วยให้เด็กไร้รัฐจำนวนมากในประเทศไทยได้มีสถานะบุคคล แต่กรอบกฎหมายนี้ยังคงซับซ้อน และจำเป็นต้องพยายามเพิ่มขึ้นเพื่อเสริมความเข้มแข็งให้กับเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับงานทะเบียนราษฎร โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสตรีและเด็กที่ถูกทอดทิ้งที่มีความเสี่ยง

ในสถานะที่ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการยุติ การไร้รัฐไร้สัญชาติมาโดยตลอด โดยเฉพาะในกลุ่มเด็ก ประเทศไทยได้แสดงออกซึ่งเจตจำนงทางการเมือง อย่างเข้มแข็ง โดยได้ยอมรับข้อเสนอแนะจาก กระบวนการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชน แห่งสหประชาชาติในปี 2565 ในการจัดให้มีการ จัดระเบียบการเกิดสำหรับเด็กทุกคน เพื่อลด ความเสี่ยงต่อการไร้รัฐไร้สัญชาติ และประเทศไทย ยังได้ยืนยันความมุ่งมั่นที่จะยุติความไร้รัฐไร้สัญชาติ ของเด็กในการประชุมเวทีผู้ลี้ภัยโลกในปี 2566 ด้วย

ในเดือนตุลาคม ปี 2567 มติคณะรัฐมนตรีอนุมัติ หลักเกณฑ์เพื่อเร่งรัดการแก้ไขปัญหาสัญชาติ และสถานะให้แก่บุคคลที่อพยพเข้ามาในอยู่ใน ราชอาณาจักรเป็นเวลานาน และกลุ่มบุตรที่เกิดขึ้น ในราชอาณาจักรเป็นการเร่งรัดกระบวนการดำเนินการ เพื่อขอมีถิ่นที่อยู่ถาวรให้ และสัญชาติสำหรับ คนไร้สัญชาติมากกว่า 483,000 คน ซึ่งมีประชากร เด็กมากกว่า 142,000 คน ผู้ที่ได้รับถิ่นที่อยู่ถาวร สามารถดำเนินการขอสัญชาติไทยได้หลังจาก ผ่านไป 5 ปี

ประเทศไทยเป็นทั้งประเทศปลายทางหลักและประเทศ ทางผ่านของผู้อพยพโยกย้ายถิ่นฐาน ผู้ขอรับ สถานะผู้ลี้ภัย และผู้ลี้ภัย โดยส่วนหนึ่งเป็นเพราะ เศรษฐกิจที่เข้มแข็งและมั่นคง และส่วนหนึ่งจาก การมีชายแดนที่เชื่อมต่อกับกัมพูชา ลาว เมียนมา

และเวียดนาม ในขณะที่มีการหลั่งไหลของแรงงาน ข้ามชาติจากประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาในประเทศไทย แต่การย้ายถิ่นฐานจำนวนมากนี้ไม่ได้ดำเนินการ อย่างถูกต้องตามกฎหมาย โดยเฉพาะการเข้าประเทศ ของเด็ก ซึ่งมีช่องทางที่จำกัดในการย้ายถิ่นฐาน เข้ามาในประเทศไทยอย่างถูกต้องตามกฎหมาย ทั้งเด็กที่เดินทางมาโดยลำพัง และ/หรือเด็กที่ถูกแยก จากผู้ปกครอง และเด็กที่เดินทางมาพร้อมครอบครัว นอกจากผู้ย้ายถิ่นฐานที่มองหาโอกาสทางเศรษฐกิจ (ซึ่งหลายคนเลือกที่จะเสี่ยงขอกำหนดในการเข้า ประเทศไทยที่เป็นทางการ ชับซ้อนหรือใช้ระยะเวลา ยาวนาน) ยังมีผู้อพยพโยกย้ายถิ่นฐาน ที่แสวงหา ความปลอดภัยจากความขัดแย้งและความไม่สงบ ในประเทศต้นทางและเข้ามายังประเทศไทยอย่าง ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย

สถานการณ์รัฐประหารในประเทศเมียนมาในปี 2563 และความรุนแรงที่เกิดขึ้นตามมา ทำให้ผู้คนมากมาย ข้ามชายแดนมายังประเทศไทย โดยสัดส่วนหลักคือ ผู้อพยพชาวโรฮิงญาและกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ซึ่ง มี การประมาณการจำนวนผู้อพยพโยกย้ายถิ่นฐาน ในประเทศไทยที่ 4.9 ล้านคน และ 3.9 ล้านคนนั้น เป็นแรงงานข้ามชาติจากประเทศเพื่อนบ้าน¹ ในกลุ่ม ประชากรนี้มีคนต่างชาติที่ไม่มีสถานะบุคคล ทางกฎหมายอยู่ที่ประมาณ 1 – 2.5 ล้านคน² ถึงแม้ว่าเป็นการยากที่จะคำนวณจำนวนโดยประมาณ

ของเด็กอพยพโยกย้ายถิ่นฐาน แต่ก็ได้มีการ คาดการณ์ไว้ที่ประมาณ 300,000 – 400,000 คน ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย³ ซึ่งไม่รวมเด็กที่ย้ายถิ่นฐาน ภายในประเทศจากที่อยู่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง ในปี 2564 มีเด็กและเยาวชนมากกว่า 125,000 คน ที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนที่มีการย้ายถิ่นฐานภายใน ประเทศไทย โดยมีจำนวนเด็กหญิงมากกว่าเด็กชาย เล็กน้อย และกว่าครึ่งหนึ่งของเด็กที่ย้ายถิ่นฐาน ภายในประเทศนั้นอาศัยอยู่ในภาคตะวันออก เฉียงเหนือและภาคกลาง

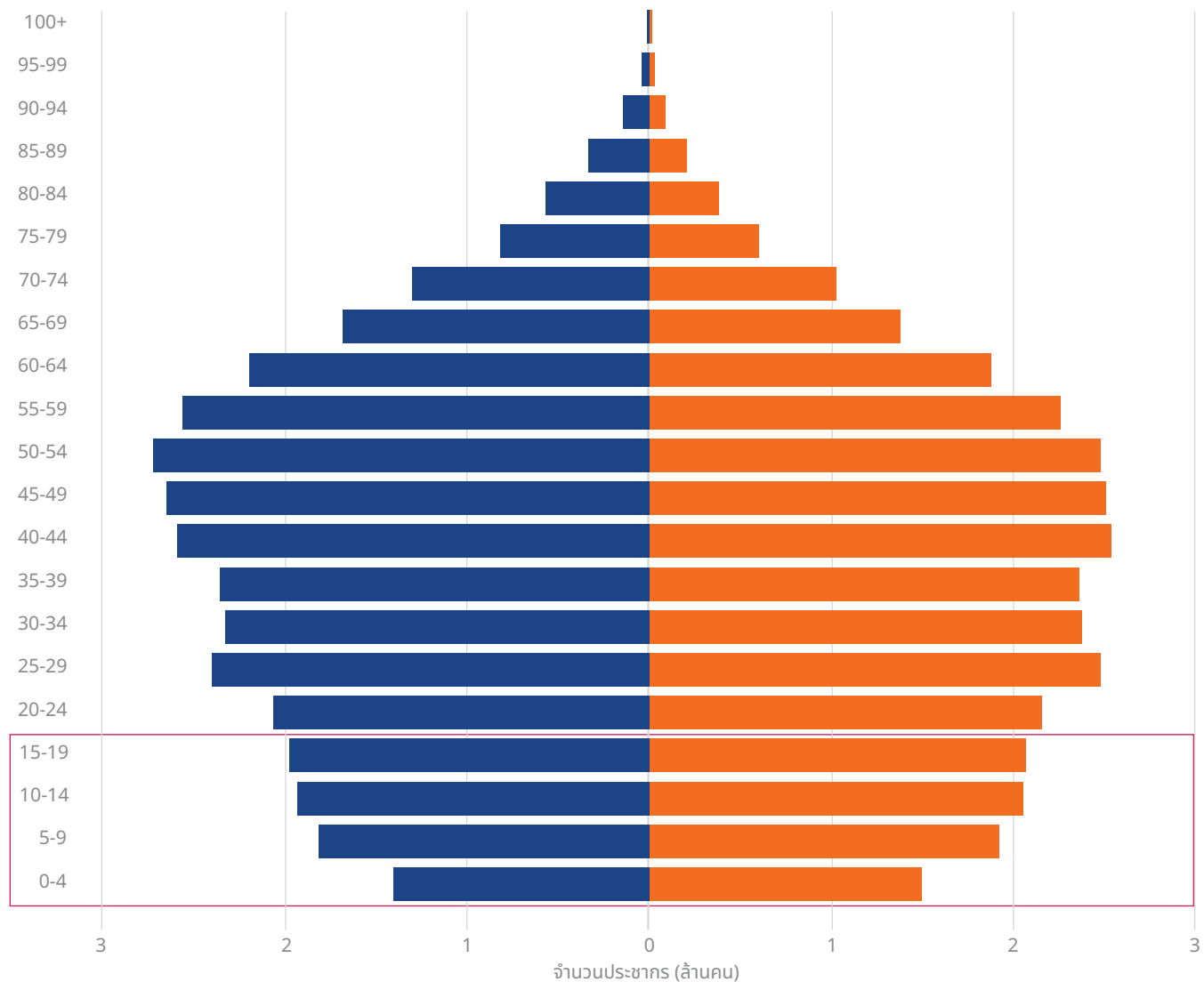
ข้อมูลเหล่านี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการ ขับเคลื่อนงานด้านการคุ้มครองเด็กอย่างต่อเนื่อง การรับประกันสถานะบุคคลทางกฎหมายสำหรับ เด็กทุกคน และจัดการกับความท้าทายที่เด็ก อพยพโยกย้ายถิ่นฐานในประเทศไทยต้องเผชิญ แม้ประเทศไทยมีความก้าวหน้าอย่างมาก แต่ข้อมูล ยังคงเน้นย้ำให้เห็นถึงประเด็นที่ยังจำเป็นต้อง ทำงานเพิ่มมากขึ้น

ข้อมูลประชากรเด็ก

ประเทศไทยมีเด็กและวัยรุ่นกว่า 14 ล้านคน นับเป็น 1 ใน 5 ของประชากรรวมทั้งประเทศ

■ ชาย ■ หญิง

ภาพที่ 1.1 จำนวนประชากร จำแนกตามช่วงอายุและเพศ

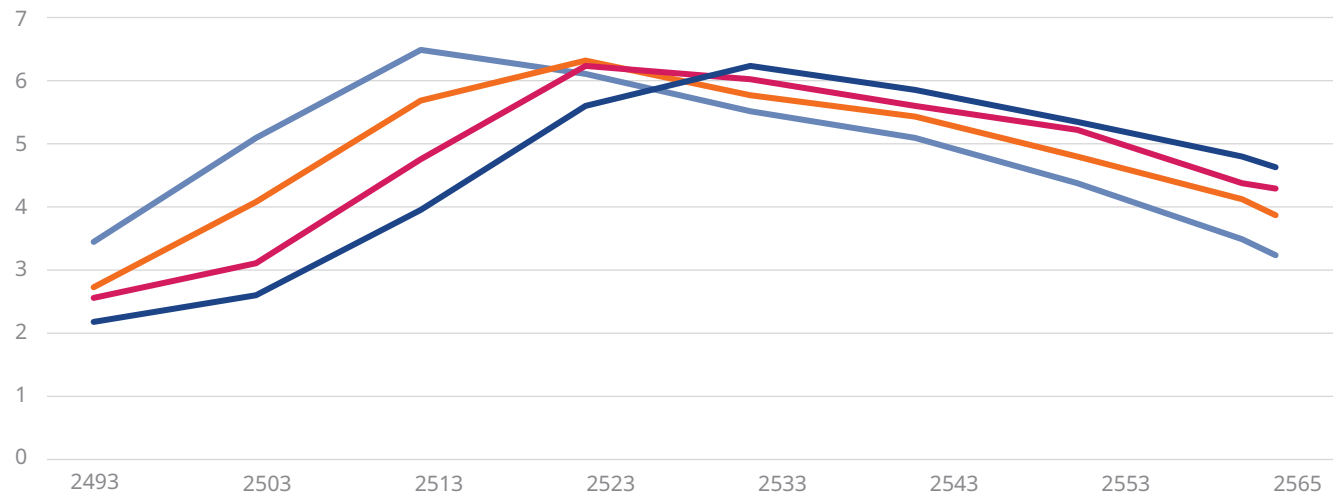

หมายเหตุ: ข้อมูลประชากรที่ใช้ในบทนี้เป็นข้อมูลจากปี 2565 เพื่อให้สอดคล้องกับข้อมูลล่าสุดในการสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย (MICS) ซึ่งเป็นข้อมูลส่วนใหญ่ที่ใช้ในการวิเคราะห์ในเอกสารนี้
ที่มา: กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ประเทศไทย

**จำนวนประชากรเด็ก
และวัยรุ่นของไทย
ขึ้นสู่จุดสูงสุด
ในช่วงปีทศวรรษ 2510
และนับแต่นั้นก็ลดลงเรื่อยๆ**

- 0-4 ปี
- 5-9 ปี
- 10-14 ปี
- 15-19 ปี

ภาพที่ 1.2 จำนวนประชากรเด็กและวัยรุ่น (ล้านคน) จำแนกตามช่วงอายุและปี

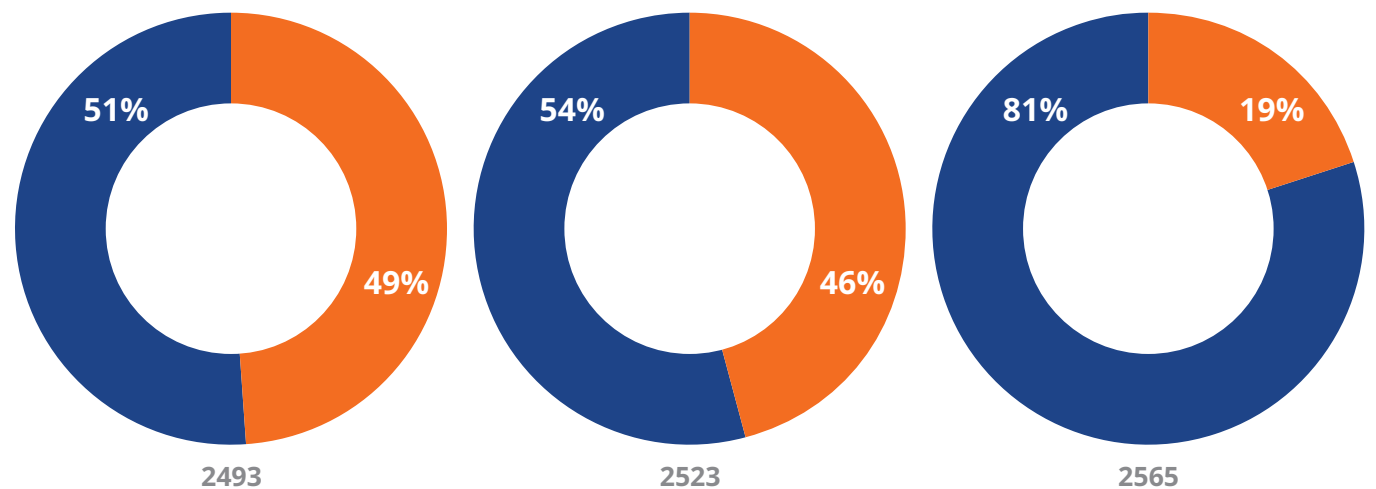

ที่มา: World Population Prospects 2567 ฉบับออนไลน์ โดยสำนักงานเศรษฐกิจและกิจการสังคม กองประชากร องค์การสหประชาชาติ

**สัดส่วนของประชากรเด็ก
ต่อจำนวนประชากรรวม
ของไทยหดตัวลง
เพราะประชากรมีอายุมากขึ้น
และอัตราการเกิดลดลง**

- เด็ก 0-17 ปี
- ผู้ใหญ่ 18 ปีขึ้นไป

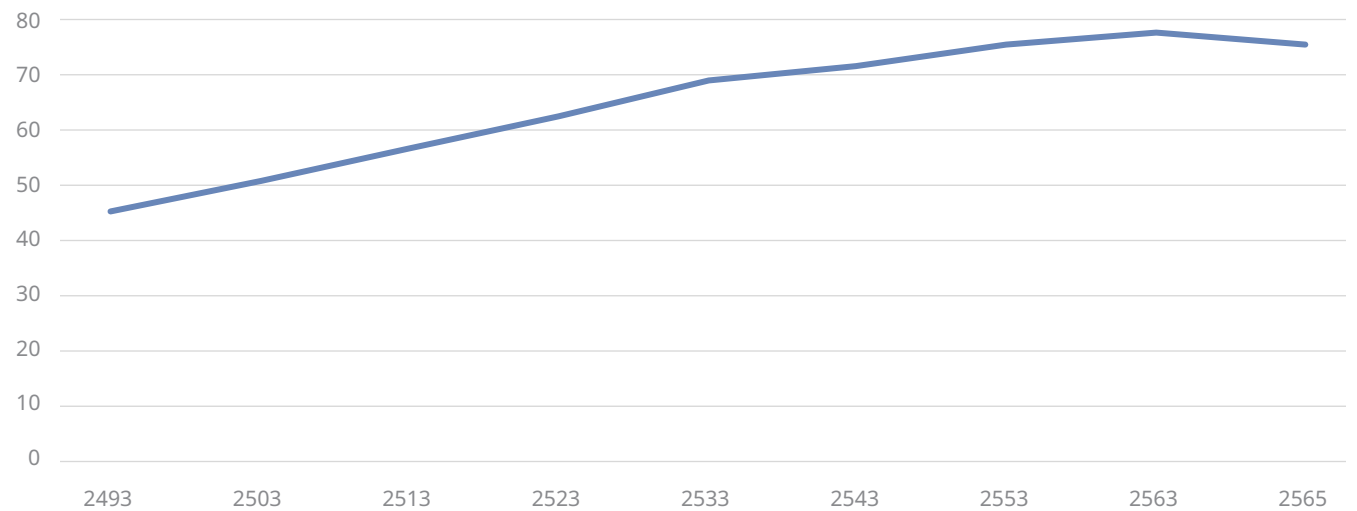
ภาพที่ 1.3 ร้อยละของจำนวนประชากร จำแนกตามอายุและปี

ที่มา: World Population Prospects 2567

**เด็กที่เกิดในประเทศไทยวันนี้
จะสามารถมีชีวิตอยู่ได้ถึง
อายุเฉลี่ย 80 ปี
ซึ่งอายุขัยเฉลี่ยนั้นเพิ่มขึ้น
เกือบเท่าตัวจากปี 2493**

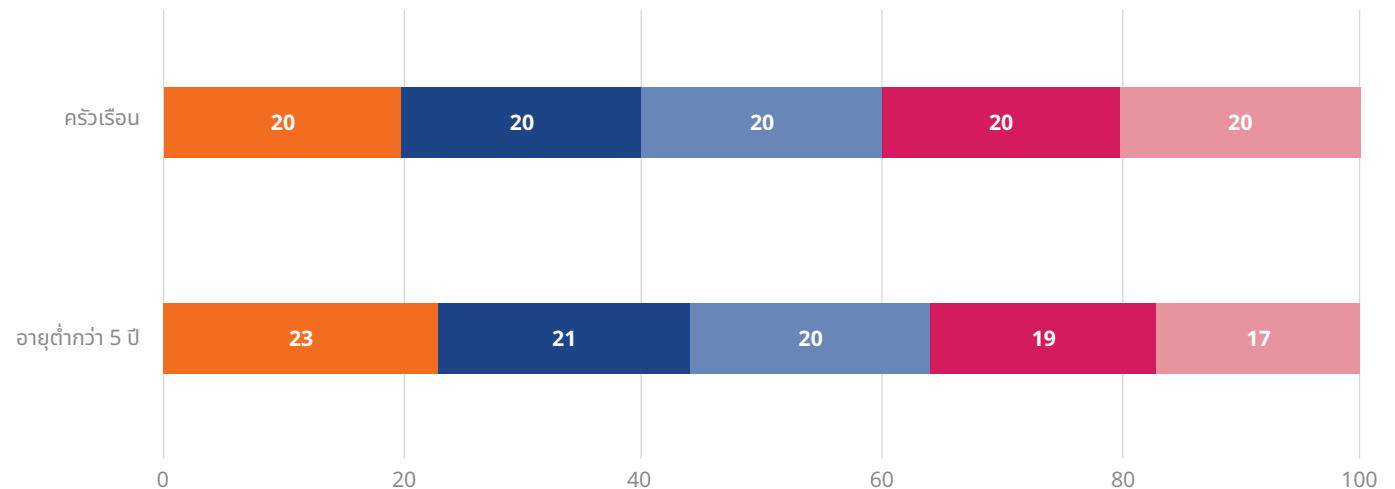
ภาพที่ 1.4 อายุขัยเฉลี่ยเมื่อแรกเกิด (ปี)

ที่มา: World Population Prospects 2567

**เด็กเล็กมีแนวโน้ม
ที่จะอาศัยอยู่ในครัวเรือน
ที่ยากจนที่สุด
โดยมีจำนวนเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี
ที่อาศัยอยู่ในร้อยละ 40
ของครัวเรือนที่ยากจนที่สุด
มากกว่าเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี
ที่อาศัยอยู่ในร้อยละ 40
ของครัวเรือนที่ร่ำรวยที่สุด
ถึง 250,000 คน**

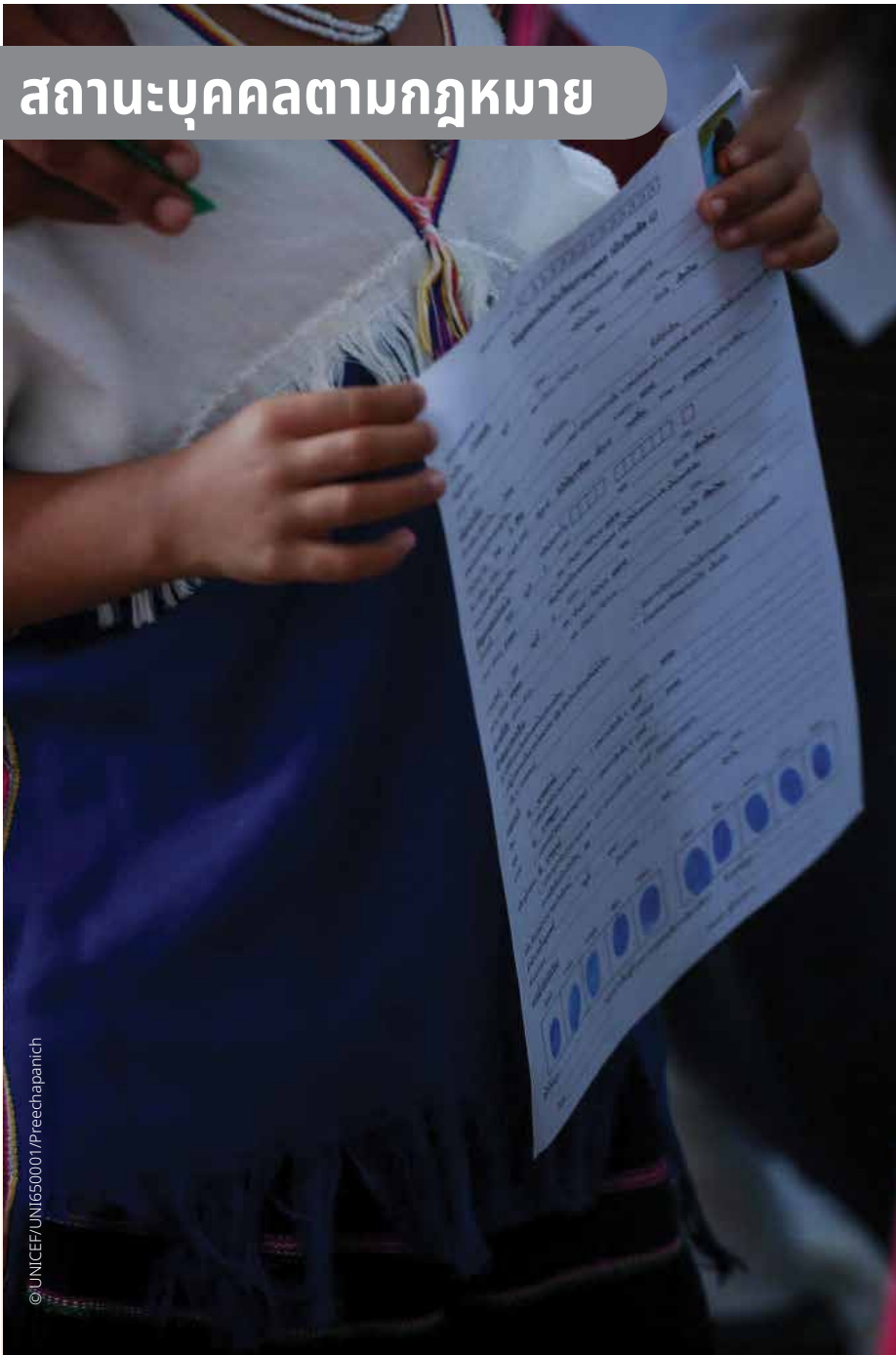
ภาพที่ 1.5 ร้อยละของครัวเรือนและเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี จำแนกตามระดับความมั่งคั่งของครัวเรือน

ที่มา: การสำรวจ MICS 2565

- ยากจนมาก
- ยากจน
- ปานกลาง
- ร่ำรวย
- ร่ำรวยมาก

สถานะบุคคลตามกฎหมาย

เรื่องราวความสำเร็จของประเทศไทย การบรรลุการจดทะเบียนเกิดเกือบถ้วนหน้า

ประเทศไทยมีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็วในการรับประกันว่าเด็กทุกคนที่เกิดภายในเขตแดนไทยจะได้รับการจดทะเบียนเกิด จึงส่งผลให้มีการจดทะเบียนเกิดที่เกือบถ้วนหน้า ซึ่งเป็นการรับประกันอนาคตที่สดใสยิ่งขึ้นสำหรับเด็กทุกคน รัฐบาลไทยได้บังคับใช้พระราชบัญญัติทะเบียนราษฎรและบทบัญญัติอื่น ๆ ในพระราชบัญญัติสัญชาติให้สิทธิในการจดทะเบียนการเกิดสำหรับเด็กทุกคนที่เกิดในประเทศไทย โดยไม่ต้องคำนึงถึงสัญชาติและสถานะบุคคลของพ่อแม่ กระบวนการจดทะเบียนการเกิดได้รับการปรับปรุงและทำให้สามารถเข้าถึงได้แม้ในพื้นที่ห่างไกล

การเกิดในประเทศไทยส่วนใหญ่เกิดในโรงพยาบาล ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการจดทะเบียนเกิด ประเทศไทยยังมีการพัฒนาที่น่าชื่นชมในการประสานการจดทะเบียนเกิดกับบริการทางสุขภาพและใช้ระบบหมายเลขประจำตัวของบุคคล ซึ่งเอื้อต่อการดำเนินการหลัก

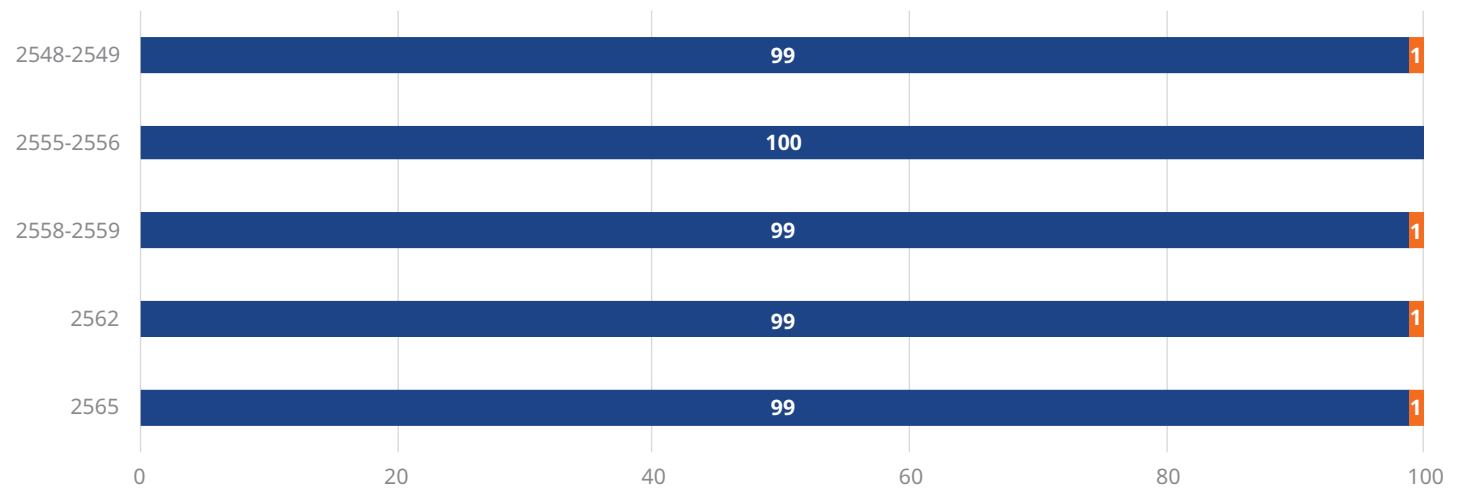
ประกันสุขภาพถ้วนหน้า การผสมผสานนี้ไม่เพียงแต่ปรับปรุงขั้นตอนการจดทะเบียนการเกิด แต่ยังคงเสริมความเข้มแข็งให้กับการบริการสาธารณสุขและระบบการประกันสุขภาพ

แม้ว่าประเทศไทยมีความก้าวหน้าอย่างมาก แต่ยังคงมีความท้าทายต่าง ๆ อยู่ โดยเฉพาะการจดทะเบียนการเกิดให้กับเด็กที่เกิดจากครอบครัวที่อพยพโยกย้ายถิ่นฐาน เด็กไร้รัฐมักเกิดจากพ่อแม่แรงงานข้ามชาติที่ไม่มีเอกสารเข้าเมืองตามกฎหมาย ประชากรชนกลุ่มชาติพันธุ์ที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนหรือผู้อพยพกลุ่มอื่น ๆ ซึ่งต้องเผชิญกับอุปสรรคจำนวนมากในการยื่นขอสถานะบุคคลตามกฎหมาย รวมทั้งการขาดความตระหนักรู้ของพ่อแม่เกี่ยวกับขั้นตอนการจดทะเบียนความกลัวที่จะต้องติดต่อกับเจ้าหน้าที่และการเคลื่อนย้ายบ่อยครั้งในกลุ่มครอบครัวอพยพโยกย้ายถิ่นฐาน

เด็กเกือบทุกคน ในประเทศไทยมีสูติบัตร และการจดทะเบียนเกิด นั้นเกือบถ้วนหน้า มาตั้งแต่ปี 2548

■ มีสูติบัตร
■ จดทะเบียนเกิดแต่ไม่มีสูติบัตร

ภาพที่ 1.6 ร้อยละของเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ที่ได้จดทะเบียนการเกิด จำแนกตามสถานะว่ามีสูติบัตรหรือไม่

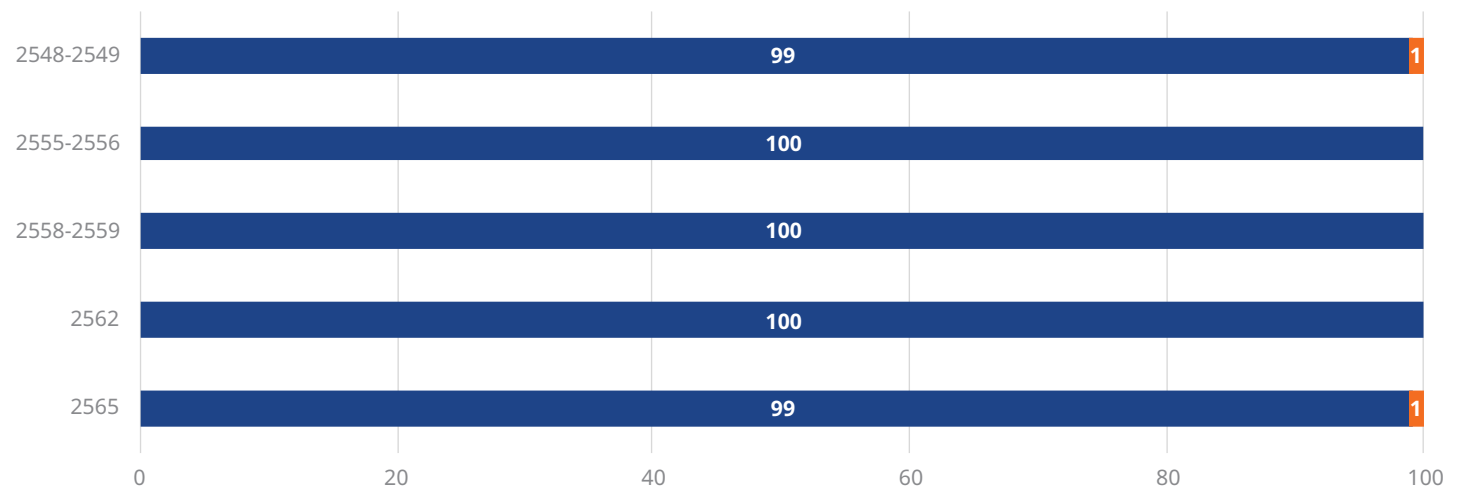

หมายเหตุ: การสำรวจ MICS 2555 – 2556 เก็บข้อมูลเฉพาะที่เกี่ยวกับสูติบัตร
ที่มา: การสำรวจ MICS 2548-2549, 2555-2556, 2558-2559 และ 2565

การมีสูติบัตรนั้น เกือบถ้วนหน้า

■ มีสูติบัตร
■ จดทะเบียนเกิดแต่ไม่มีสูติบัตร

ภาพที่ 1.7 ร้อยละของเด็กอายุต่ำกว่า 1 ปี ที่ได้จดทะเบียนการเกิด จำแนกตามสถานะว่ามีสูติบัตรหรือไม่

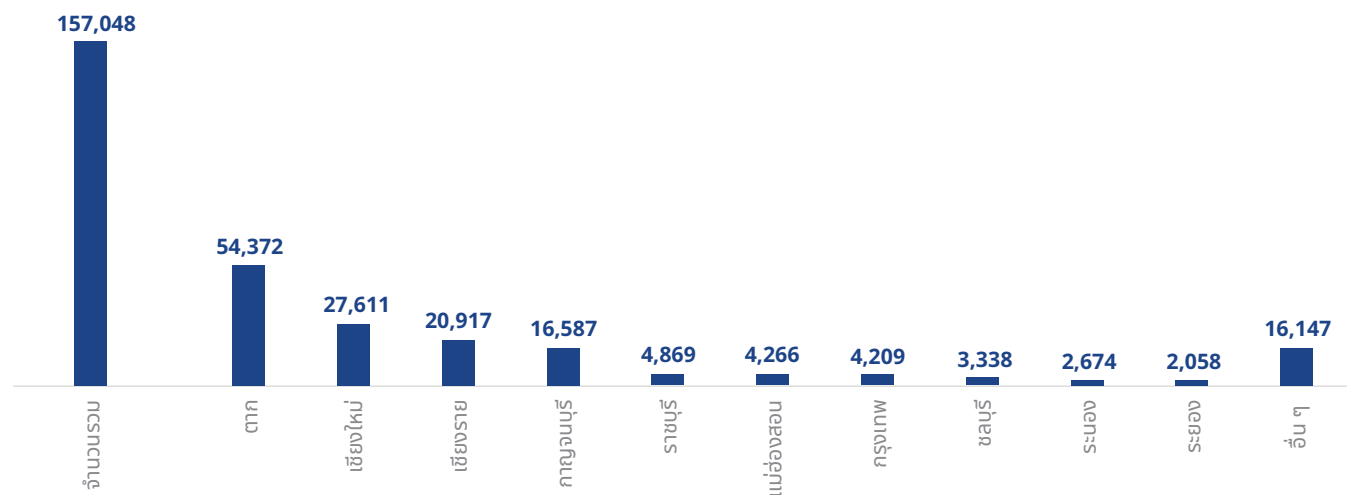

หมายเหตุ: การสำรวจ MICS 2555 – 2556 เก็บข้อมูลเฉพาะที่เกี่ยวกับสูติบัตร
ที่มา: การสำรวจ MICS 2548-2549, 2555-2556, 2558-2559 และ 2565

เด็กไร้สัญชาติ

เด็กในประเทศไทย
กว่า 150,000
เป็นคนไร้สัญชาติ
โดย 1 ใน 3
นั้นอยู่ในจังหวัดตาก

ภาพที่ 1.8 จำนวนเด็กอายุ 0-17 ปีที่ขึ้นทะเบียนบุคคลไร้สัญชาติ จำแนกตามจังหวัด

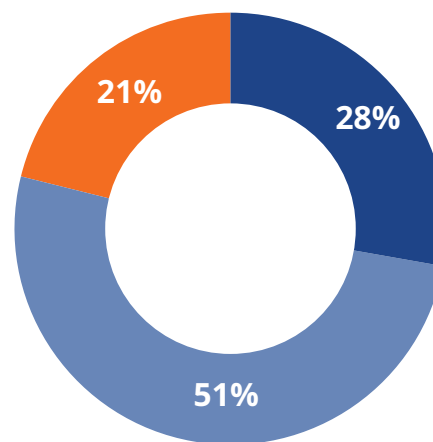

ที่มา: ข้อมูลการบริหารเกี่ยวกับสถานะไร้สัญชาติของเด็ก โดยกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย มิถุนายน 2566

จำนวน 3 ใน 4
ของเด็กไร้สัญชาติ
มีอายุต่ำกว่า 13 ปี

- 0-4 ปี
- 5-12 ปี
- 13-17 ปี

ภาพที่ 1.9 ร้อยละของเด็กอายุ 0-17 ปีที่ขึ้นทะเบียนบุคคลไร้สัญชาติ จำแนกตามอายุ

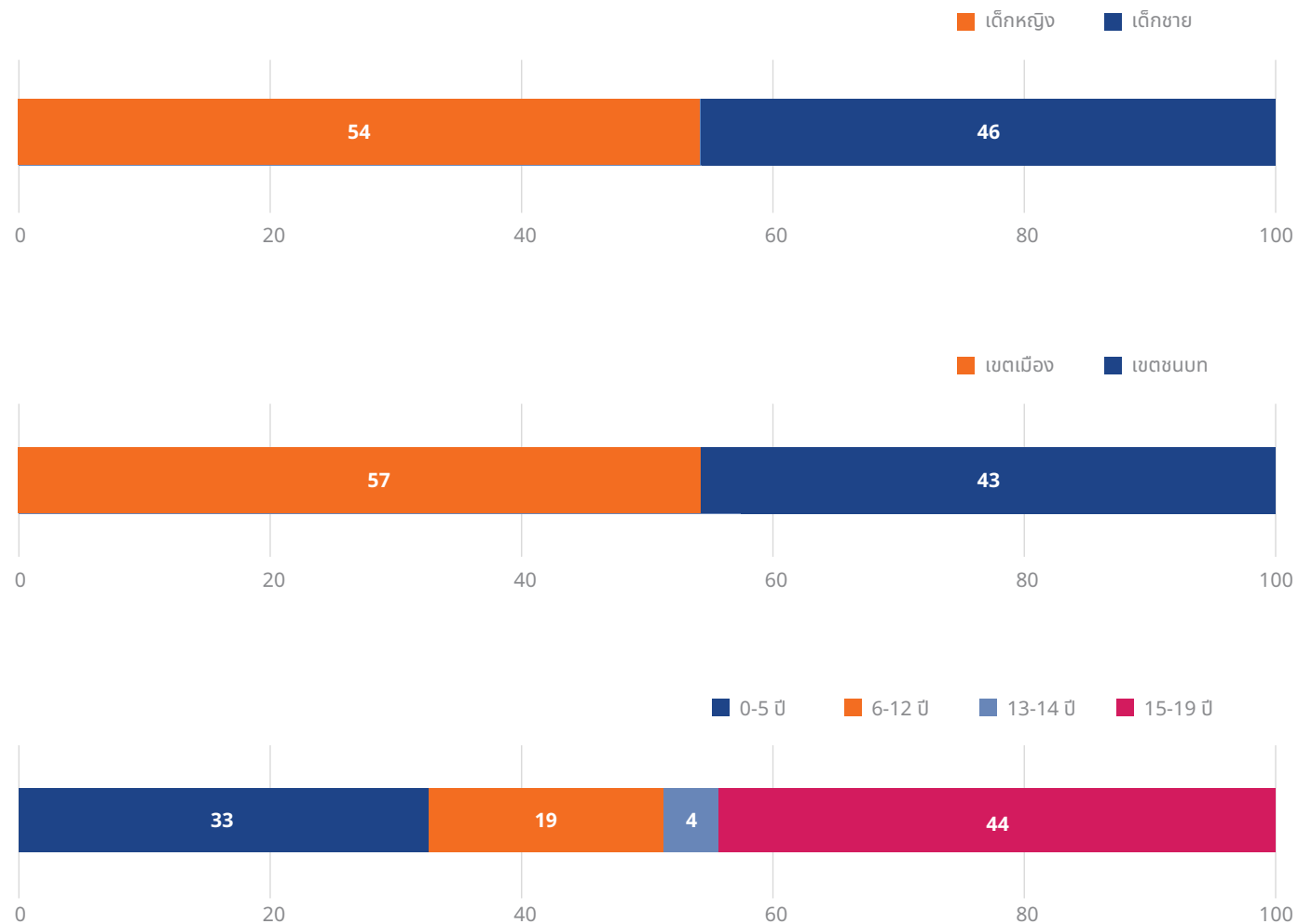
ที่มา: ข้อมูลการบริหารเกี่ยวกับสถานะไร้สัญชาติของเด็ก โดยกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย มิถุนายน 2566

การย้ายถิ่นฐานภายในประเทศ

**ในปี 2563 ประเทศไทย
มีเด็กและวัยรุ่นย้ายถิ่นฐาน
ภายในประเทศ
มากกว่า 125,000 คน
โดยมีจำนวนเด็กหญิง
มากกว่าเด็กชายเล็กน้อย**

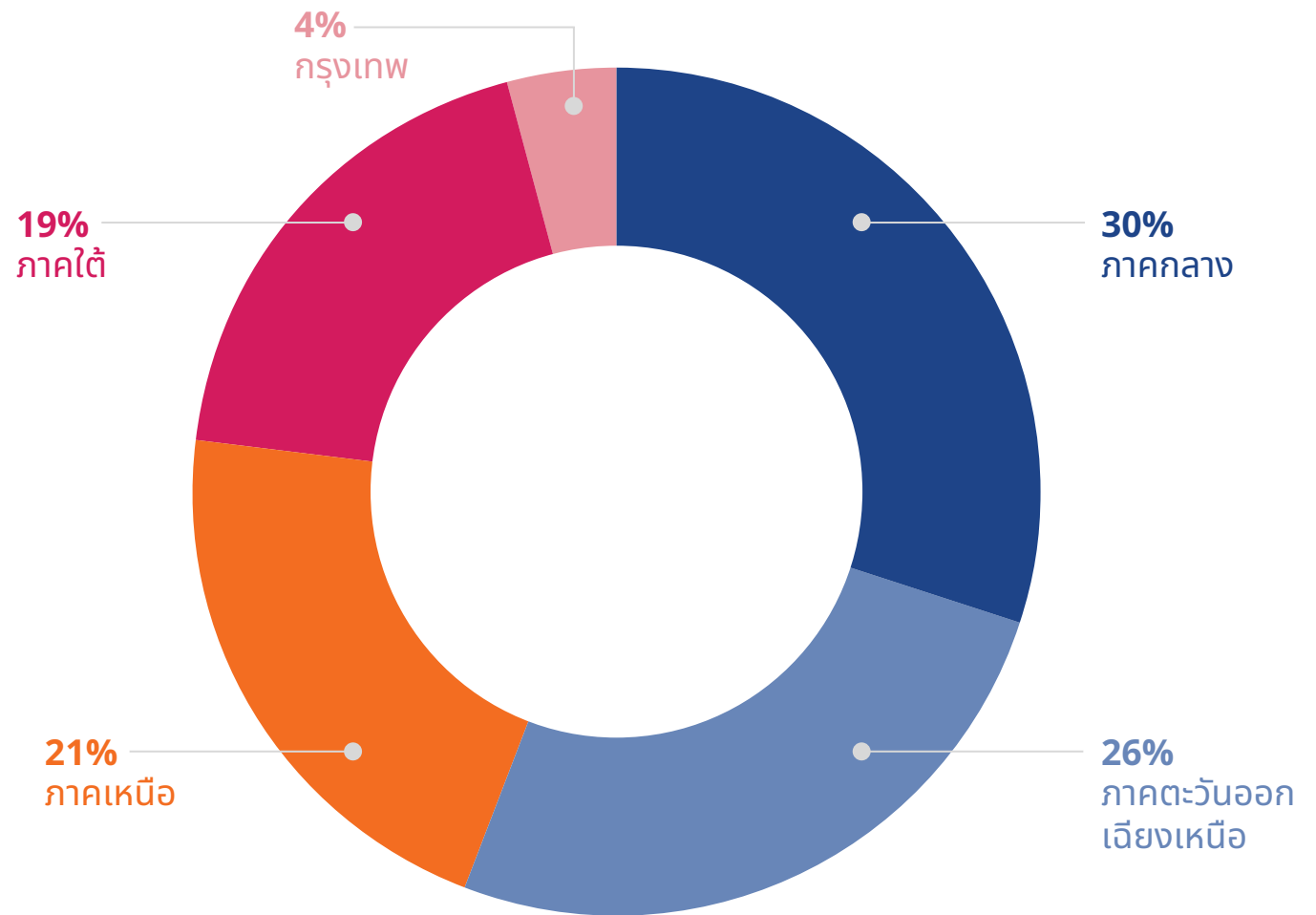
ภาพที่ 1.10 ร้อยละของเด็กและวัยรุ่นอายุ 0-19 ปีที่เป็นเด็กย้ายถิ่นภายในประเทศ จำแนกตามลักษณะของภูมิหลัง

ที่มา: การสำรวจการย้ายถิ่นฐานภายในประเทศของไทย 2564

กว่าครึ่งหนึ่งของ
เด็กย้ายถิ่นฐาน
ภายในประเทศทั้งหมด
อาศัยอยู่ใน
ภาคตะวันออก
เฉียงเหนือ
และภาคกลาง

ภาพที่ 1.11 ร้อยละของเด็กและวัยรุ่นอายุ 0-19 ปีที่เป็นเด็กย้ายถิ่นภายในประเทศ จำแนกตามภูมิภาค

ที่มา: การสำรวจการย้ายถิ่นฐานภายในประเทศของไทย 2564

เด็กที่ไม่ได้อาศัย อยู่กับพ่อแม่

สัดส่วนของเด็กในประเทศไทยที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่ผู้ให้กำเนิดทั้งสองคนมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างน่ากังวล โดยตั้งแต่ปี 2558 ถึง 2565 สัดส่วนดังกล่าวเพิ่มขึ้นจาก 1 ใน 5 เป็น 1 ใน 4 โดยเด็กส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชนบทในครัวเรือนที่อยู่ในระดับยากจนที่สุด เป็นกลุ่มผู้ที่ได้รับความช่วยเหลือทางสังคม และครัวเรือนที่พูดภาษาไทยเป็นหลัก ปัญหานี้มีความรุนแรงที่สุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีเด็กจำนวน 1 ใน 3 ที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่ผู้ให้กำเนิด

เด็กที่ยังคงอยู่ในครัวเรือนแต่ไม่ได้อยู่อาศัยกับพ่อแม่ส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับปู่ย่าตายายหรือญาติคนอื่น ๆ ในปี 2565 มีจำนวนเด็กที่สูญเสียพ่อหรือแม่คนใดคนหนึ่งหรือทั้งสองคน คิดเป็นประมาณร้อยละ 4 โดยมีเด็กที่สูญเสียทั้งพ่อและแม่คิดเป็นต่ำกว่าร้อยละ 1 โดยตัวเลขนี้ไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงมาตั้งแต่ปี 2548 ซึ่งเป็นที่น่าสนใจว่ารูปแบบการอยู่อาศัยไม่ได้ส่งผลกระทบต่อความเป็นไปได้ที่เด็กจะถูกกลั่นแกล้งด้วยความรุนแรง หรือมีปัญหาในด้านทักษะการอ่านและการคำนวณพื้นฐาน

การศึกษาจากมหาวิทยาลัยมหิดล, Alternative Care Thailand, Safe Child ยืนยันว่ามีเด็กประมาณ 120,000 คนอาศัยอยู่ในการดูแลรูปแบบสถานต่างๆ ทั่วประเทศ รวมถึงโรงเรียนประจำ วัด และสถานเลี้ยงเด็กกำพร้า โดยปัจจัยสำคัญที่นำเด็กเข้าสู่สถานสงเคราะห์คือความยากจนและการเข้าถึงการศึกษาที่จำกัด แม้ว่าร้อยละ 90 ของเด็กเหล่านี้จะมีพ่อหรือแม่ที่ยังมีชีวิตอยู่อย่างน้อยหนึ่งคนก็ตาม⁴

แผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยการเลี้ยงดูทดแทนสำหรับเด็ก (2565-2569) ได้กำหนดยุทธศาสตร์เพื่อเป็นแนวทางในการขับเคลื่อนงานด้านการเลี้ยงดูทดแทน เช่น การสนับสนุนความเข้มแข็งของครอบครัว การจัดให้มีกลไกป้องกันไม่ให้แยกเด็กออกจากครอบครัว มาตรฐานการดูแล การลดการพึ่งพิงสถานฯ และการบังคับใช้กฎหมาย เป็นต้น

การจัดการกับข้อท้าทายเหล่านี้ต้องมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีมาตรการเชิงรุก การเสริมสร้างระบบการสนับสนุนครอบครัว โดยการใช้นโยบายที่เป็นมิตรต่อครอบครัวสามารถช่วยป้องกันการแยกเด็กออกจากครอบครัวโดยไม่จำเป็น เช่นเดียวกับการให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนผ่านสู่การเลี้ยงดูบนฐานครอบครัวในกรณีที่สามารถทำได้ และการเสริมสร้างอัตรากำลังจำนวนผู้ปฏิบัติงานด้านสวัสดิการสังคมในระดับท้องถิ่นนับเป็นขั้นตอนที่สำคัญ รวมถึงการวางระเบียบแนวปฏิบัติที่ชัดเจนสำหรับการขึ้นทะเบียน การตรวจสอบและติดตามสถานรองรับ

ในปี 2567 ประเทศไทยได้จัดทำรายงานการวิเคราะห์การลงทุนเพื่อการคุ้มครองเด็กในประเทศไทย⁵ ที่ได้วิเคราะห์ถึงต้นทุนและผลลัพธ์ รวมทั้งความเพียงพอ ที่พิจารณาเงินอุดหนุนช่วยเหลือค่าเลี้ยงดูเด็กในครอบครัวอุปถัมภ์ (เครือญาติ) ค่าตอบแทนการเลี้ยงดูเด็กแก่ผู้อุปถัมภ์ที่อุปการะเลี้ยงดูเด็ก และเงินช่วยเหลือเด็กในครอบครัวที่ได้รับความเดือดร้อน (ภายใต้กองทุนคุ้มครองเด็ก) โดยเปรียบเทียบผลลัพธ์เหล่านี้กับการใช้เงินสำหรับดำเนินการสถานดูแลเด็กของภาครัฐในประเทศไทย การวิเคราะห์นี้พบว่ากลไกการใช้เงินเพื่อการคุ้มครองเด็กบนฐานครอบครัวมีความคุ้มค่ามากที่สุด นอกจากนี้ยังพบว่า การเลี้ยงดูในรูปแบบสถานดูแลเด็กนั้นมีค่าใช้จ่ายสูงที่สุด โดยมีต้นทุนสูงกว่าการเลี้ยงดูบนฐานครอบครัวถึง 18 เท่า รายงานฉบับนี้ได้จัดทำข้อเสนอแนะให้รัฐบาลไทยพิจารณาที่จะจัดสรรทรัพยากรจากการเลี้ยงดูในสถานดูแลเด็กมาสู่การให้ความสำคัญกับการเลี้ยงดูทดแทนบนฐานครอบครัวภายในชุมชน การตระหนักว่าเด็กส่วนใหญ่ที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่มีอาศัยอยู่กับสมาชิกในครอบครัวขยายของตน และมีต้องได้รับการสนับสนุน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการแทรกแซงในชุมชน

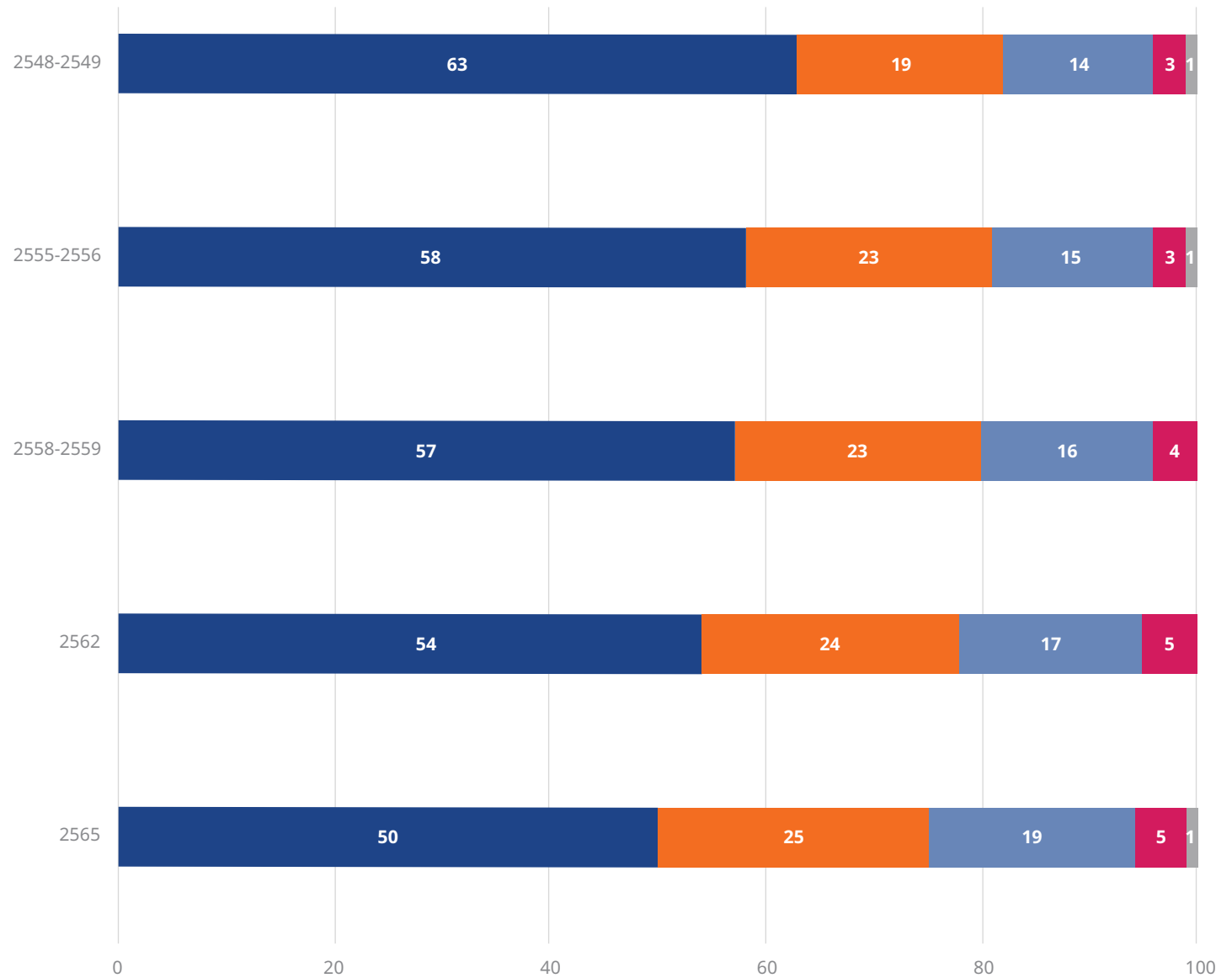
ท้ายที่สุดแล้วการยอมรับและหนุนเสริมบทบาทที่สำคัญของครอบครัวในการส่งเสริมพัฒนาแบบองค์รวมของเด็กนั้นเป็นสิ่งสำคัญสูงสุด ประเทศไทยจะสามารถก้าวเป็นผู้นำในการคุ้มครองความเป็นอยู่ที่ดี สิทธิและอนาคตของเด็กได้อย่างแท้จริง ด้วยการจัดการกับประเด็นเหล่านี้ได้อย่างครอบคลุม ซึ่งจะช่วยเหลือผลักดันเป้าหมายการพัฒนาในวงกว้าง และส่งเสริมสังคมที่เท่าเทียมกันมากขึ้น

**ในปี 2548 มีเด็ก 1 ใน 5 คน
ที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่
คนใดคนหนึ่ง
ปัจจุบันสัดส่วนนี้
ได้เพิ่มขึ้นเป็น 1 ใน 4**

- อาศัยอยู่กับทั้งพ่อและแม่
- ไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อและแม่
- อาศัยอยู่กับแม่เท่านั้น
- อาศัยอยู่กับพ่อเท่านั้น
- ไม่มีข้อมูล

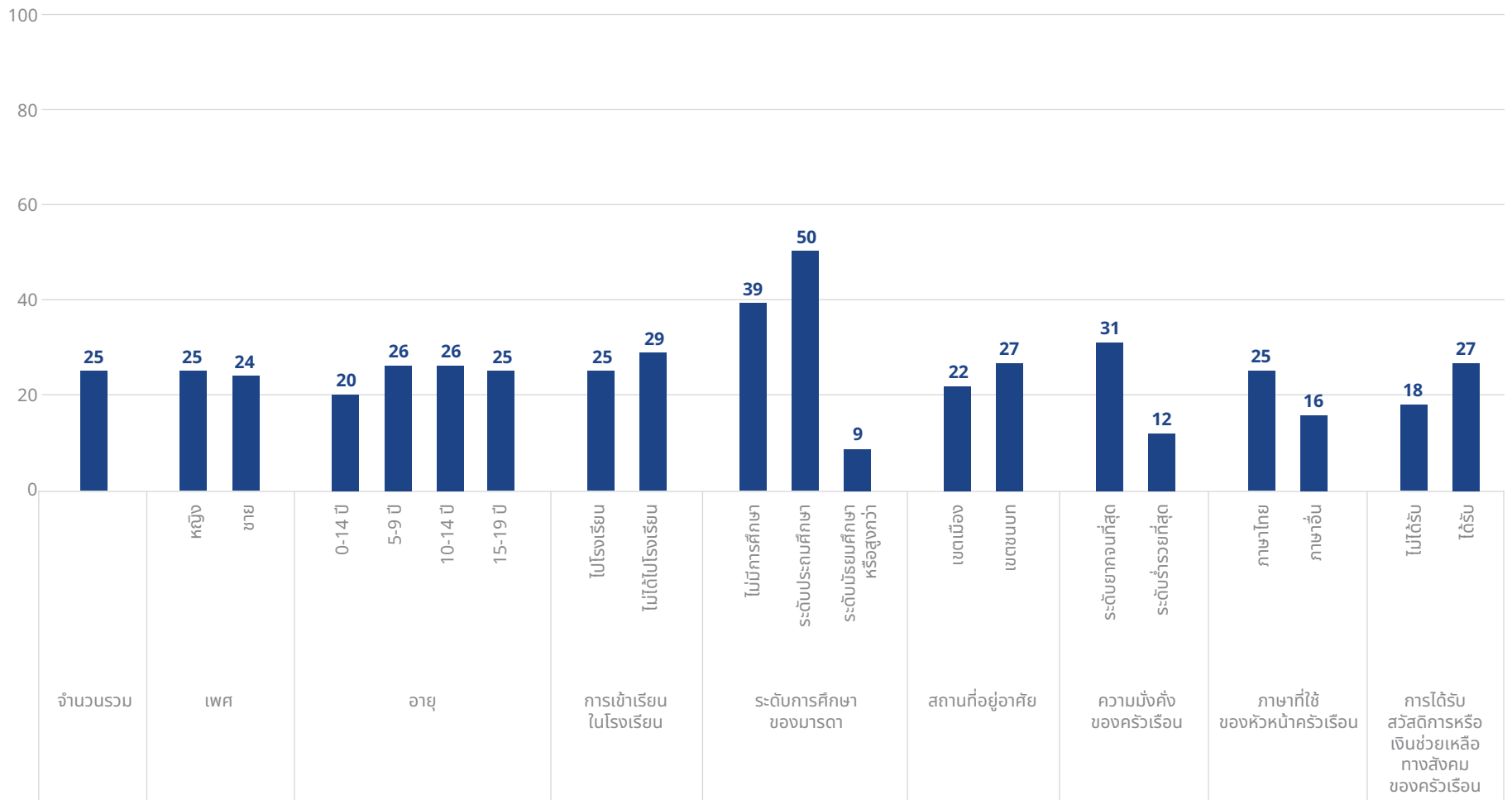
ภาพที่ 2.1 ร้อยละของเด็กอายุ 0-17 ปี จำแนกตามการอยู่อาศัย

ที่มา: การสำรวจ MICS ปี 2548-2549, 2555 – 2556, 2558 – 2559, 2562 และ 2565

เด็กที่มีแนวโน้มที่จะไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่ผู้ให้กำเนิด ส่วนใหญ่เป็นเด็กที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ชนบท ในครัวเรือนระดับยากจนที่สุด ครัวเรือนที่ได้รับความช่วยเหลือทางสังคม และในครัวเรือนที่ใช้ภาษาไทย

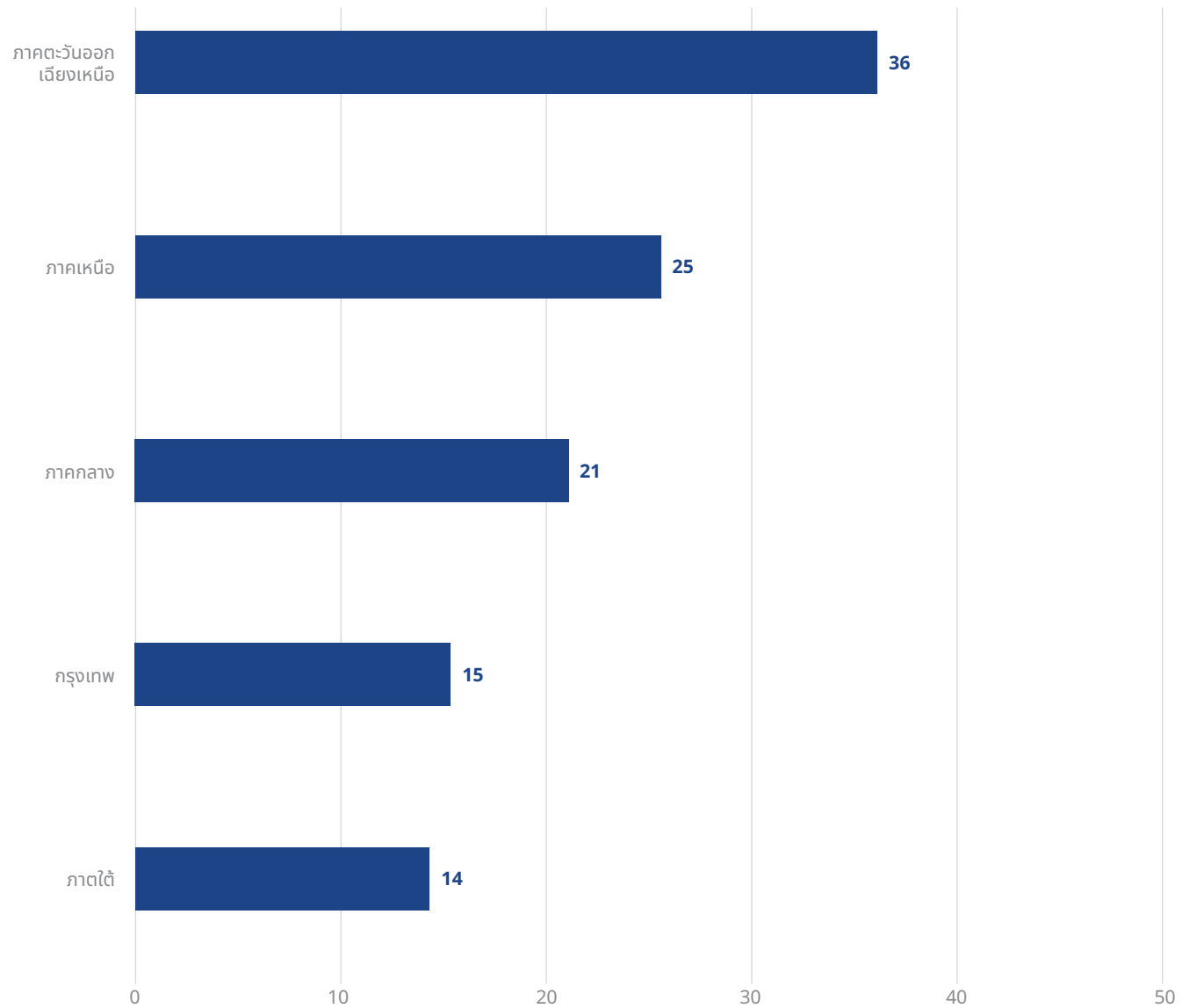
ภาพที่ 2.2 ร้อยละของเด็กอายุ 0-17 ปีที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่ผู้ให้กำเนิด จำแนกตามลักษณะของภูมิหลัง

ที่มา: การสำรวจ MICS ปี 2565

**เด็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
มีแนวโน้มที่จะไม่ได้อยู่กับ
พ่อแม่ผู้ให้กำเนิดมากกว่า
เด็กจากภูมิภาคอื่น**

ภาพที่ 2.3 ร้อยละของเด็กอายุ 0 ถึง 17 ปีที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่ผู้ให้กำเนิด จำแนกตามภูมิภาค

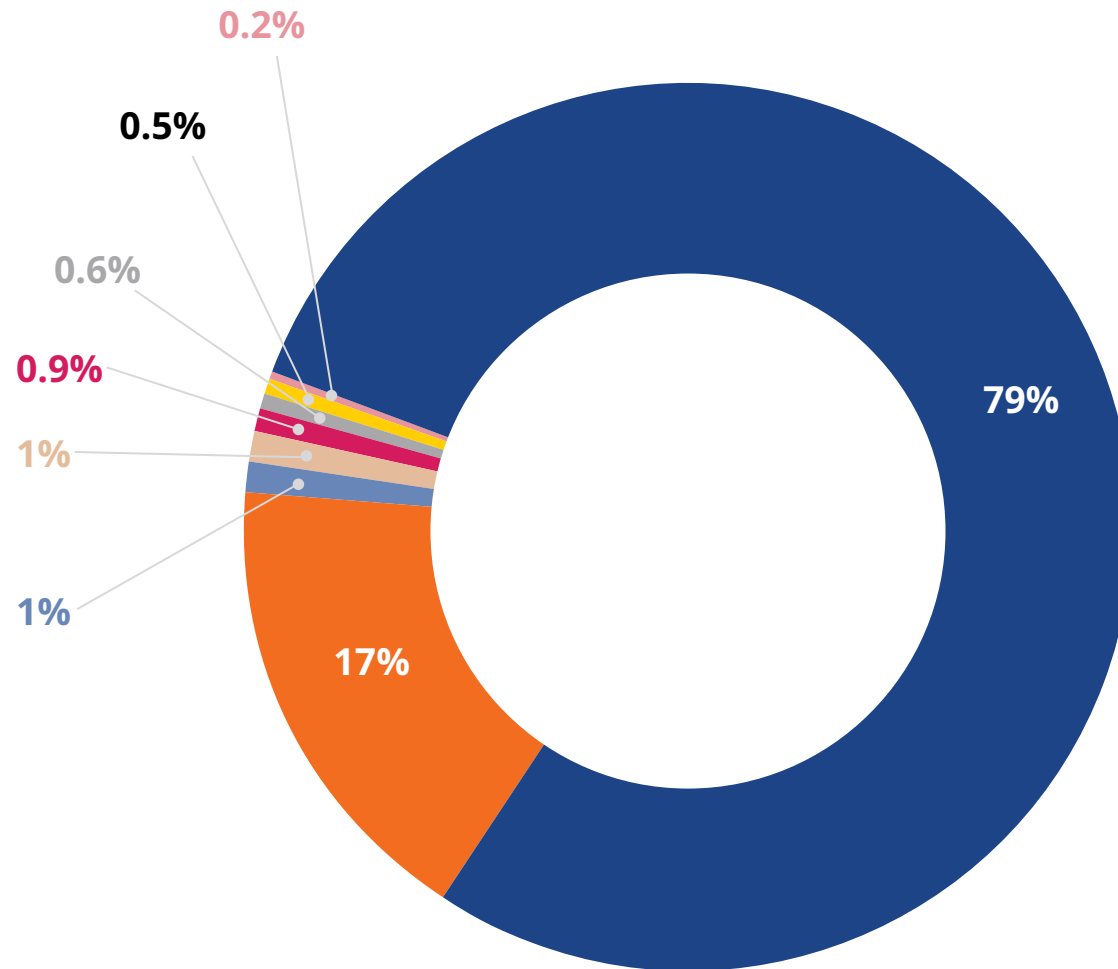

ที่มา: การสำรวจ MICS ปี 2565

**เด็กที่อาศัยอยู่ที่บ้าน
โดยไม่มีพ่อแม่
ผู้ให้กำเนิด
ส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับ
ปู่ย่าตายายหรือญาติ**

- หลาน
- ญาติคนอื่นๆ
- การรับเป็นบุตรบุญธรรม/อุปถัมภ์/ลูกเลี้ยง
- เด็กเป็นหัวหน้าครัวเรือน
- อาศัยอยู่กับพี่น้อง
- ไม่ทราบ/ไม่มีข้อมูล
- อาศัยอยู่กับบุคคลที่ไม่ใช่ญาติ
- อาศัยอยู่กับคู่สมรส

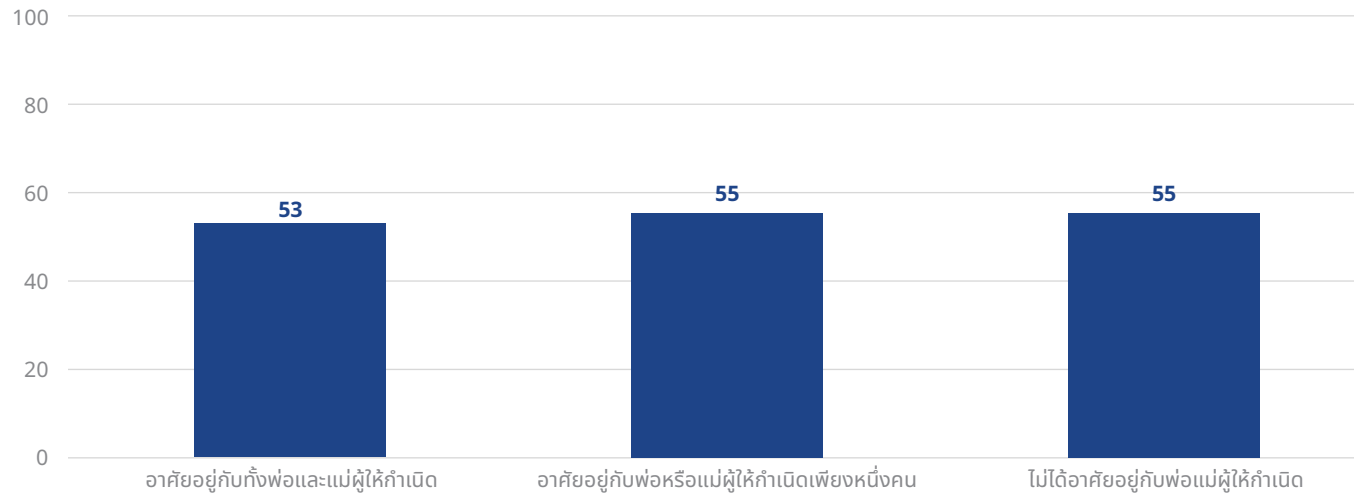
ภาพที่ 2.4 ร้อยละการกระจายตัวของเด็กอายุ 0 ถึง 17 ปีที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่ผู้ให้กำเนิด จำแนกตามความสัมพันธ์ของเด็กกับหัวหน้าครัวเรือน

หมายเหตุ: เนื่องจากการปิดเศษ ตัวเลขรวมจะไม่อยู่ที่ 100 เดิม
ที่มา: การสำรวจ MICS ปี 2565

**การจัดที่อยู่อาศัยของเด็ก
ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อแนวโน้มที่เด็ก
จะประสบกับการอบรม
สร้างวินัยด้วยความรุนแรง**

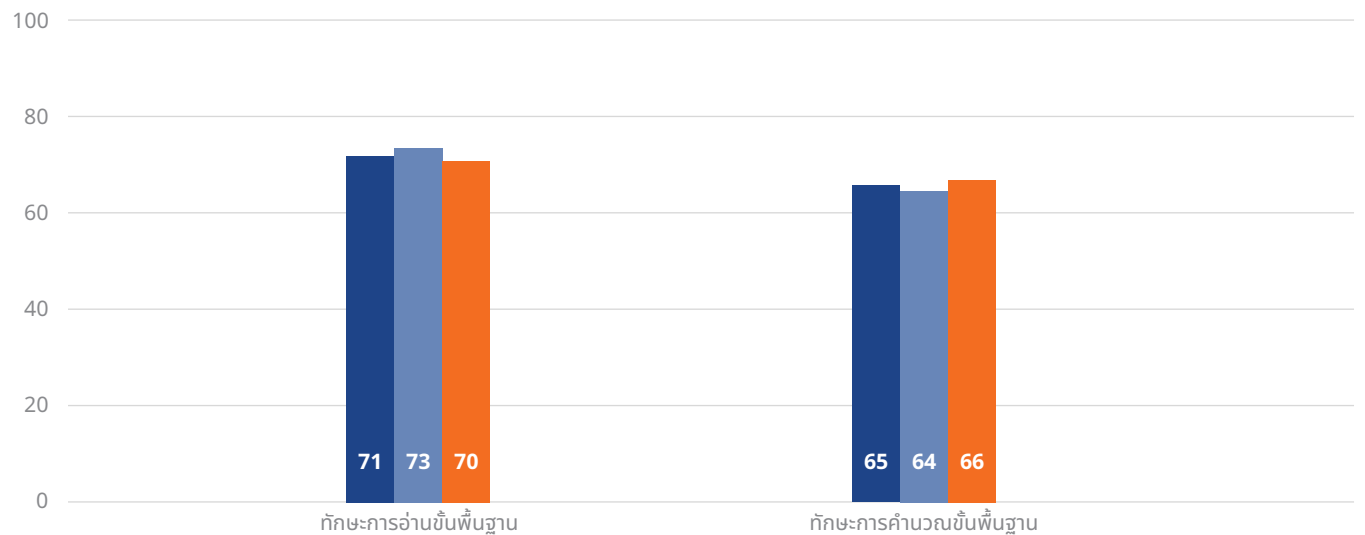
ภาพที่ 2.5 ร้อยละของเด็กอายุ 1-14 ปีที่เคยถูกรอบรมสร้างวินัยด้วยความรุนแรงในเดือนที่ผ่านมา โดยจำแนกตามเด็กอาศัยอยู่กับพ่อแม่ผู้ให้กำเนิดหรือไม่

ที่มา: บทวิเคราะห์ของยูนิเซฟโดยใช้ข้อมูลจากการสำรวจ MICS ปี 2565

- อาศัยอยู่กับทั้งพ่อและแม่ผู้ให้กำเนิด
- อาศัยอยู่กับพ่อหรือแม่ผู้ให้กำเนิดเพียงหนึ่งคน
- ไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่ผู้ให้กำเนิด

ภาพที่ 2.6 ร้อยละของเด็กอายุ 7-14 ปี ที่แสดงทักษะพื้นฐานด้านการอ่านและคำนวณ โดยจำแนกตามเด็กอาศัยอยู่กับพ่อแม่ผู้ให้กำเนิดหรือไม่

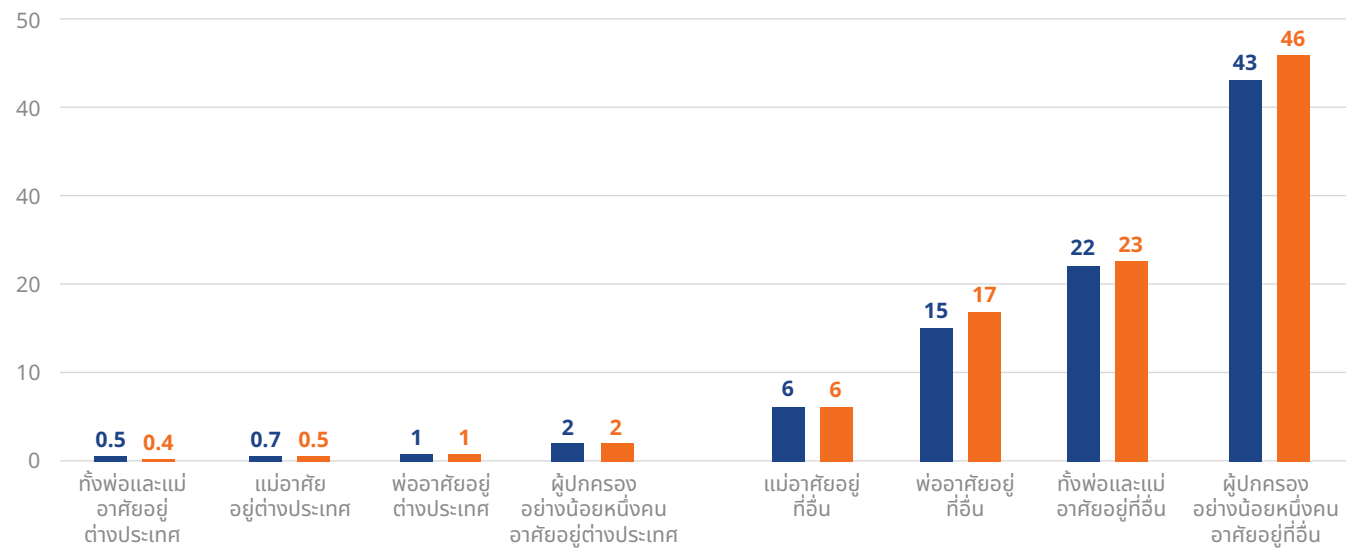

ที่มา: บทวิเคราะห์ของยูนิเซฟโดยใช้ข้อมูลจากการสำรวจ MICS ปี 2565

เกือบครึ่งหนึ่งของเด็กทั้งหมด ในประเทศไทยมีพ่อหรือแม่ คนใดคนหนึ่งที่อาศัยอยู่ ต่างประเทศหรือ ในพื้นที่ส่วนอื่นของประเทศ

■ 2562
■ 2565

ภาพที่ 2.7 ร้อยละของเด็กอายุ 0 ถึง 17 ปี จำแนกตามถิ่นที่อยู่อาศัยของผู้ปกครอง

หมายเหตุ: “อื่น ๆ” หมายถึง คนที่อาศัยอยู่ต่างประเทศ หรือส่วนอื่นของประเทศ
ที่มา: การสำรวจ MICS ปี 2565

ความรุนแรง ต่อเด็ก

ความรุนแรงต่อเด็กยังคงเป็นปัญหาที่น่ากังวลสำหรับประเทศไทย ซึ่งส่งผลอย่างมีนัยสำคัญต่อความเป็นอยู่ที่ดี และพัฒนาการของเด็ก แม้จะมีความพยายามมากมายที่จะจัดการกับปัญหานี้ แต่ข้อมูลจากหลายแหล่งที่มาได้สะท้อนให้เห็นว่า ยังมีความท้าทายอยู่ในแต่ละสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ของเด็ก รวมทั้งที่บ้าน โรงเรียน และสภาพแวดล้อมดิจิทัล

เด็กเกินกว่าครึ่งหนึ่งมีประสบการณ์ได้รับการอบรมสร้างวินัยด้วยวิธีการที่ผสมผสานทั้งการใช้ความรุนแรงและไม่รุนแรง ถึงแม้ว่าปรากฏการณ์ของการอบรมสร้างวินัยแบบใช้ความรุนแรงจะลดลงจากร้อยละ 75 ในปี 2558 เป็นร้อยละ 54 ในปี 2565 แต่การเปลี่ยนแปลงนั้นค่อนข้างจะหยุดนิ่งมาตั้งแต่ปี 2562 การอบรมสร้างวินัยโดยใช้ความรุนแรงทางจิตใจและทางร่างกายนั้นพบได้บ่อย โดยส่งผลกระทบต่อเด็กจากครัวเรือนระดับยากจนที่สุดและครัวเรือนที่ไม่ใช้ภาษาไทยมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ โดยปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายที่ห้ามใช้การลงโทษทางร่างกายในครัวเรือน

ในขณะที่ทัศนคติต่อการลงโทษทางร่างกายนั้นไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปมากตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา แต่ก็พบความแตกต่างของแต่ละภูมิภาค โดยแม่ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯมีแนวโน้มยอมรับการลงโทษทางร่างกายได้น้อยกว่า ในขณะที่แม่ในครัวเรือนของกลุ่มระดับยากจนที่สุดมีแนวโน้มมากกว่าที่จะมองว่าการอบรมสร้างวินัยเป็นวิธีการที่จำเป็น ทั้งนี้เป็นที่น่าตกใจที่สัดส่วนของแม่ที่เชื่อว่าจำเป็นต้องใช้การลงโทษโดยใช้ความรุนแรงทางร่างกายมีความสอดคล้องอย่างยิ่งกับปรากฏการณ์ที่เด็กถูกลงโทษในทุกภูมิภาคยกเว้นกรุงเทพฯ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการลงโทษเด็กโดยใช้ความรุนแรงทางร่างกายถูกทำให้เป็นเรื่องปกติในเกือบทุกพื้นที่ในประเทศไทย

ความรุนแรงในโรงเรียนนับเป็นปัญหาสำคัญของประเทศไทย รวมทั้งการกลั่นแกล้งรังแก การทำร้ายร่างกายและการลงโทษทางร่างกาย จากผลการสำรวจในปี 2563 พบว่าร้อยละ 64 ของนักเรียนทั่วประเทศและร้อยละ 70 ของนักเรียนนอกกรุงเทพเคยประสบกับการถูกลงโทษทางร่างกายในห้องเรียนเมื่อปีที่ผ่านมา⁶ และมีเด็กหลายคนที่ถูกกลั่นแกล้งรังแก วัยรุ่นอายุน้อยและเด็กชายได้รับผลกระทบจากการกลั่นแกล้งที่โรงเรียนมากกว่ากลุ่มอื่น โดยมีแนวโน้มที่เด็กชายจะเกี่ยวพันกับการใช้กำลังมากกว่า ปัญหานี้นำมาซึ่งภาวะซึมเศร้าในหมู่เด็กที่ตกเป็นเหยื่อ⁷

การเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของการใช้อินเทอร์เน็ตในกลุ่มวัยรุ่นทำให้พวกเขาต้องเผชิญกับความรุนแรงออนไลน์ในรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงการถูกกดดันให้พุดคุยเรื่องทางเพศ (1 ใน 10) หรือให้แลกเปลี่ยนหรือวิดีโอที่แสดงอวัยวะส่วนตัว (1 ใน 14) โดยบ่อยครั้งเกิดจากเพื่อนหรือคนรู้จัก นอกจากนี้ยังมีการเสนอเงินหรือสิ่งตอบแทนเพื่อแลกเปลี่ยนกับเนื้อหาทางเพศ (1 ใน 14) โดยผู้กระทำนั้นมิตั้งแต่เพื่อนไปจนถึงคนแปลกหน้า

ผลที่เกิดจากการใช้ความรุนแรงนั้นส่งผลกระทบต่อมากไปกว่าอันตรายที่เกิดขึ้นในทันที โดยส่งผลกระทบต่อผลทางการศึกษาของเด็ก เมื่อเด็กวัยเรียนเผชิญกับการลงโทษทางร่างกายและความรุนแรงทางจิตใจที่บ้าน ส่งผลให้ความสามารถในการแสดงทักษะการอ่านและการคำนวณขึ้นพื้นฐานของพวกเขาตกลง นอกจากนี้เด็กที่พบเห็นการใช้ความรุนแรงต่อแม่ของพวกเขา มักมีการซึมซับพฤติกรรมการใช้ความรุนแรง ทำให้รูปแบบพฤติกรรมลักษณะนี้คงอยู่ต่อไปในวัยผู้ใหญ่ และเป็นส่วนหนึ่งของการส่งต่อความรุนแรงจากรุ่นสู่รุ่น

นอกเหนือจากผลเสียอย่างร้ายแรงต่อตัวคน ความรุนแรงต่อเด็กยังส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจด้วย ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และแปซิฟิก มีการประมาณการณั้วว่าผลทางสุขภาพของการใช้ความรุนแรงต่อเด็กส่งผลกระทบต่อคิดเป็นร้อยละ 1.4 – 2.5 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประจำปีในภูมิภาค⁸ สำหรับประเทศไทยเมื่อคำนวณโดยใช้รายได้ประชากรเฉลี่ยต่อคนในเดือนธันวาคม 2565 ที่ 6,910 ดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นความเสียหายทางเศรษฐกิจโดยประมาณอยู่ที่ 6.68 – 11.92 พันล้านดอลลาร์สหรัฐต่อปี⁹

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นโอกาสอันดีที่จะส่งเสริมสิทธิที่เด็กทุกคนจะสามารถใช้ชีวิตโดยปราศจากการถูกใช้ความรุนแรง ตามที่ได้บัญญัติไว้ในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ 16.2 เน้นว่าการป้องกันการใช้ความรุนแรงต่อเด็กสามารถเป็นตัวเร่งความก้าวหน้าของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นการเร่งผลของความพยายามด้านการพัฒนาโดยรวม

ประเทศไทยมีความก้าวหน้าด้านกรอบกฎหมายและนโยบายสำหรับการป้องกันและตอบสนองต่อความรุนแรง กรอบการทำงานที่มีอยู่ เช่น พระราชบัญญัติ

คุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ยุทธศาสตร์คุ้มครองเด็กแห่งชาติฉบับแรกปี 2560 – 2565 และแผนปฏิบัติการด้านการคุ้มครองเด็กแห่งชาติปี 2566 – 2570 แสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นของประเทศไทย นอกจากนี้ประเทศไทยยังเป็นผู้ส่งเสริมแผนในระดับภูมิภาคสองฉบับอย่างแผนปฏิบัติการภูมิภาคอาเซียนว่าด้วยการจัดการความรุนแรงต่อเด็กปี 2559 – 2568 แผนปฏิบัติการภูมิภาคอาเซียนว่าด้วยการคุ้มครองเด็กจากการละเมิดและการแสวงหาประโยชน์ออนไลน์ในทุกรูปแบบปี 2564 – 2568 โดยแผนปฏิบัติการภูมิภาคอาเซียนว่าด้วยการจัดการความรุนแรงต่อเด็กนั้นสอดคล้องกับกรอบ INSPIRE: เจ็ดกลยุทธ์เพื่อการจัดการความรุนแรงต่อเด็ก ซึ่งเป็นชุดกลยุทธ์ทางเทคนิคที่พิสูจน์แล้วว่าใช้ได้ผลในการลดความรุนแรงต่อเด็ก

ประเทศไทยได้จัดให้มีบริการคุ้มครองเด็กทั้งในภาคส่วนสาธารณสุข สวัสดิการสังคม และยุติธรรม โดยกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นผู้กำกับดูแลสวัสดิการสังคมและบริการคุ้มครองเด็กส่วนใหญ่ รวมถึงการประสานงานด้านนโยบาย แต่พบว่ายังมีช่องโหว่โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการจัดการกับการลงโทษเด็กในครัวเรือนและอาชญากรรมออนไลน์ที่เกิดขึ้นกับเด็กมากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งจำเป็นต้องมีการปฏิรูปกฎหมายเพื่อปิดช่องโหว่เหล่านี้ และจัดให้มีการคุ้มครองที่มีประสิทธิภาพให้กับกลุ่มเด็กเปราะบาง

เพื่อปรับทัศนคติของสังคมในภาพกว้าง รัฐบาลไทยควรส่งเสริมให้เกิดการหารือเกี่ยวกับความรุนแรงต่อเด็กทุกรูปแบบอย่างเปิดเผย พิจารณาแนวทางป้องกันที่สามารถลดการใช้ความรุนแรงต่อเด็ก ซึ่งรวมถึงโปรแกรมการเลี้ยงลูกเชิงบวกที่ส่งเสริมการอบรมสร้างวินัยโดยไม่ใช้ความรุนแรงและ

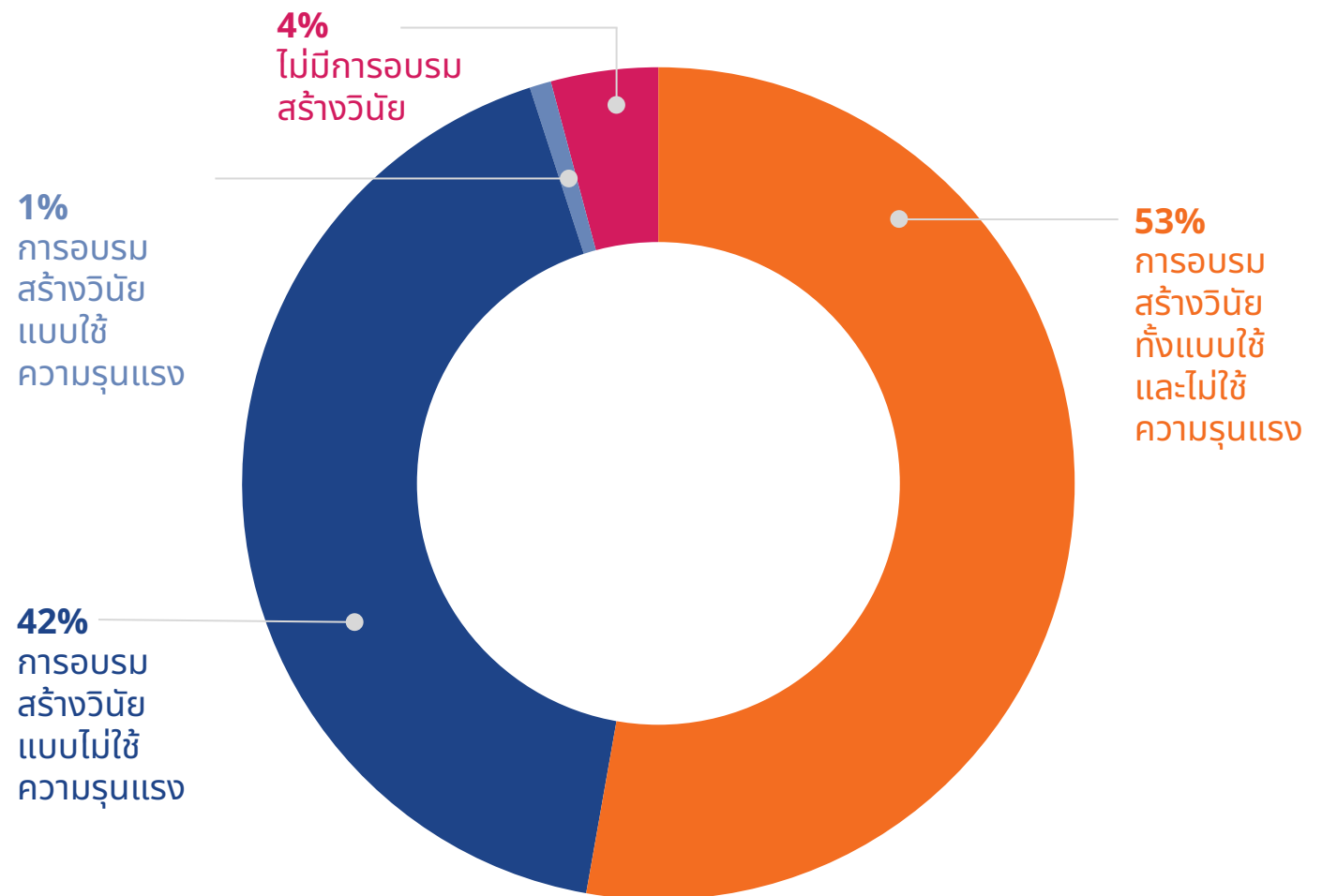
การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพระหว่างผู้ปกครองและเด็ก ปัจจัยที่มีความสำคัญยิ่งคือการประสานงานในระดับสูงกับทุกหน่วยงานในภาครัฐ ตามที่ได้มีการสะท้อนในผลการประเมินยุทธศาสตร์คุ้มครองเด็กแห่งชาติ (2560-2565) ที่เน้นการเสริมความเข้มแข็งให้กับงานด้านป้องกัน การช่วยเหลือและระบบสนับสนุนที่จำเป็น โดยต้องมีการทำงานร่วมกันระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ การลงทุนในการจัดบริการและการมีระเบียบปฏิบัติที่ชัดเจนสำหรับทีมสหวิชาชีพ

ท้ายที่สุดแล้วการจัดการกับความรุนแรงต่อเด็กนั้นสัมพันธ์กับประเด็นเชิงโครงสร้างในภาพกว้าง โดยปัจจัยที่เกี่ยวกับความยากจนมีบทบาทที่สำคัญและวัตถุประสงค์ของการป้องกันความรุนแรงควรถูกผนวกอยู่ในแผนงานด้านการคุ้มครองทางสังคม การรับประกันความปลอดภัยในโรงเรียนและการบังคับใช้ข้อห้ามการลงโทษทางร่างกายในโรงเรียน ซึ่งประกาศใช้ตั้งแต่ปี 2543 นับเป็นก้าวสำคัญ ทั้งนี้การขับเคลื่อนที่สอดคล้องกับกรอบการทำงานระดับนานาชาติและการให้ความสำคัญลำดับต้นกับการคุ้มครองเด็ก จะส่งผลให้ประเทศไทยสามารถสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยยิ่งขึ้นให้แก่เด็ก และส่งผลต่อการขับเคลื่อนประเด็นนี้ในระดับโลก

ความรุนแรงในบ้าน

แม้ว่าประมาณเด็ก 4 ใน 10 คนได้รับการอบรมสร้างวินัยด้วยวิธีที่ไม่มีการใช้ความรุนแรงเลย แต่เด็กกว่าครึ่งหนึ่งมีประสบการณ์ได้รับการอบรมสร้างวินัยในรูปแบบผสมผสานระหว่างการใช้ความรุนแรงและไม่ใช้ความรุนแรง

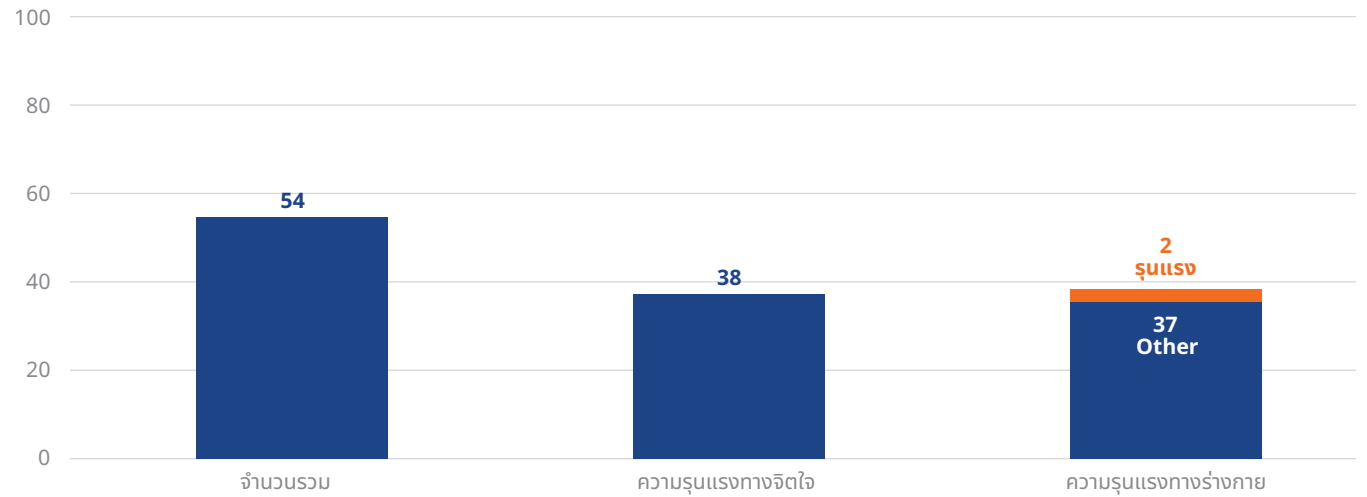
ภาพที่ 3.1 ร้อยละของเด็กอายุ 1-14 ปี จำแนกตามวิธีการลงโทษ ในช่วง 1 เดือนที่ผ่านมา

หมายเหตุ: “ไม่มีการอบรมสร้างวินัย” หมายถึงสัดส่วนของเด็กที่ไม่เคยได้รับการอบรมสร้างวินัยในทุกรูปแบบ (ทั้งที่ใช้และไม่ใช้ความรุนแรง) ภายในระยะเวลาที่อ้างถึง (หนึ่งเดือนก่อนการสำรวจ)
ที่มา: การสำรวจ MICS ปี 2565

**เด็กในประเทศไทย
เผชิญกับการความรุนแรง
ทางจิตใจและทางร่างกาย
จากการอบรมสร้างวินัย
ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน**

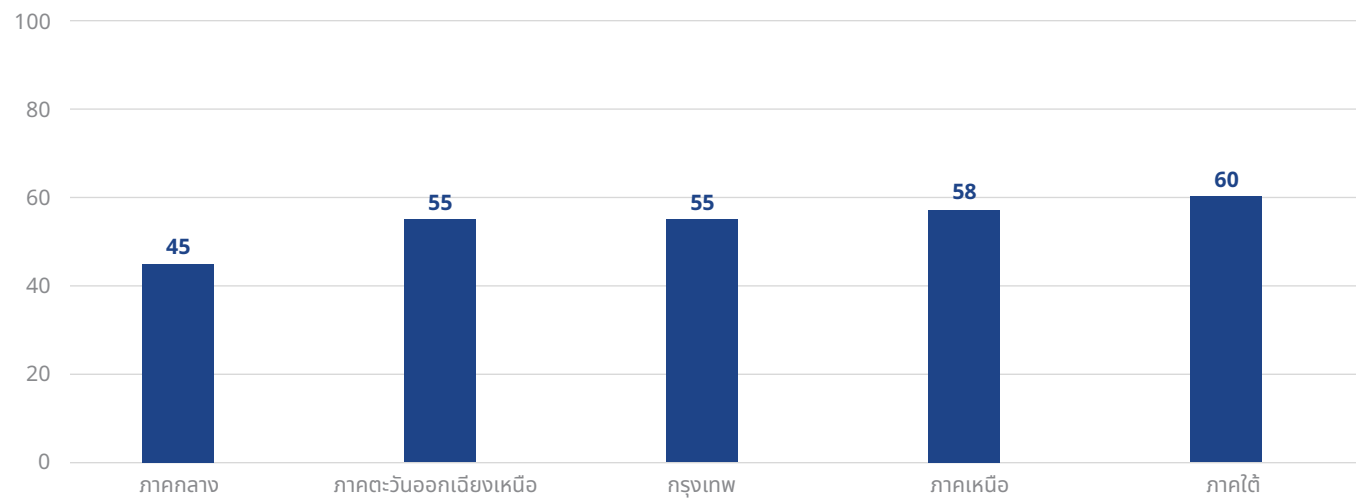
ภาพที่ 3.2 ร้อยละของเด็กอายุ 1-14 ปีที่ถูกอบรมสร้างวินัยด้วยความรุนแรงในช่วงเดือนที่ผ่านมา จำแนกตามประเภทของความรุนแรง

ที่มา: การสำรวจ MICS 2565

**เด็กในภาคกลางมีแนวโน้ม
เผชิญกับการอบรม
สร้างวินัยด้วยการใช้
ความรุนแรงน้อยกว่า
เด็กในภูมิภาคอื่น ๆ
ยกเว้นกรุงเทพมหานคร**

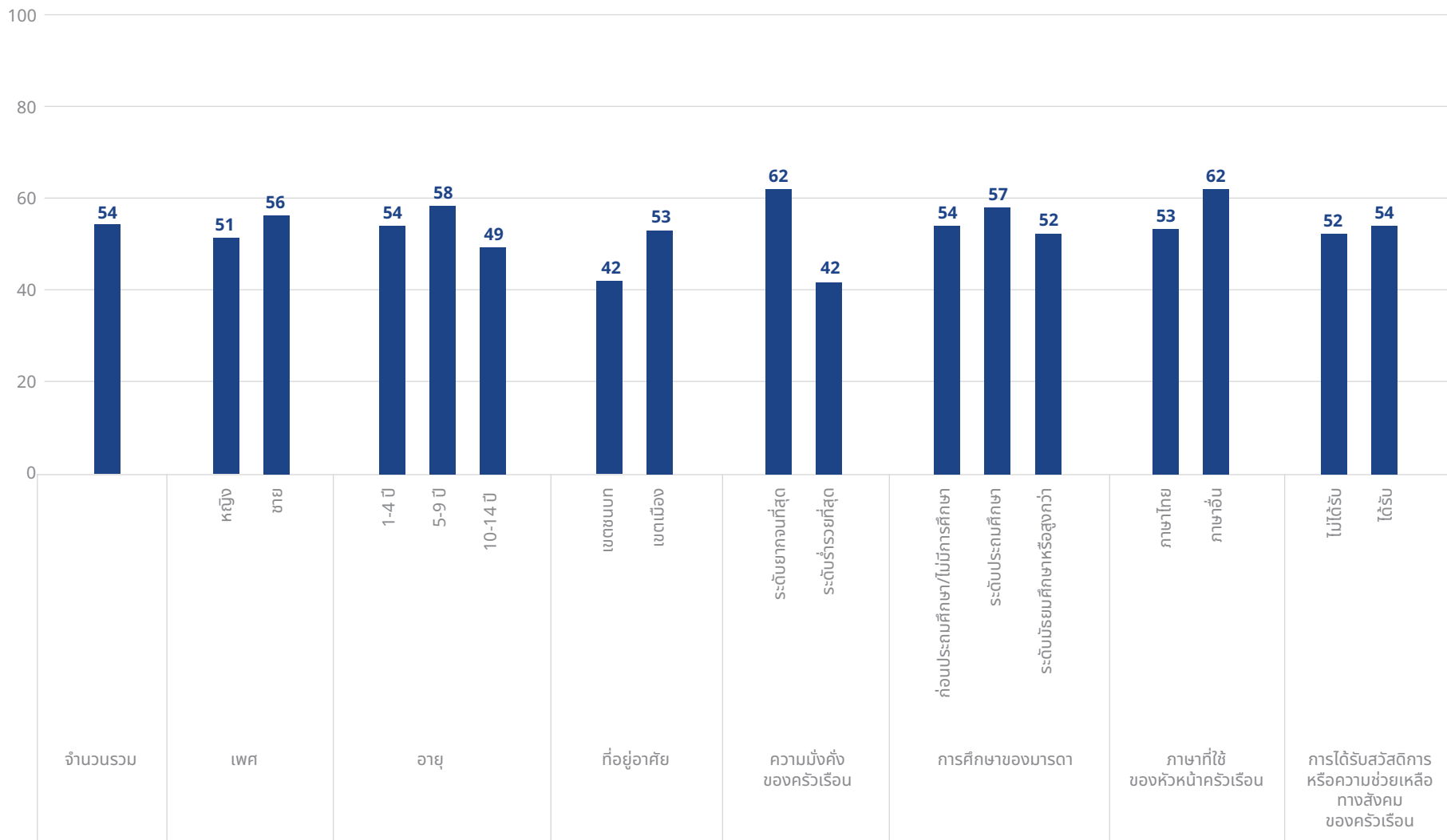
ภาพที่ 3.3 ร้อยละของเด็กอายุ 1-14 ปีที่ถูกอบรมสร้างวินัยด้วยความรุนแรงในเดือนที่ผ่านมา จำแนกตามภูมิภาค

ที่มา: การสำรวจ MICS ปี 2565

เด็กที่อยู่ในครัวเรือนระดับยากจนที่สุดและเด็กที่มาจากครัวเรือนที่ไม่ใช้ภาษาไทย มีแนวโน้มที่จะถูกใช้การอบรมสร้างวินัยด้วยความรุนแรงมากกว่า

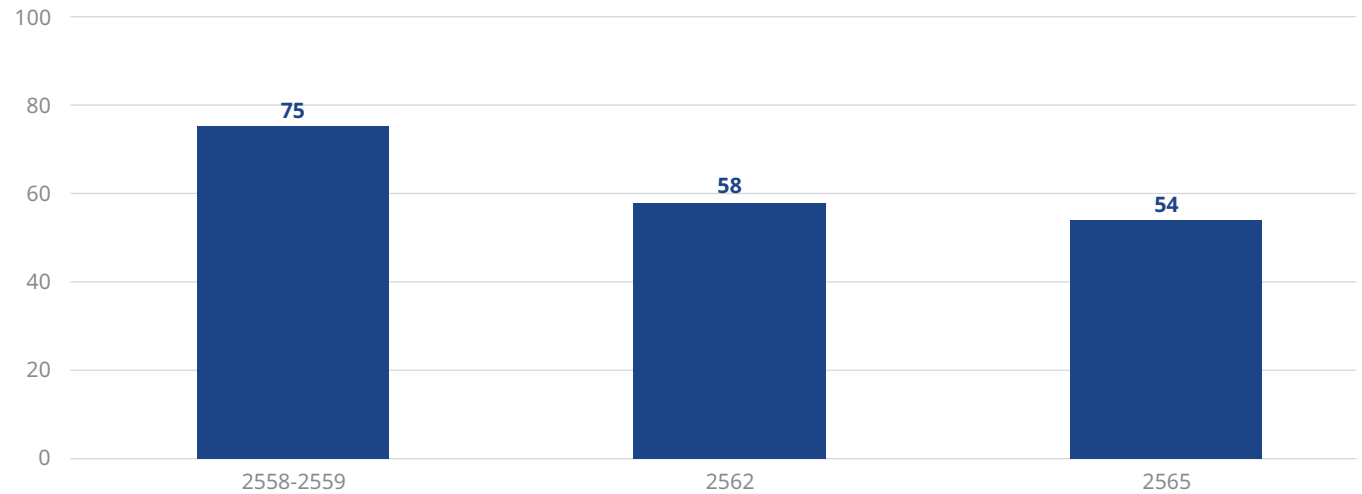
ภาพที่ 3.4 ร้อยละของเด็กอายุ 1-14 ปีที่ถูกอบรมสร้างวินัยด้วยความรุนแรงในช่วงเดือนที่ผ่านมา จำแนกตามลักษณะของภูมิภาค

ที่มา: การสำรวจ MICS ปี 2565

**แม้ว่าการใช้การอบรม
สร้างวินัยด้วยความรุนแรง
จะลดลงอย่างมีนัยสำคัญ
ในปี 2558 แต่กลับไม่มี
การเปลี่ยนแปลงมากนัก
ภายหลังปี 2562**

ภาพที่ 3.5 ร้อยละของเด็กอายุ 1-14 ปีที่ถูกอบรมสร้างวินัยด้วยความรุนแรงในเดือนที่ผ่านมา

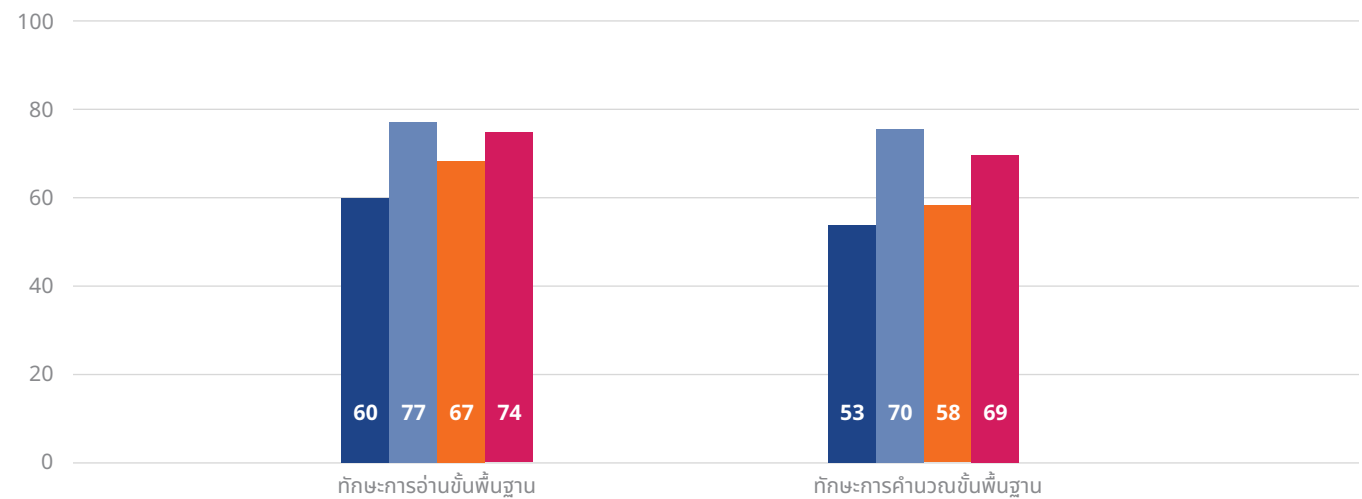

ที่มา: การสำรวจ MICS ปี 2565

**เด็กวัยเรียนที่เผชิญกับ
การอบรมสร้างวินัยที่รุนแรง
มีแนวโน้มที่จะแสดง
ทักษะพื้นฐานด้านการอ่าน
และคำนวณได้น้อยกว่า**

ภาพที่ 3.6 ร้อยละของเด็กอายุ 7-14 ปีที่มีทักษะด้านการอ่านและการคำนวณขั้นพื้นฐาน โดยเปรียบเทียบระหว่างเด็กที่เคยหรือไม่เคยถูกอบรมสร้างวินัยด้วยความรุนแรงทางร่างกายและจิตใจ ในช่วง 1 เดือนที่ผ่านมา

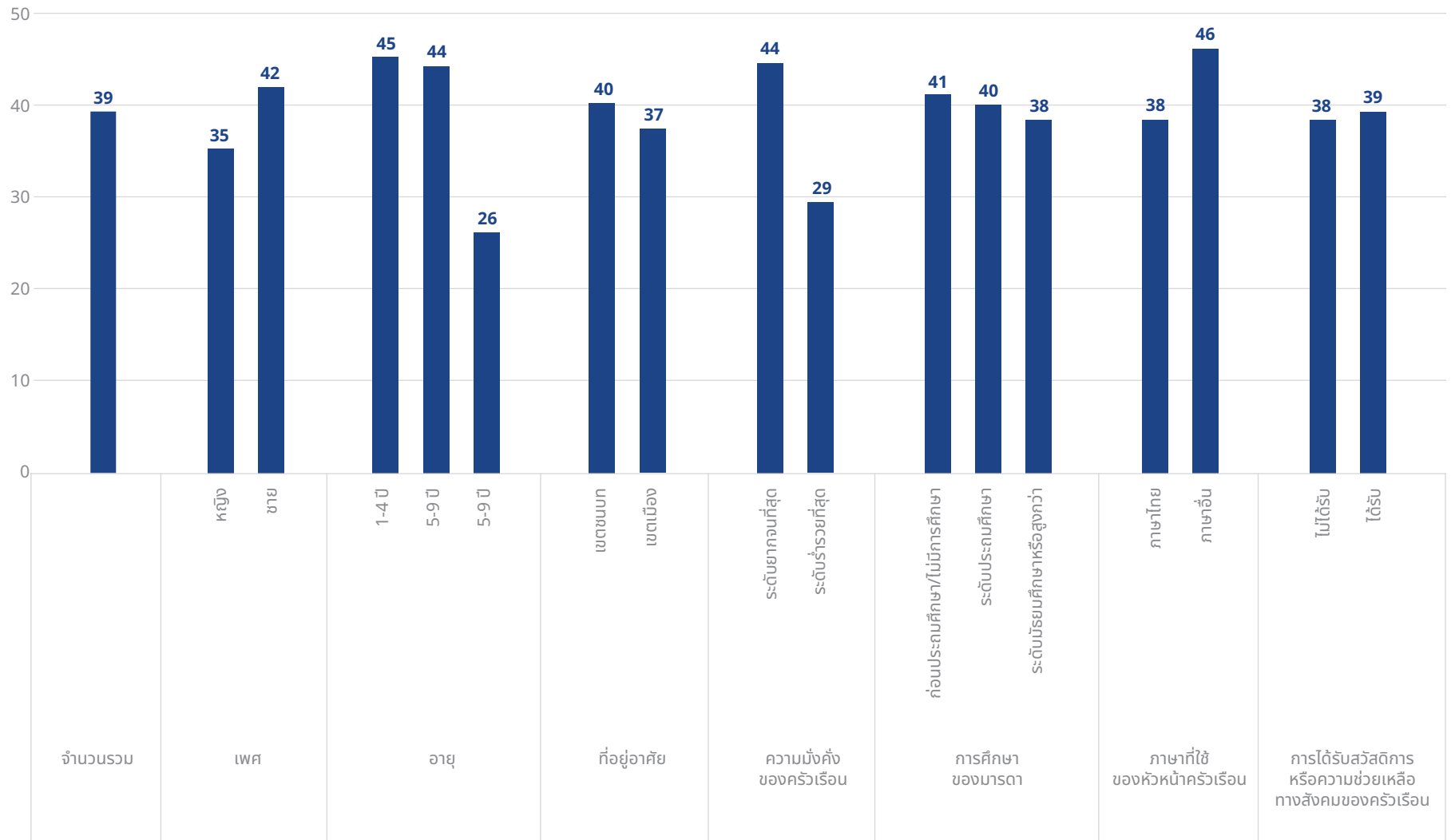
- เคยถูกอบรมสร้างวินัยด้วยความรุนแรงทางร่างกายรูปแบบต่าง ๆ
- ไม่เคยถูกอบรมสร้างวินัยด้วยความรุนแรงทางร่างกาย
- เคยถูกอบรมสร้างวินัยด้วยความรุนแรงทางจิตใจ
- ไม่เคยถูกอบรมสร้างวินัยด้วยความรุนแรงทางจิตใจ

ที่มา: บทวิเคราะห์ของยูนิเซฟโดยใช้ข้อมูลจากการสำรวจ MICS ปี 2565

เด็กชาย เด็กที่มีอายุน้อย เด็กที่อยู่ในครัวเรือนระดับยากจนที่สุด และเด็กที่มาจากครัวเรือนที่ไม่ได้พูดภาษาไทยมีแนวโน้มที่จะถูกลงโทษทางร่างกายมากกว่า

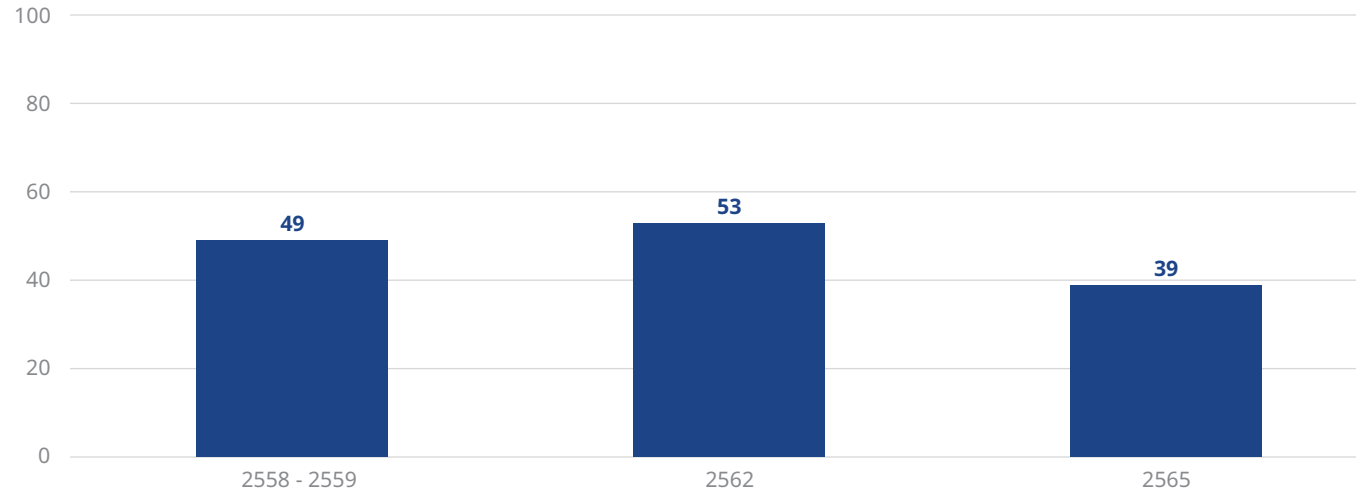
ภาพที่ 3.7 ร้อยละของเด็กอายุ 1-14 ปีที่ถูกอบรมสร้างวินัยด้วยความรุนแรงทางร่างกาย จำแนกตามลักษณะของภูมิภาค

ที่มา: การสำรวจ MICS ปี 2565

ทัศนคติต่อการใช้การลงโทษทางร่างกายไม่ได้มีความเปลี่ยนแปลงมากในช่วงที่ผ่านมา

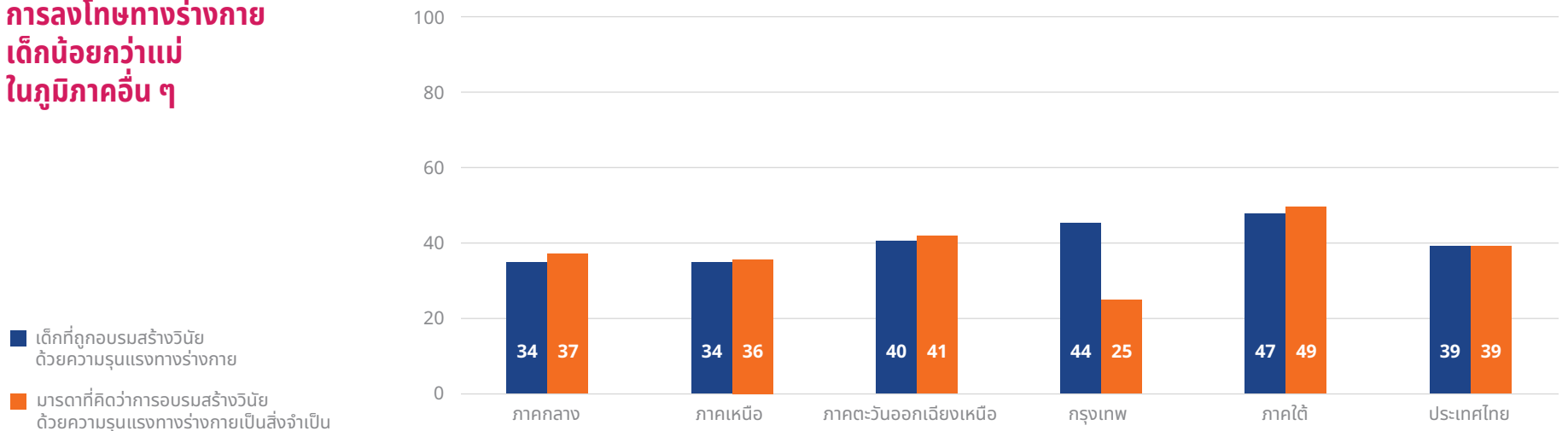
ภาพที่ 3.8 ร้อยละของมารดาที่เชื่อว่าการอบรมสร้างวินัยด้วยความรุนแรงทางร่างกายนั้นเป็นสิ่งจำเป็นในการเลี้ยงดูและสั่งสอนเด็ก

ที่มา: การสำรวจ MICS 2558 – 2559, 2562 และ 2565

แม่ในกรุงเทพฯมีแนวโน้มที่เชื่อว่าจำเป็นต้องมีการลงโทษทางร่างกายเด็กน้อยกว่าแม่ในภูมิภาคอื่น ๆ

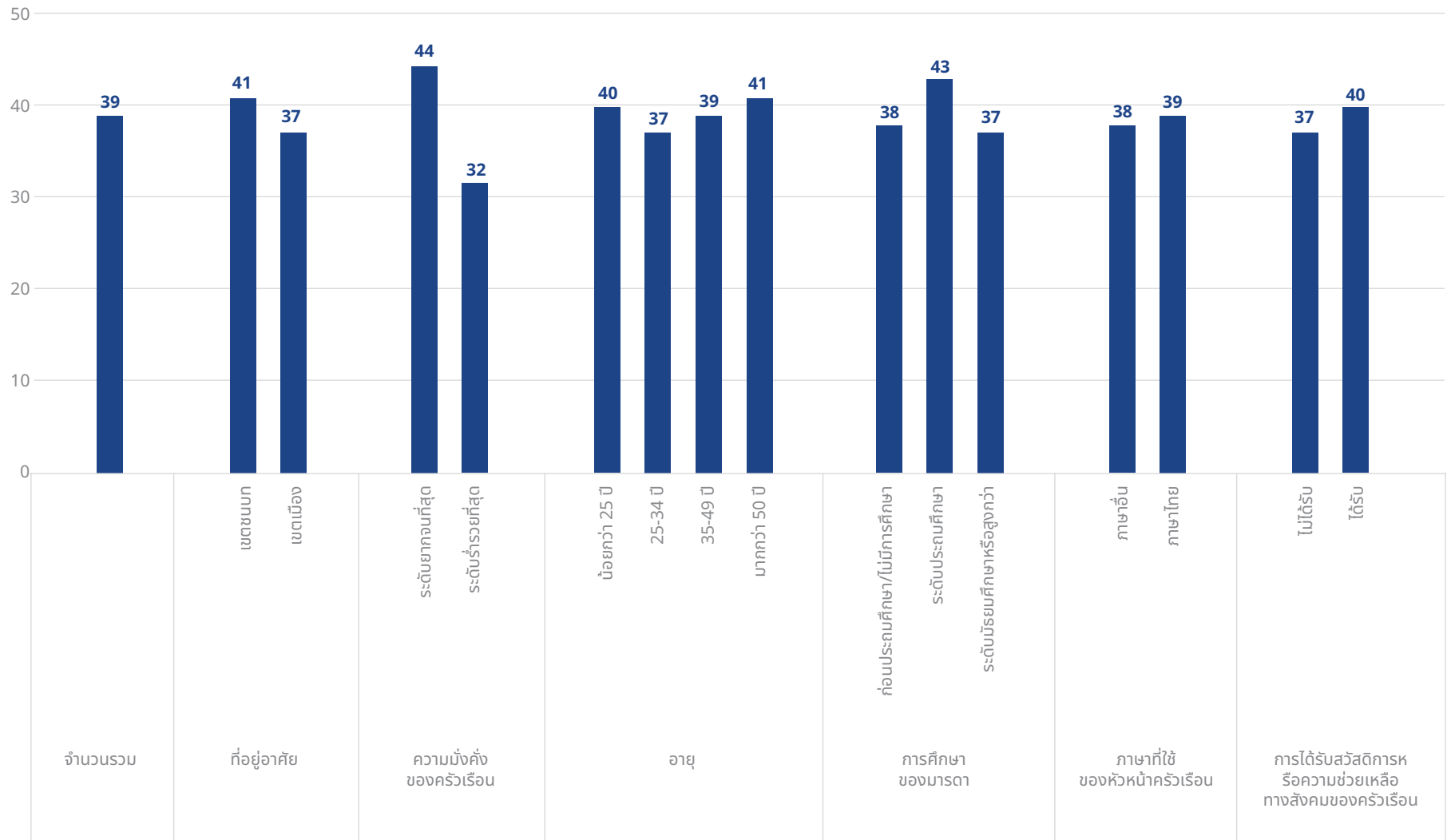
ภาพที่ 3.9 ร้อยละของมารดาที่คิดว่าการอบรมสร้างวินัยด้วยความรุนแรงทางร่างกายเป็นสิ่งจำเป็น และร้อยละของเด็กอายุ 1-14 ปีที่ถูกอบรมสร้างวินัยด้วยความรุนแรงทางร่างกาย จำแนกตามภูมิภาค

ที่มา: การสำรวจ MICS ปี 2565

คุณลักษณะและภูมิหลัง ไม่ได้ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญต่อความเชื่อของแม่เกี่ยวกับความจำเป็นต้องมีการลงโทษทางร่างกายเด็ก ยกเว้นแม่ที่มาจากครัวเรือนที่ยากจนที่สุด มีแนวโน้มว่าจะเชื่อว่าจำเป็นต้องมีการลงโทษทางร่างกายเด็กเพื่อสร้างวินัยมากกว่าแม่กลุ่มอื่น

ภาพที่ 3.10 ร้อยละของมารดาที่คิดว่าการอบรมสร้างวินัยด้วยความรุนแรงทางร่างกายนั้นจำเป็นในการเลี้ยงดูและสั่งสอนเด็ก จำแนกตามลักษณะของภูมิหลัง

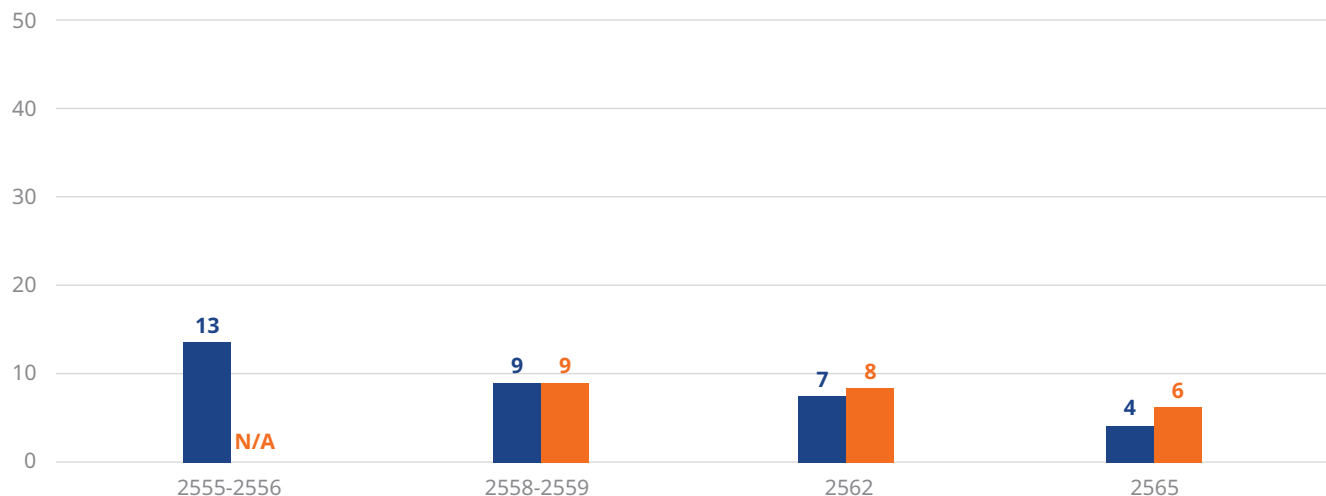

ที่มา: การสำรวจ MICS ปี 2565

**ปัจจุบันทั้งผู้หญิงและผู้ชาย
มีแนวโน้มที่จะหาเหตุผล
มารองรับการกบฏติกรรยา
นั้นทำได้ลดน้อยลงกว่าในอดีต
โดยผู้ชายมีแนวโน้ม
มากกว่าผู้หญิงเล็กน้อย
ที่จะหาเหตุผลมารองรับ
การกบฏติกรรยา
ในบางสถานการณ์**

■ เด็กหญิงและผู้หญิง
■ เด็กชายและผู้ชาย

ภาพที่ 3.11 ร้อยละของเด็กหญิงและผู้หญิง เด็กชายและผู้ชายอายุ 15-49 ปี ที่เชื่อว่าสามารถกบฏติกรรยาได้ในบางสถานการณ์

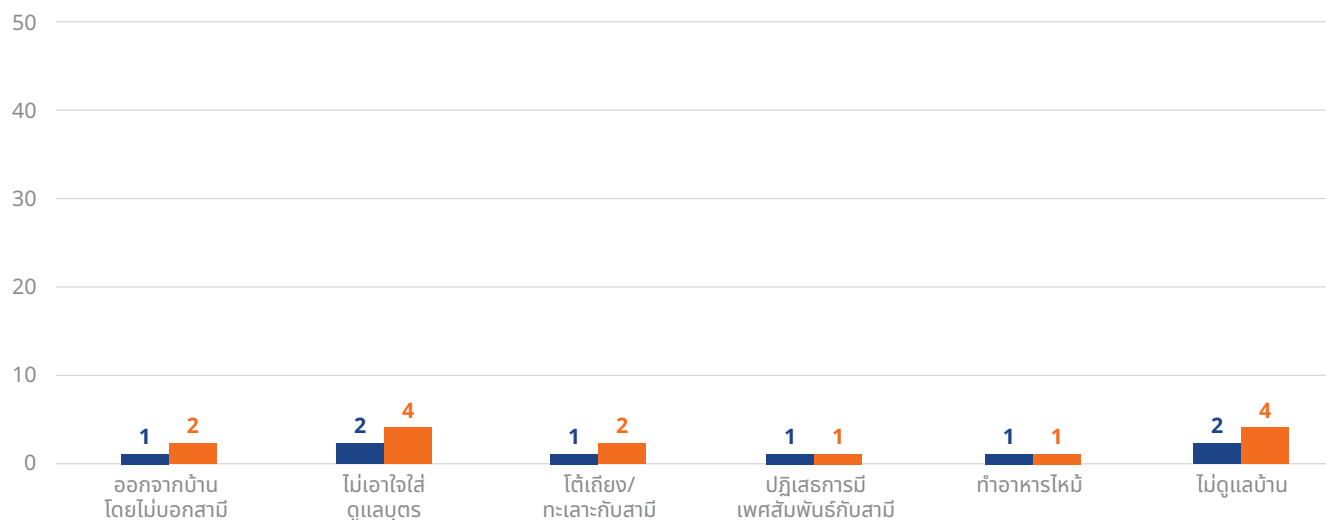

หมายเหตุ: ข้อมูลเด็กชายและผู้ชายได้มาจากการสำรวจ MICS ปี 2555 - 2556
ที่มา: การสำรวจ MICS 2555 - 2556, 2558 - 2559, 2562 และ 2565

**สาเหตุที่ทั้งผู้ชายและผู้หญิง
ระบุว่าสาเหตุที่สามมี
สามารถกบฏติกรรยา
คือการที่ภรรยา
ละเลยลูกและงานบ้าน**

■ เด็กหญิงและผู้หญิง
■ เด็กชายและผู้ชาย

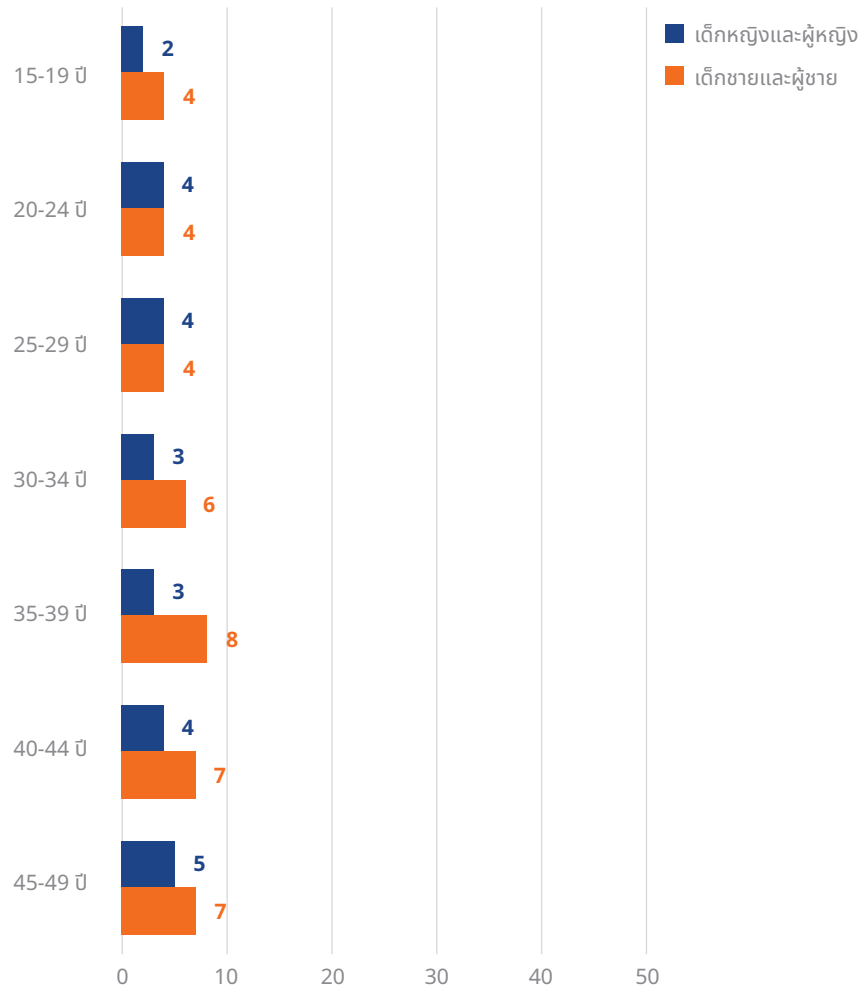
ภาพที่ 3.12 ร้อยละของเด็กหญิงและผู้หญิง เด็กชายและผู้ชายอายุ 15-49 ปี ที่เชื่อว่าสามมีสามารถกบฏติกรรยาได้ จำแนกตามสถานการณ์

ที่มา: การสำรวจ MICS ปี 2565

ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญของอายุทั้งชายและหญิง ต่อทัศนคติเกี่ยวกับการกบฏตีกรรยา

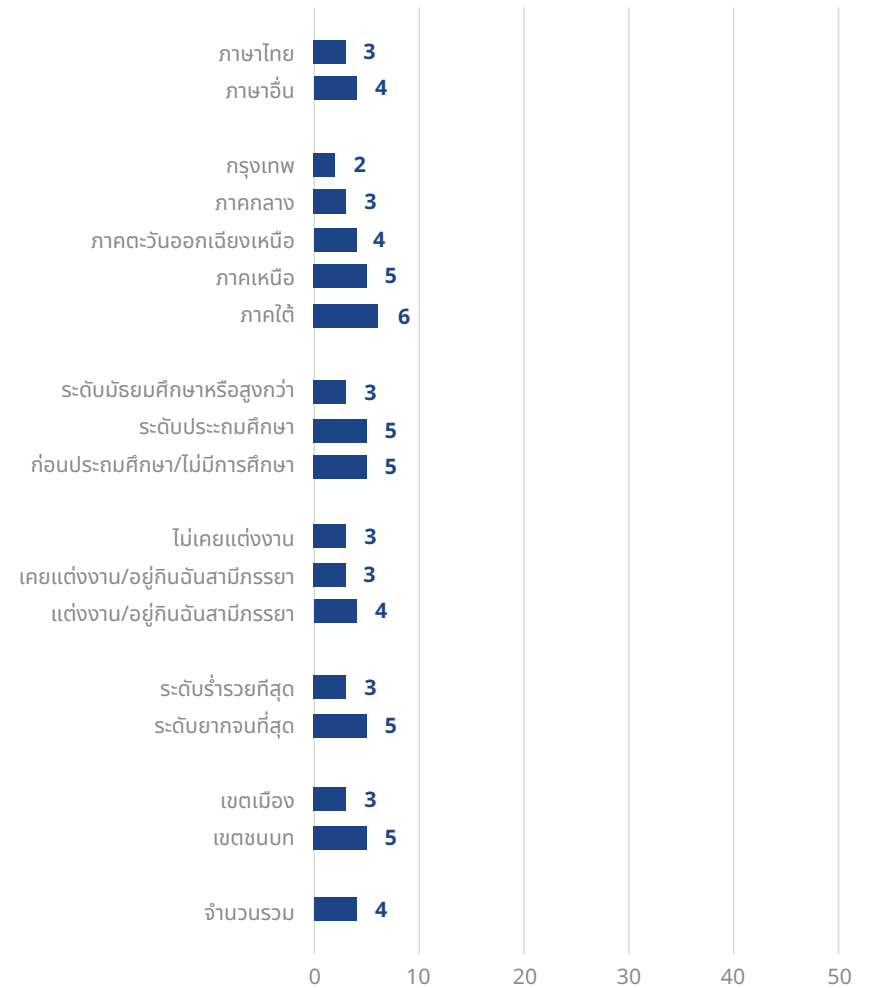
ภาพที่ 3.13 ร้อยละของเด็กหญิงและผู้หญิง เด็กชายและผู้ชายอายุ 15-49 ปี
ที่เชื่อว่าสามารถกบฏตีหรือทำร้ายกรรยาได้ในบางสถานการณ์
จำแนกตามอายุ

ที่มา: การสำรวจ MICS ปี 2565

เด็กหญิงและผู้หญิงในพื้นที่ชนบทมีแนวโน้มที่จะหาเหตุผลมารองรับ การกบฏตีกรรยา มากกว่าเด็กหญิงและผู้หญิงในพื้นที่เมือง และมีความแตกต่างกันระหว่างภูมิภาคต่าง ๆ

ภาพที่ 3.14 ร้อยละของเด็กหญิงและผู้หญิงอายุ 15-49 ปี ที่เชื่อว่าสามารถกบฏตี
หรือทำร้ายกรรยาได้ในบางสถานการณ์ จำแนกตามลักษณะของภูมิภาคต่าง ๆ

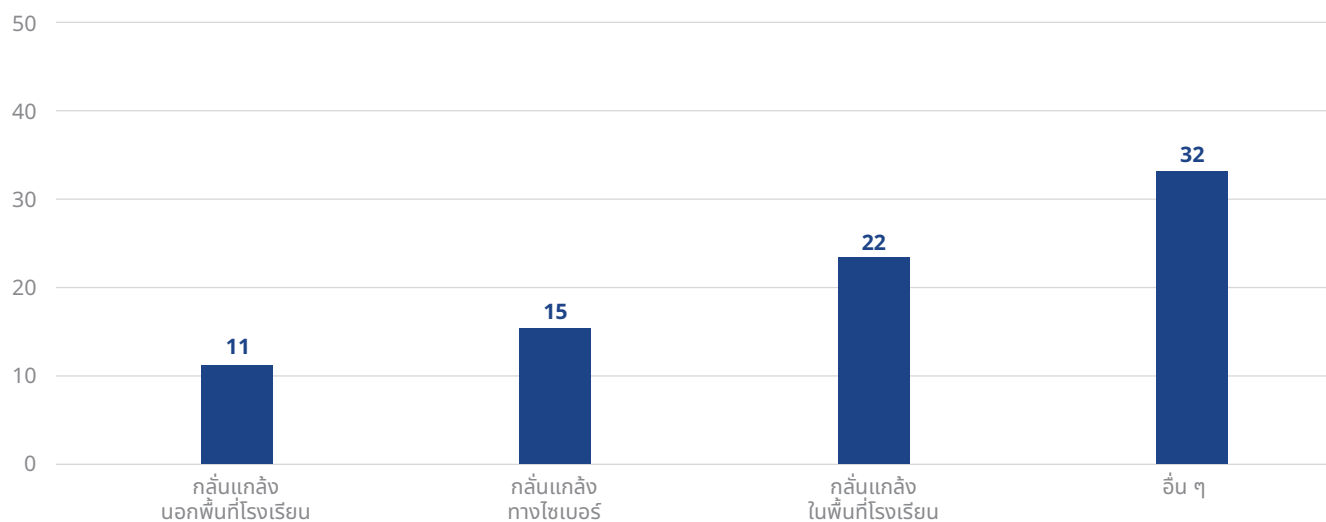

ที่มา: การสำรวจ MICS ปี 2565

ความรุนแรงในและรอบ ๆ โรงเรียน

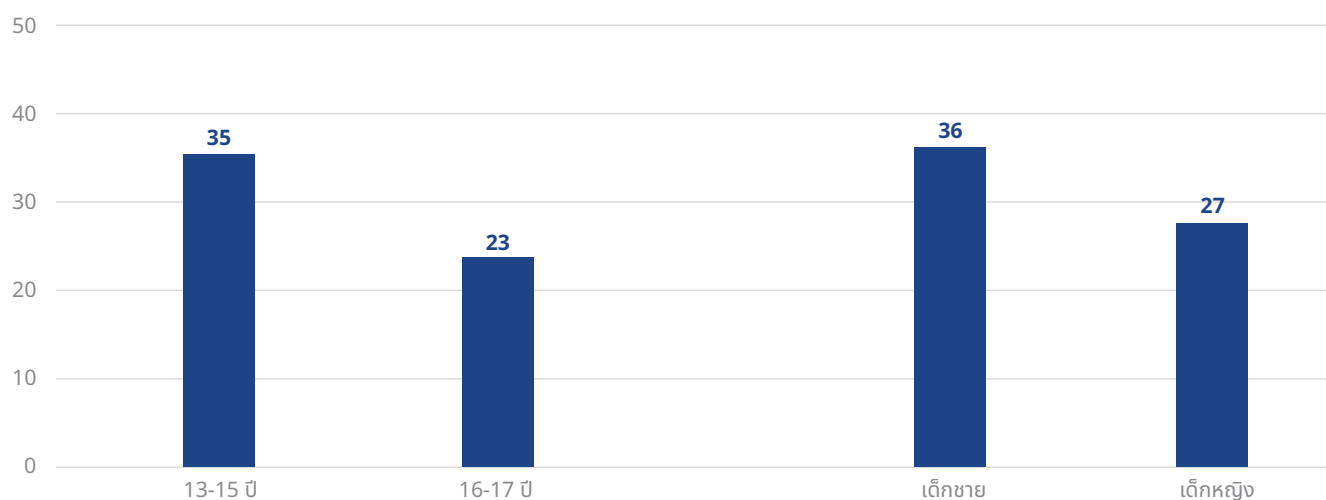
1 ใน 3 ของนักเรียนวัยรุ่น รายงานว่าเคยถูกกลั่นแกล้งรังแกในปีที่ผ่านมา

ภาพที่ 3.15 ร้อยละของนักเรียนอายุ 13-17 ปีที่ถูกกลั่นแกล้งในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา

วัยรุ่นตอนต้นและเด็กชาย มีแนวโน้มมากกว่าอย่างมีนัยสำคัญที่จะรายงานว่าจะเคยถูกกลั่นแกล้งรังแกในช่วงปีที่ผ่านมา (ในพื้นที่ใดก็ตาม)

ภาพที่ 3.16 ร้อยละของนักเรียนอายุ 13-17 ปีที่ถูกกลั่นแกล้งในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมาในทุกบริบท จำแนกตามอายุและเพศ

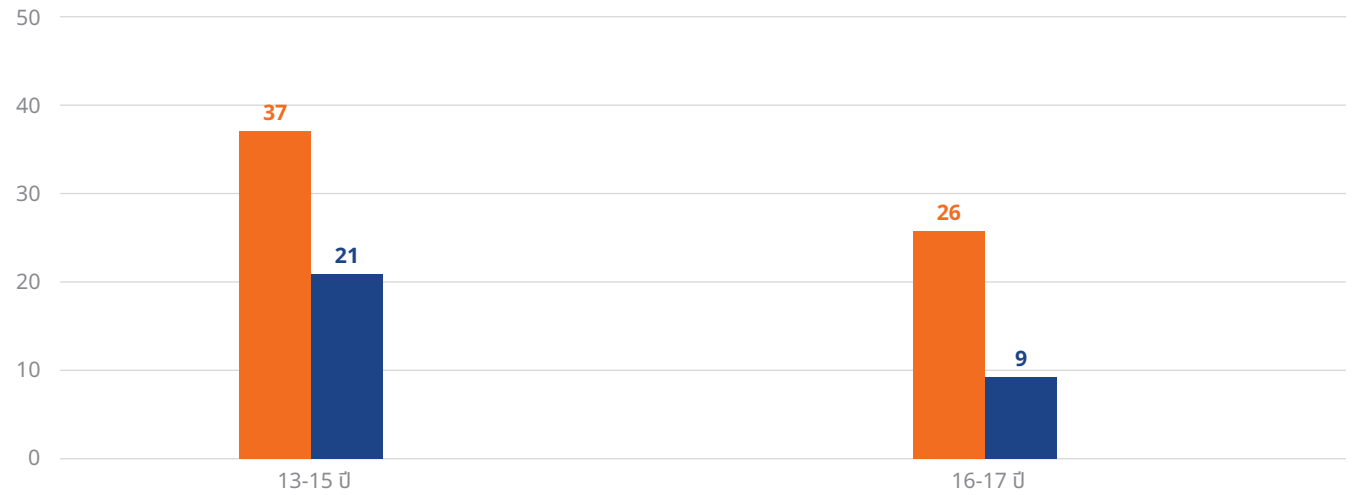

หมายเหตุ: การกลั่นแกล้งเกิดขึ้นเมื่อนักเรียนหนึ่งคนหรือมากกว่าหนึ่งหรือบุคคลอื่นที่มีอายุไล่เลี่ยกันมีการล้อข่มขู่ เพิกเฉย แพร่ข่าวลือ กุบตี ผลิต หรือทำร้ายเด็กคนหนึ่งซ้ำๆ การที่คนสองคนที่มีความแข็งแรงหรือร่างกายเท่ากันเถียงหรือสู้หรือล้อเล่นกัน
ที่มา: การสำรวจ Global School-based Student Health ปี 2564

วัยรุ่นชายมีแนวโน้มมากกว่า วัยรุ่นหญิงอย่างมีนัยสำคัญ ที่จะเคยร่วมชกต่อยในปีที่ผ่านมา

■ เด็กชาย
■ เด็กหญิง

ภาพที่ 3.17 ร้อยละของนักเรียนอายุ 13-17 ปีที่เคยมีการต่อสู้ทางกายอย่างน้อยหนึ่งครั้งในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา
จำแนกตามอายุและเพศ

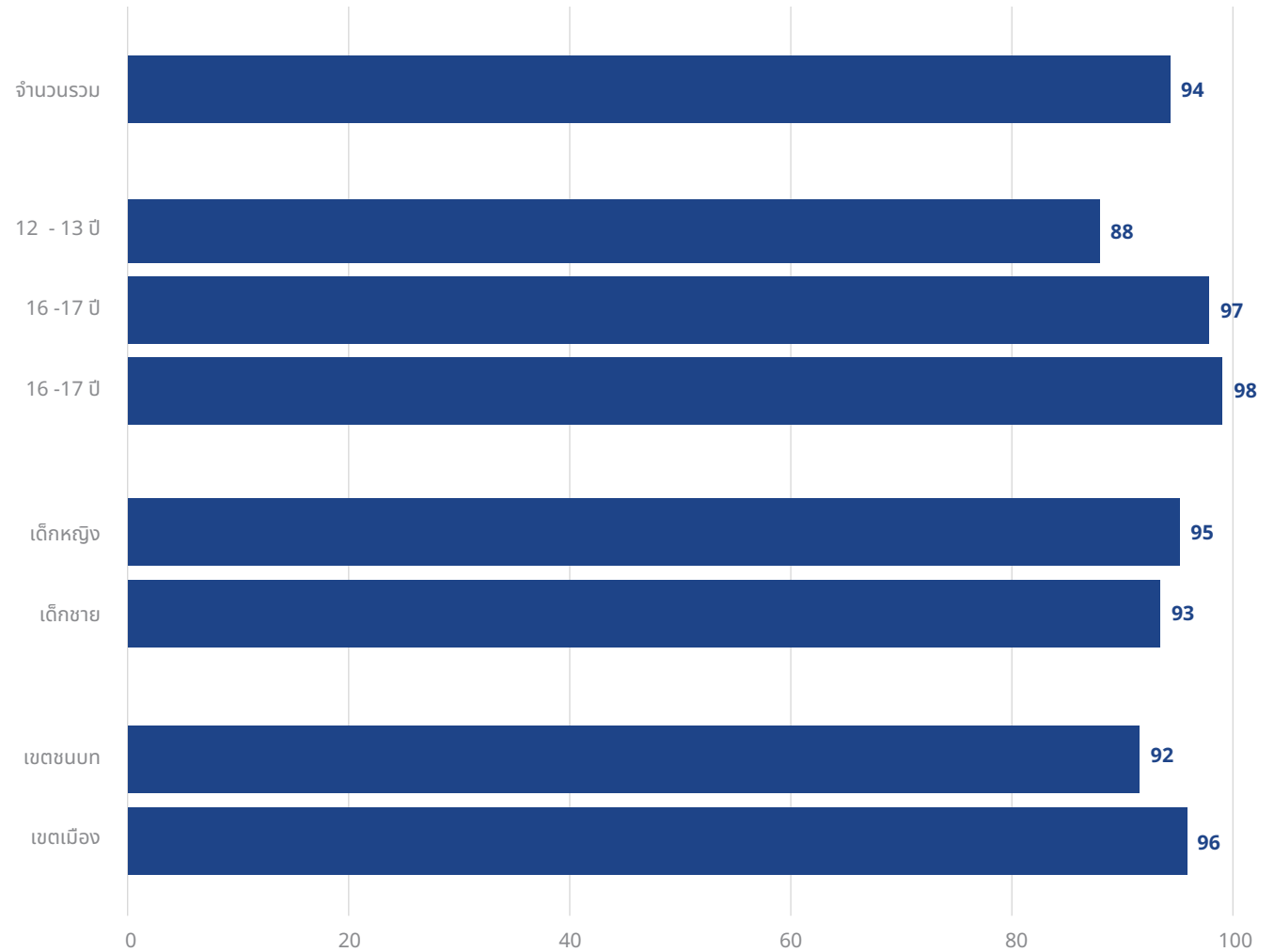
ที่มา: การสำรวจ Global School-based Student Health ปี 2564

ความรุนแรงออนไลน์

วัยรุ่นเกือบทั้งหมด
ในประเทศไทย
มีการใช้อินเทอร์เน็ต

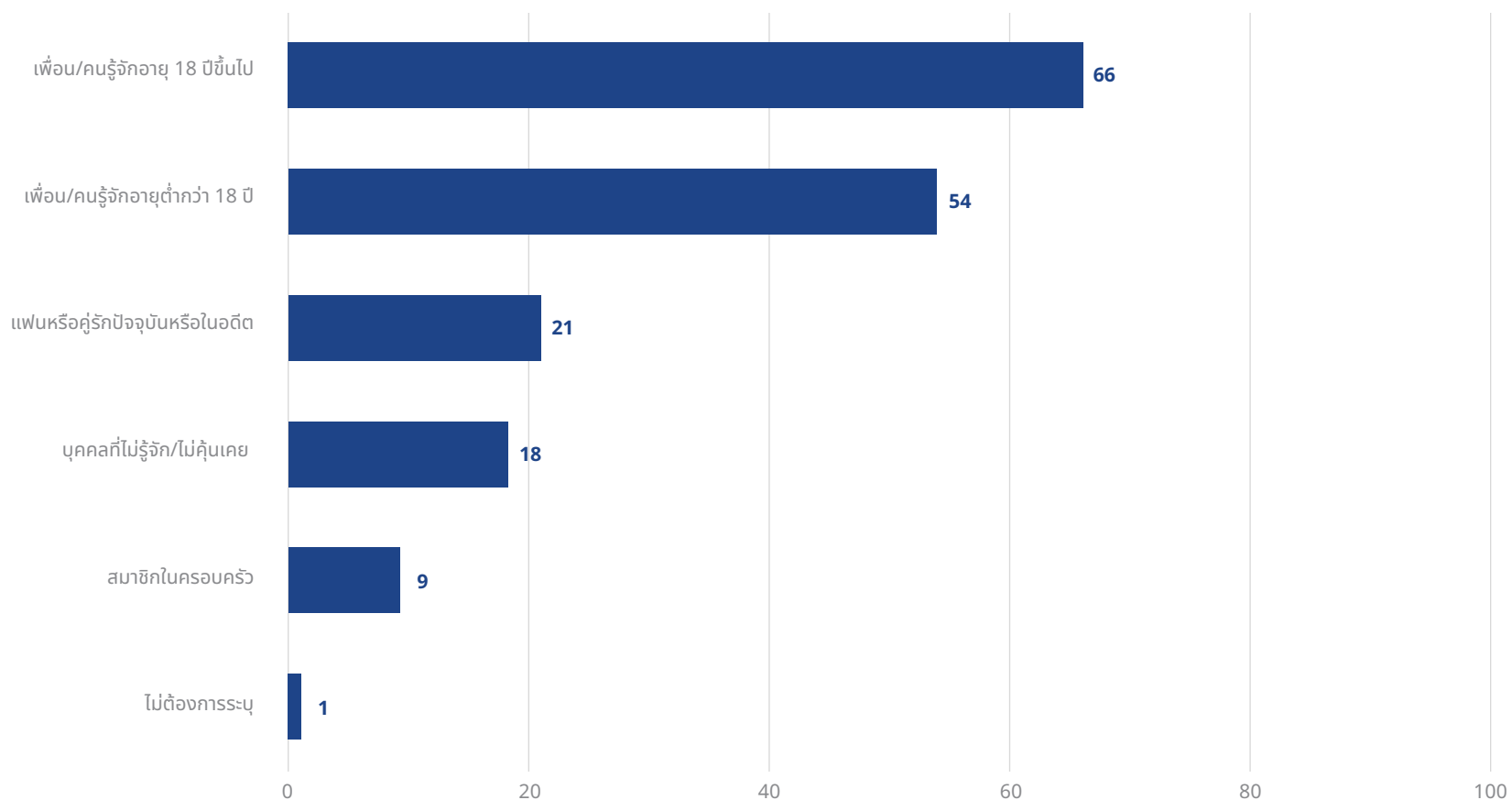
ภาพที่ 3.18 ร้อยละของวัยรุ่นอายุ 12-17 ปีที่ใช้อินเทอร์เน็ต จำแนกตามลักษณะของภูมิหลัง

ที่มา: รายงาน Disrupting Harm Thailand 2020-2021

ในกลุ่มวัยรุ่นที่ได้รับการเสนอเงินหรือสิ่งตอบแทนเพื่อแลกเปลี่ยนกับภาพหรือวิดีโอทางเพศของตน ผู้กระทำที่พบบ่อยคือเพื่อนหรือคนรู้จัก โดยมีประมาณ 1 ใน 5 ที่ได้รับการติดต่อจากคนแปลกหน้า

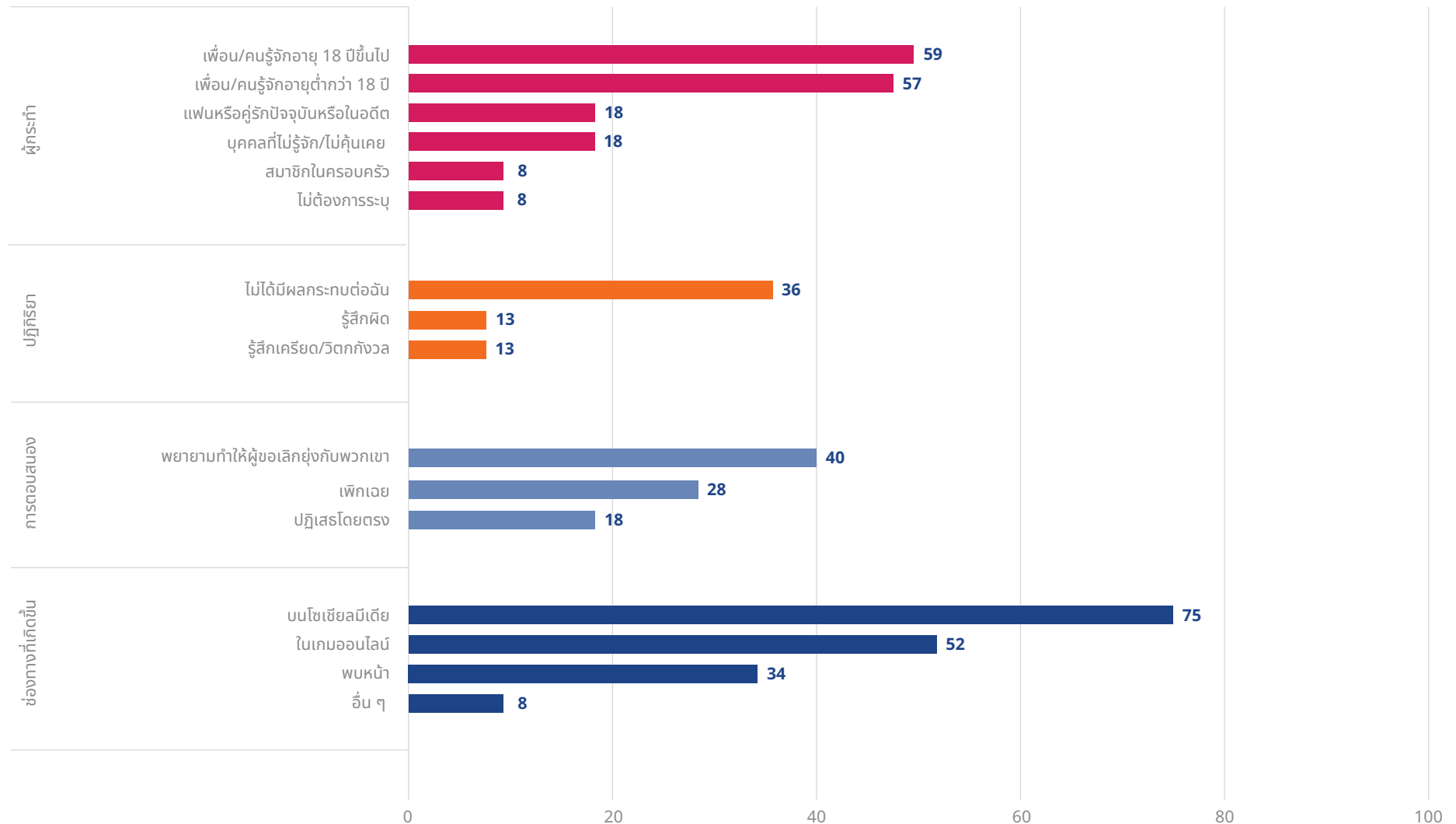
ภาพที่ 3.19 ร้อยละของเด็กอายุ 12-17 ปีที่ได้รับการเสนอเงินหรือสิ่งตอบแทน เพื่อแลกเปลี่ยนกับภาพหรือวิดีโอทางเพศในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา จำแนกตามประเภทของผู้กระทำ

ที่มา: รายงาน Disrupting Harm Thailand 2020-2021

วัยรุ่นที่ถูกขอให้ส่งภาพหรือวิดีโอเปลือยส่วนตัวเกือบทั้งหมดเกิดขึ้นในสื่อโซเชียลหรือเกมออนไลน์ โดยเพื่อนหรือคนรู้จัก ซึ่งส่วนใหญ่มักพยายามทำให้ผู้กระทำเล็กลงกับพวกเขา

ภาพที่ 3.20 ร้อยละของเด็กอายุ 12-17 ปีที่เคยถูกขอให้ส่งภาพหรือวิดีโอที่แสดงให้เห็นอวัยวะส่วนตัวของพวกเขาทั้งที่พวกเขาไม่ต้องการในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา

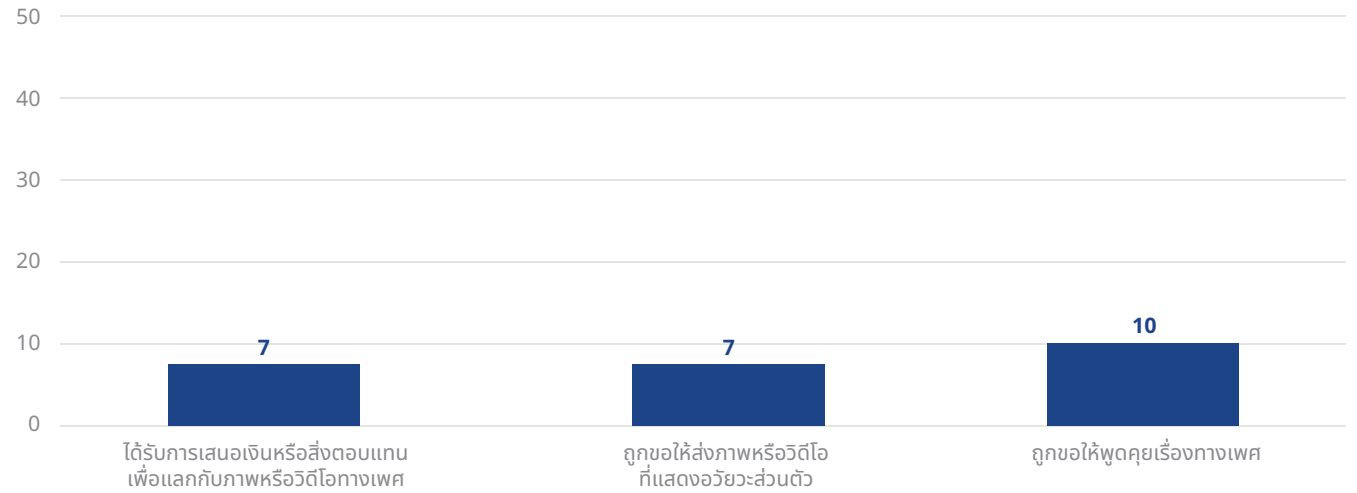

ที่มา: รายงาน Disrupting Harm Thailand 2020-2021

**1 ใน 10 ของวัยรุ่น
ที่ใช้อินเทอร์เน็ตเคยถูกกดดัน
ให้พูดคุยเรื่องทางเพศ
โดยที่พวกเขาไม่ต้องการ
และจำนวนเกือบ 1 ใน 14
เคยถูกขอให้ส่งภาพ
หรือวิดีโอทางเพศ**

ที่มา: รายงาน Disrupting Harm Thailand
2020-2021

ภาพที่ 3.21 ร้อยละของเด็กวัยรุ่นอายุ 12-17 ปีที่ใช้อินเทอร์เน็ต จำแนกตามการที่เด็กเคยถูกขอให้พูดคุยเรื่องทางเพศ ส่งภาพหรือวิดีโอที่แสดงอวัยวะส่วนตัวโดยที่พวกเขาไม่ต้องการ หรือเคยได้รับการเสนอเงินหรือสิ่งตอบแทน เพื่อแลกเปลี่ยนกับภาพหรือวิดีโอทางเพศในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา

การแต่งงาน ในวัยเด็กและ การตั้งครรภ์ ก่อนวัยอันควร

ประเทศไทยมีเด็กที่จัดอยู่ในกลุ่มเจ้าสาวเด็กจำนวน 6 ล้านคน ซึ่งประมาณร้อยละ 17 นั้นแต่งงานก่อนอายุครบ 18 ปี เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นที่มีรายได้ระดับเดียวกัน ประเทศไทยถูกจัดอยู่ในกลุ่มครั้งแรกของประเทศที่มีความชุกของการแต่งงานในวัยเด็ก

ในขณะที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. 2528 (แก้ไขในเดือนกรกฎาคม 2567) กำหนดอายุขั้นต่ำสำหรับแต่งงานไว้ที่ 18 ปี แต่ยังคงมีข้อยกเว้น มาตรา 1448 ที่ได้มีการแก้ไขกำหนดว่า “การแต่งงานสามารถเกิดขึ้นได้เมื่อทั้งสองฝ่ายมีอายุครบ 18 ปีบริบูรณ์ แต่ในกรณียกเว้นศาลอาจอนุญาตให้เกิดการแต่งงานก่อนอายุที่กำหนดได้”¹⁰ ศาลสามารถอนุญาตการแต่งงานของผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีบนพื้นฐานที่ไม่ชัดเจนของ “เหตุอันสมควร” ซึ่งการให้คำยินยอมให้ทำการสมรสจะเป็นไปตามมาตรา 1454 ช่องโหว่นี้เป็นอันตรายต่อสิทธิและความเป็นอยู่ที่ดีของเด็ก รัฐบาลไทยควรปิดช่องโหว่นี้และกำจัดข้อยกเว้นทั้งหมดภายใต้มาตรา 1454

ข้อมูลสะท้อนว่าเด็กหญิงในประเทศไทยที่มีการศึกษาต่ำกว่ามัธยมปลายมีความเสี่ยงสูงกว่าที่จะแต่งงานเมื่ออายุยังน้อย นอกจากนี้เด็กหญิงที่มาจากครัวเรือนระดับยากจนที่สุดมีแนวโน้มมากกว่าเด็กหญิงที่มาจากครัวเรือนระดับร่ำรวยที่สุดถึงเกือบ 5 เท่าที่จะแต่งงานในวัยเด็ก การแต่งงานในวัยเด็กในประเทศไทยส่วนใหญ่อยู่ในรูปแบบของการอยู่กินกันฉันสามีภรรยาโดยไม่ได้จดทะเบียนมากกว่าการสมรส

จดทะเบียน โดยประเทศไทยมีอัตราการอยู่กินฉันสามีภรรยาโดยไม่ได้จดทะเบียนสำหรับการแต่งงานในวัยเด็กสูงที่สุดในกลุ่มประเทศอาเซียน

ในขณะที่เด็กหญิงและผู้หญิงในประเทศไทยส่วนใหญ่แต่งงานกับคู่ที่มีอายุใกล้เคียงกัน แต่มีเจ้าสาวเด็กมากกว่าร้อยละ 10 ที่แต่งงานกับคู่ที่มีอายุมากกว่าอย่างน้อย 10 ปี ซึ่งมักนำไปสู่ความสัมพันธ์ที่ไม่สมดุลเชิงอำนาจ เจ้าสาวเด็กเกือบ 8 ใน 10 คนต้องออกจากโรงเรียน เปรียบเทียบกับเพื่อนรุ่นเดียวกันที่ไม่ได้แต่งงานนั้นมีการออกจากโรงเรียนเพียง 1 ใน 10 คนเท่านั้น การตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรพบเห็นได้ทั่วไปในหมู่วัยรุ่นหญิงที่มีการศึกษาน้อย เจ้าสาวเด็กมีแนวโน้มที่จะคลอดบุตรก่อนอายุ 18 หรือ 20 ปี มากกว่าผู้ที่แต่งงานภายหลัง

ในมุมมองเชิงบวก เจ้าสาวเด็กในประเทศไทยได้รับการสนับสนุนทางสังคมเหมือนกับผู้หญิงที่แต่งงานในวัยผู้ใหญ่หรือผู้ที่ไม่เคยแต่งงาน เจ้าสาวเด็กยังมีช่องทางเข้าถึงบริการอนามัยเจริญพันธุ์ต่าง ๆ เช่นเดียวกับคนทั่วไป ทั้งนี้ผู้หญิงส่วนใหญ่ในประเทศไทยไม่ว่าจะมีสถานะสมรสใดก็ตามไม่เชื่อว่า มีเหตุผลใดให้ใช้ความรุนแรงในครอบครัวได้

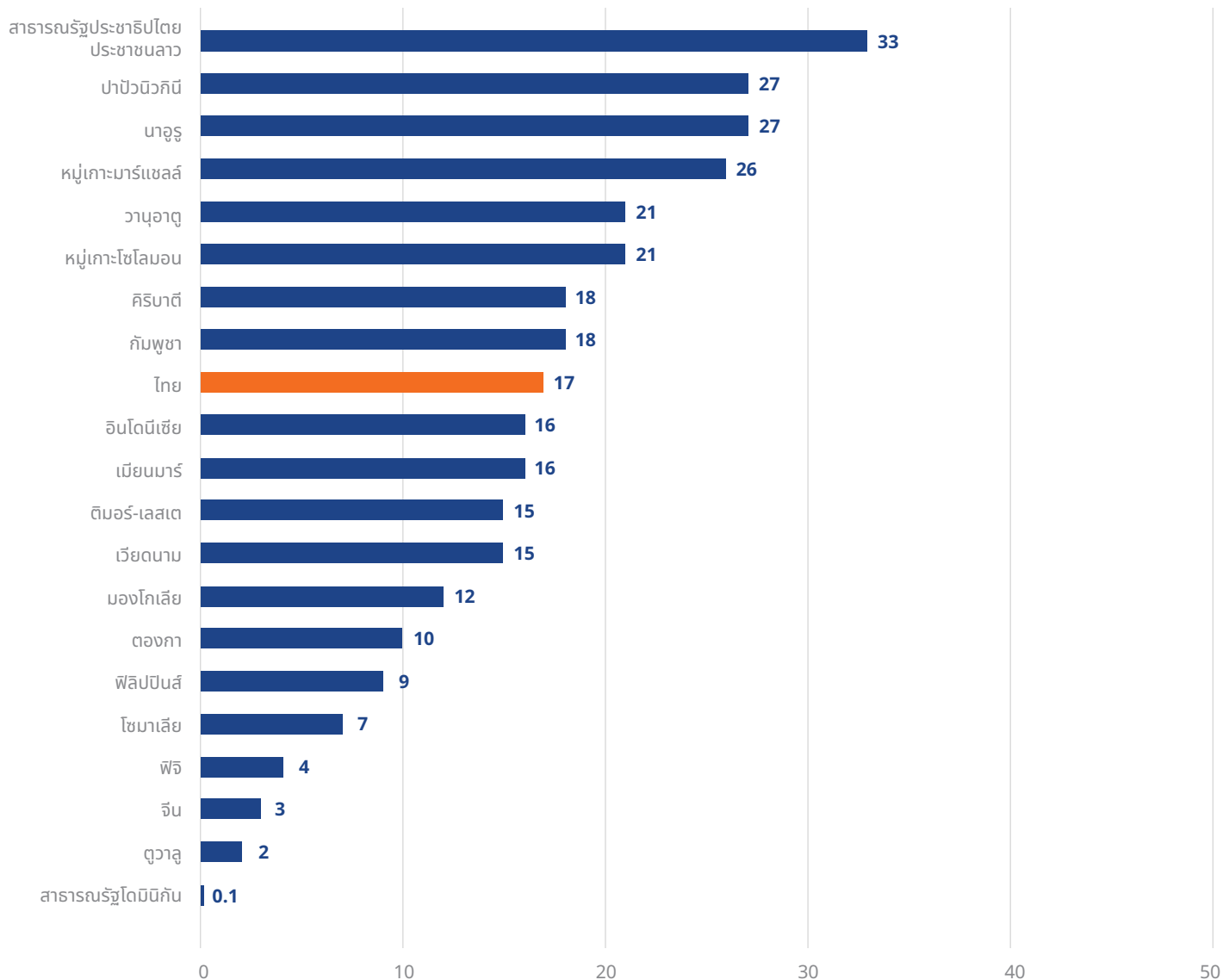
แต่ในช่วง 4 ทศวรรษที่ผ่านมา แทบจะไม่มีความสำเร็จ
ในการลดจำนวนการแต่งงานในวัยเด็ก ถึงแม้ว่าจะ
มีความก้าวหน้าอย่างมากในการให้เด็กผู้หญิงได้
เข้าเรียนในโรงเรียนและการจัดให้วัยรุ่นหญิงสามารถ
เข้าถึงข้อมูลและบริการด้านสุขภาพทางเพศและอนามัย
เจริญพันธุ์ที่ครอบคลุมขึ้น นอกเหนือไปจากการจัดการ
กับช่องโหว่ทางกฎหมายที่ได้กล่าวไปเบื้องต้นนั้น
หากต้องการให้มีการขับเคลื่อนไปในทิศทางที่ดี จะต้อง
มีการลงทุนในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้ การทำให้เด็กหญิง
อยู่ในระบบการศึกษานานขึ้น พร้อมเพิ่มโอกาสในการ
เรียนรู้และสร้างทักษะ รวมถึงการสร้างความตระหนัก
รู้เกี่ยวกับผลกระทบเชิงลบของการแต่งงานในวัยเด็ก
ผ่านพื้นที่อย่างสื่อโซเชียล ซึ่งเป็นที่นิยมมากในกลุ่มเด็ก
และวัยรุ่นในประเทศไทย เพื่อพูดคุยถึงปัจจัยที่ส่ง
ผลกระทบต่อวัยรุ่นหญิงและส่งเสริมความเท่าเทียม
ทางเพศผ่านกลุ่มพี่เลี้ยง

ทั้งนี้ต้องทำให้แน่ใจว่าวัยรุ่นหญิงสามารถเข้าถึงบริการ
ที่จำเป็นผ่านการให้ความรู้ที่ครอบคลุมและตรงประเด็น
ซึ่งรวมทั้งการจัดให้มีบริการแบบองค์รวมสำหรับเด็ก
และวัยรุ่นกลุ่มเปราะบางทั้งด้านสุขภาพ การศึกษา
บริการช่วยเหลือกรณีมีการใช้ความรุนแรงด้วยเหตุ
แห่งเพศ รวมทั้งการป้องกันและบริการสำหรับเด็กหญิง
และวัยรุ่นที่เป็นแม่ ทั้งนี้เมื่อพิจารณาข้อเท็จจริงที่ว่า
การตั้งครรภ์ของวัยรุ่นและการแต่งงานในวัยเด็ก
ส่งผลกระทบต่อเด็กหญิงที่มาจากครัวเรือนระดับยากจน
ที่สุดมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ จึงต้องมีการพิจารณาถึง
ความเปราะบางของเด็กกลุ่มนี้ในการออกแบบ
การคุ้มครองทางสังคม การเข้าถึงบริการคุ้มครอง
ทางสังคมที่เพียงพอจะช่วยจัดการกับความเปราะบาง
ทางเศรษฐกิจของครอบครัวที่มีวัยรุ่นหญิง และจะช่วย
ลดอัตราของการแต่งงานในวัยเด็กในประเทศไทย

**ประเทศไทยมีเจ้าสาวเด็ก
จำนวนถึง 6 ล้านคน
โดย 1 ใน 6 ของหญิงวัยรุ่น
แต่งงานก่อนอายุ 18 ปี
นับว่าประเทศไทย
มีปัญหาในระดับกลาง
เมื่อเปรียบเทียบกับ
ประเทศอื่นในเอเชียตะวันออก
และแปซิฟิก**

ภาพที่ 4.1 ร้อยละของผู้หญิงอายุ 20-24 ปีที่แต่งงานหรืออยู่กินกันฉันสามีภรรยาครั้งแรกก่อนอายุ 18 ปี
ในกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกและแปซิฟิก

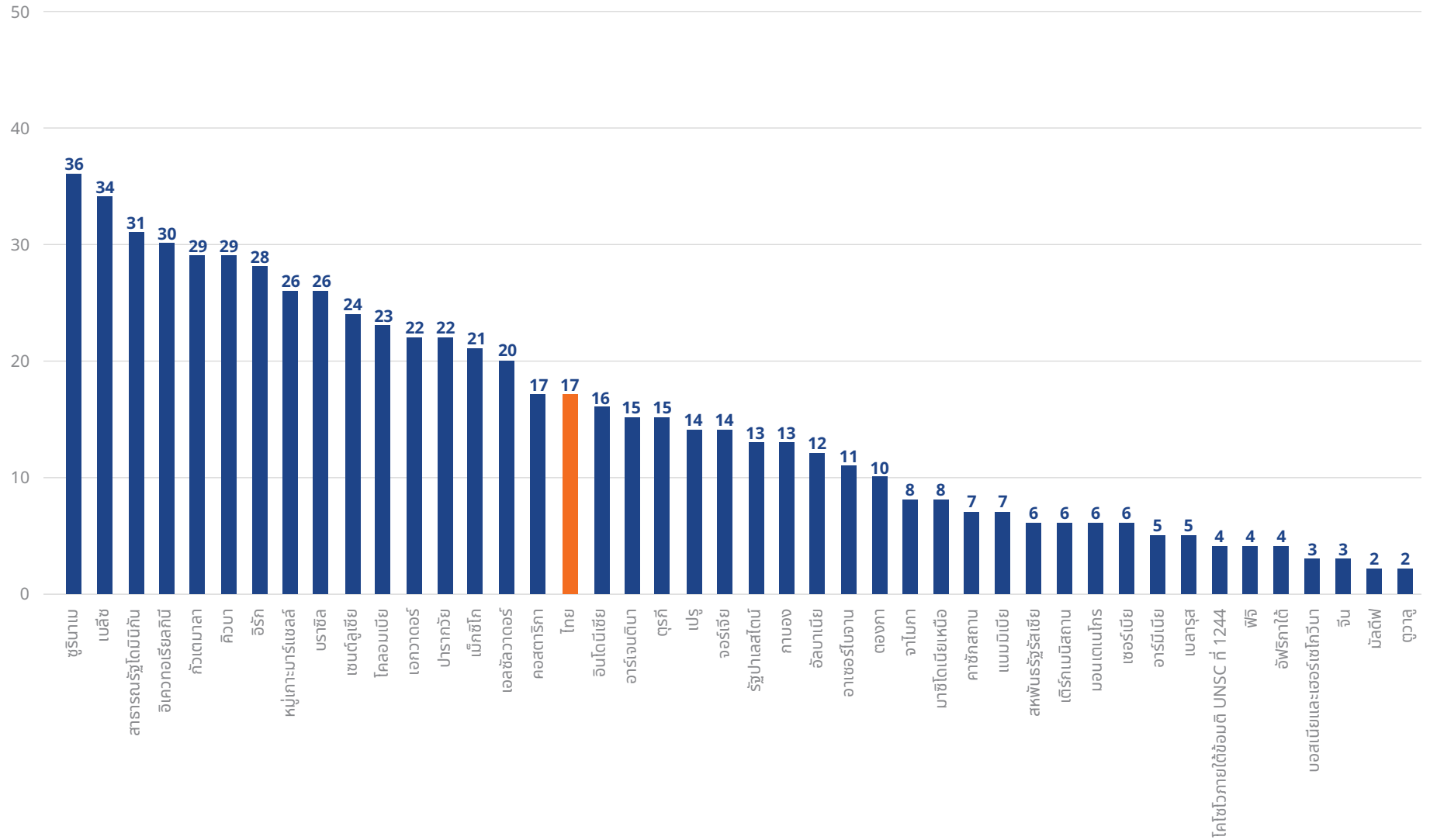

หมายเหตุ: จำนวนเจ้าสาวเด็กที่อ้างอิงในข้อความหลัก (6 ล้านคน) รวมถึงเด็กหญิงที่อายุต่ำกว่า 18 ปีที่แต่งงานแล้วหรืออยู่กินกันฉันสามีภรรยา รวมถึงผู้หญิงในทุกช่วงอายุที่มีการแต่งงานหรืออยู่กินกันฉันสามีภรรยาตั้งแต่วัยเด็ก

ที่มา: ฐานข้อมูล UNICEF global database 2567 ฐานข้อมูลของข้อมูล MICS, DHS และการสำรวจข้อมูลระดับประเทศอื่น ๆ

เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศและพื้นที่อื่นที่มีรายได้ปานกลางระดับสูง ประเทศไทยอยู่ในกลุ่มที่นับได้ว่ามีปัญหาการแต่งงานในวัยเด็กสูง

ภาพที่ 4.2 ร้อยละของผู้หญิงอายุ 20-24 ปีที่แต่งงานหรืออยู่กินกันฉันสามีภรรยาครั้งแรกก่อนอายุ 18 ปี ในประเทศที่มีรายได้ปานกลางระดับสูง

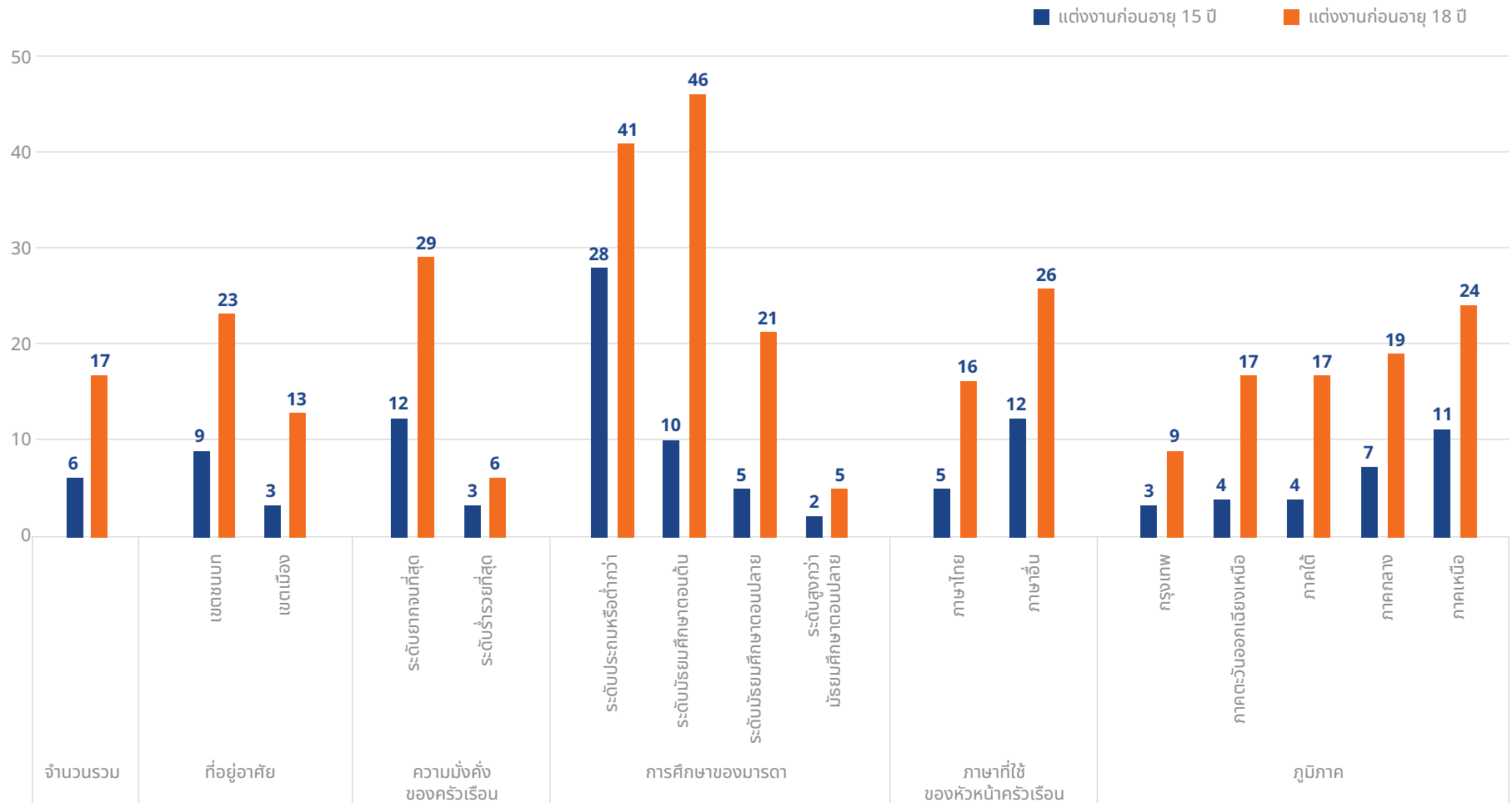

หมายเหตุ: กลุ่มรายได้อ้างอิงตามการจัดกลุ่มของธนาคารโลกในปี 2567

ที่มา: ฐานข้อมูล UNICEF global database 2567 บนฐานของข้อมูล MICS, DHS และการสำรวจข้อมูลระดับประเทศอื่น ๆ

เด็กผู้หญิงแต่ละคนเผชิญความเสี่ยงไม่เท่ากันต่อการแต่งงานในวัยเด็ก เด็กหญิงที่มีการศึกษาต่ำกว่าชั้นมัธยมต้น มาจากครัวเรือนที่ไม่ได้พูดภาษาไทย และมาจากครัวเรือนที่อยู่ในระดับยากจนที่สุดมีแนวโน้มมากกว่าที่จะกลายเป็นเจ้าสาวเด็ก

ภาพที่ 4.3 ร้อยละของผู้หญิงอายุ 20-24 ปีที่แต่งงานหรืออยู่กินกันฉันสามีภรรยาครั้งแรกก่อนอายุ 15 ปี และก่อนอายุ 18 ปี จำแนกตามลักษณะของภูมิภาค

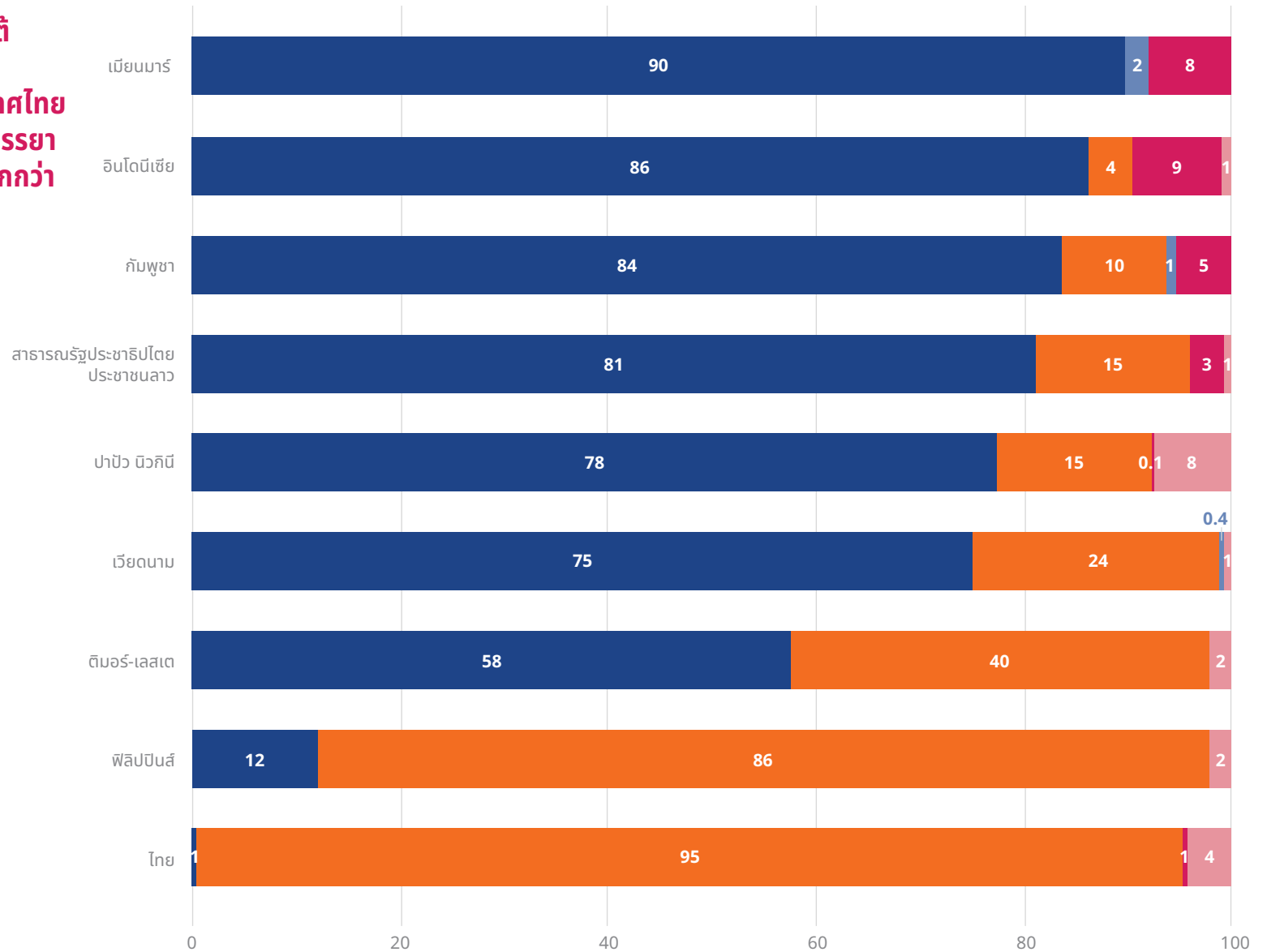

ที่มา: การสำรวจ MICS ปี 2565

**การแต่งงานในวัยเด็ก
ในภูมิภาค
เอเชียตะวันออกเฉียงใต้
ส่วนใหญ่เป็นการสมรส
จดทะเบียน แต่ในประเทศไทย
เป็นการอยู่กินฉันสามีภรรยา
โดยไม่จดทะเบียนมากกว่า**

- แต่งงาน
- อยู่กินฉันสามีภรรยา
- หน้าย
- หย่าร้าง
- แยกกันอยู่

ภาพที่ 4.4 ร้อยละของวัยรุ่นหญิงอายุ 15-17 ปีในประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และแปซิฟิกที่เคยแต่งงานหรืออยู่กินฉันสามีภรรยา
จำแนกตามสถานะการแต่งงานปัจจุบัน

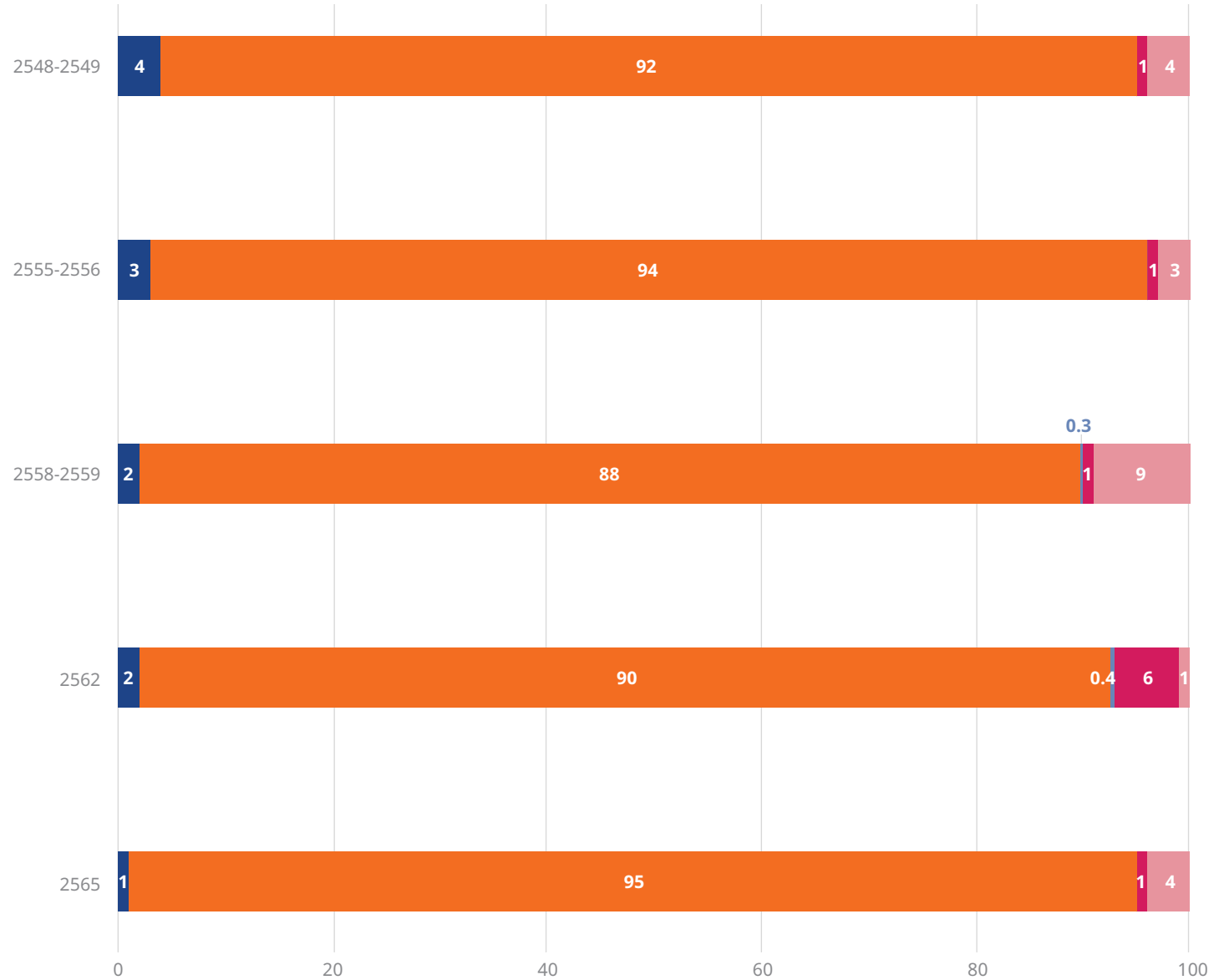

หมายเหตุ: เนื่องจากมีการปิดเศษ ตัวเลขรวมจะไม่อยู่ที่ 100 เดิม
ที่มา: ฐานข้อมูล UNICEF global database 2567 ฐานข้อมูลของข้อมูล MICS, DHS และการสำรวจข้อมูลระดับประเทศอื่น ๆ

**ใน 20 ปีที่ผ่านมา
เจ้าสาวเด็กในประเทศไทย
เกือบทั้งหมดอยู่ในรูปแบบ
ของการอยู่กินฉันสามีภรรยา
โดยไม่ได้จดทะเบียนมากกว่า
การสมรสจดทะเบียน**

- แต่งงาน
- อยู่กินฉันสามีภรรยา
- หม้าย
- หย่าร้าง
- แยกกันอยู่

ภาพที่ 4.5 ร้อยละของวัยรุ่นหญิงอายุ 15-17 ปีที่เคยแต่งงานหรืออยู่กินฉันสามีภรรยา จำแนกตามสถานะการแต่งงานในปัจจุบัน

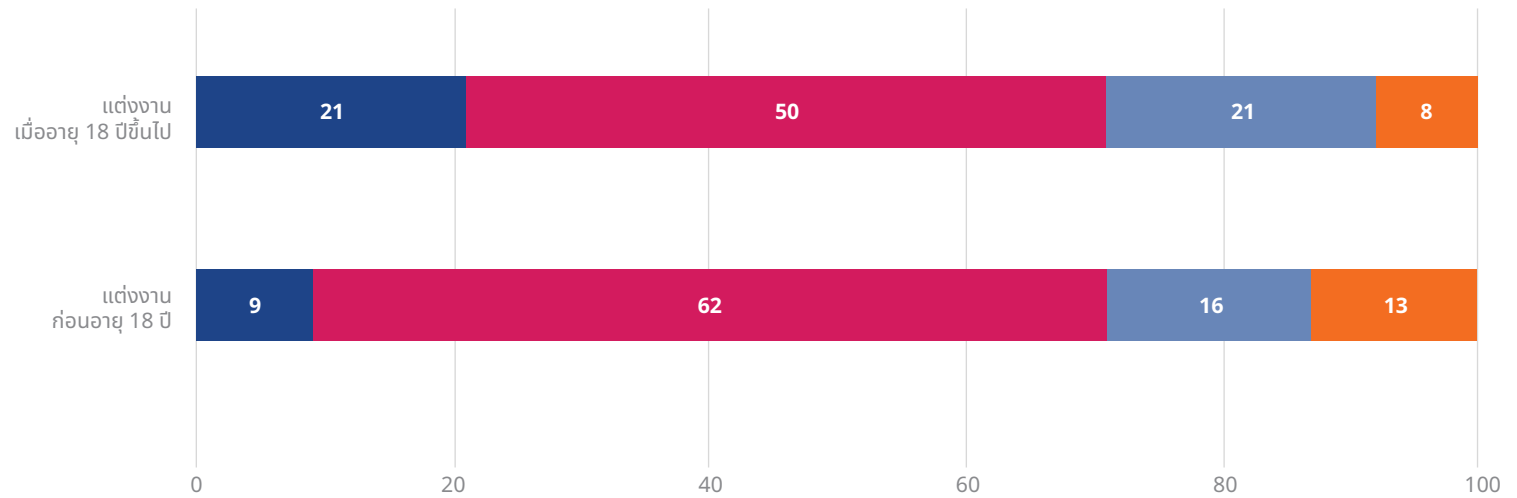
หมายเหตุ: เนื่องจากมีการปิดเศษ ตัวเลขรวมจะไม่อยู่ที่ 100 เดิม

ที่มา: บทวิเคราะห์ของยูนิเซฟโดยใช้ข้อมูลจากการสำรวจ MICS ปี 2548-2549, 2555-2556, 2558-2559 และ 2565

**เด็กหญิงและผู้หญิง
ในประเทศไทยส่วนใหญ่
แต่งงานกับคู่ที่มี
วัยใกล้เคียงกัน
แต่เจ้าสาวเด็กกว่า
ร้อยละ 10 แต่งงาน
กับคู่ที่มีอายุมากกว่า
อย่างน้อย 10 ปี**

- อายุน้อยกว่า
- อายุมากกว่า 0-4 ปี
- อายุมากกว่า 5-9 ปี
- อายุมากกว่า 10 ปี
- ไม่มีข้อมูล

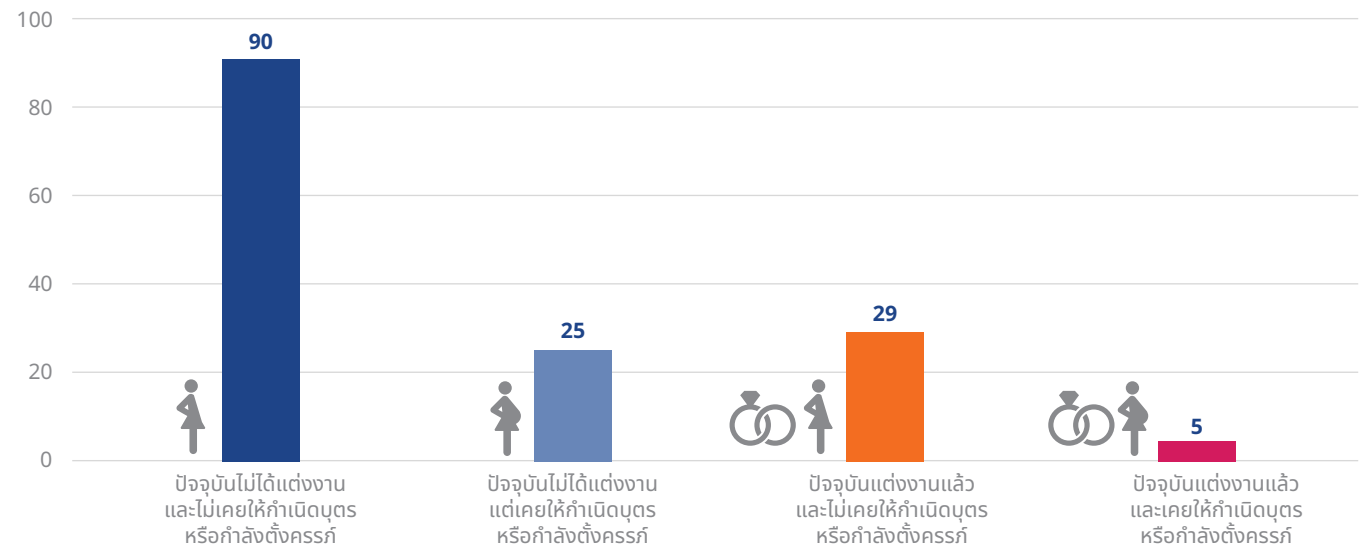
ภาพที่ 4.6 ร้อยละของผู้หญิงอายุ 20-24 ปีที่สมรสแล้ว จำแนกตามความแตกต่างของอายุคู่แต่งงาน

ที่มา: การสำรวจ MICS ปี 2565

**การแต่งงานและการตั้งครรภ์
ทำให้เด็กหญิงมีแนวโน้ม
ที่จะศึกษาต่อลดลง
เด็กหญิงที่แต่งงาน
และเริ่มมีบุตรมีแนวโน้ม
ที่จะเข้าเรียนน้อยที่สุด**

ภาพที่ 4.7 ร้อยละของวัยรุ่นหญิงอายุ 15-19 ปีที่เข้าเรียนในโรงเรียน จำแนกตามสถานะการแต่งงานและการตั้งครรภ์

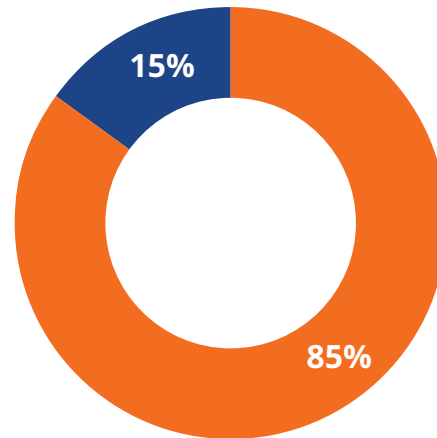

ที่มา: การสำรวจ MICS ปี 2565

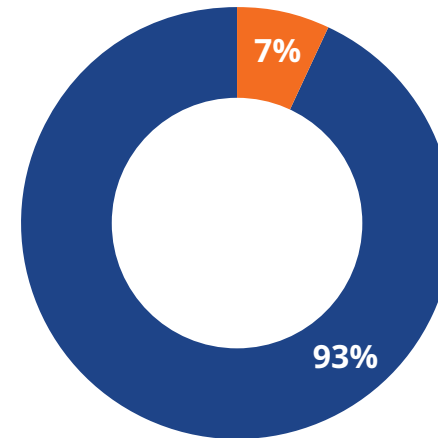
**เด็กหญิงที่เริ่มตั้งครรภ์
มากกว่า 8 ใน 10 คน
ออกจากโรงเรียนกลางคัน
ในขณะที่เด็กหญิงส่วนใหญ่
ในวัยเดียวกันที่ไม่เคยคลอดบุตร
หรือตั้งครรภ์นั้นมีเพียง
ร้อยละ 7 ที่ออกจากการศึกษา**

■ ไม่ไปโรงเรียน
■ ไปโรงเรียน

ภาพที่ 4.8 ร้อยละของวัยรุ่นหญิงอายุ 15-17 ปี จำแนกตามสถานะการเข้าเรียนและการตั้งครรภ์

เคยให้กำเนิดบุตรหรือกำลังตั้งครรภ์

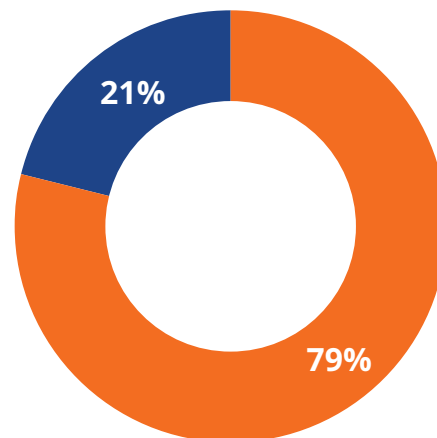
ไม่เคยให้กำเนิดบุตรและไม่ได้ตั้งครรภ์

ที่มา: การสำรวจ MICS ปี 2565

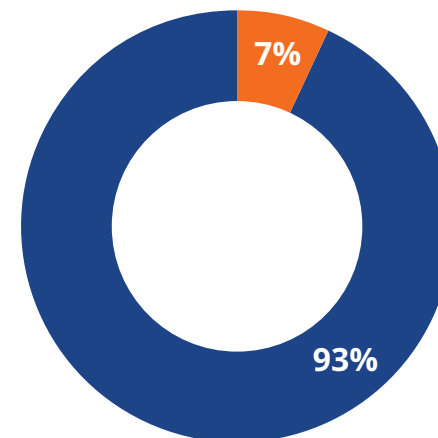
**เกือบ 8 ใน 10 ของเจ้าสาวเด็ก
ออกจากโรงเรียนกลางคัน
เมื่อเปรียบเทียบกับเพื่อน
รุ่นเดียวกันที่ไม่ได้แต่งงาน
ซึ่งมีจำนวนออกจากโรงเรียน
กลางคั้นน้อยกว่า 1 ใน 10**

■ ไม่ไปโรงเรียน
■ ไปโรงเรียน

ภาพที่ 4.9 ร้อยละของวัยรุ่นหญิงอายุ 15-17 ปี จำแนกตามสถานะการเข้าเรียนและสถานะการแต่งงาน

แต่งงานหรืออยู่กินกันฉันสามีภรรยาในปัจจุบัน

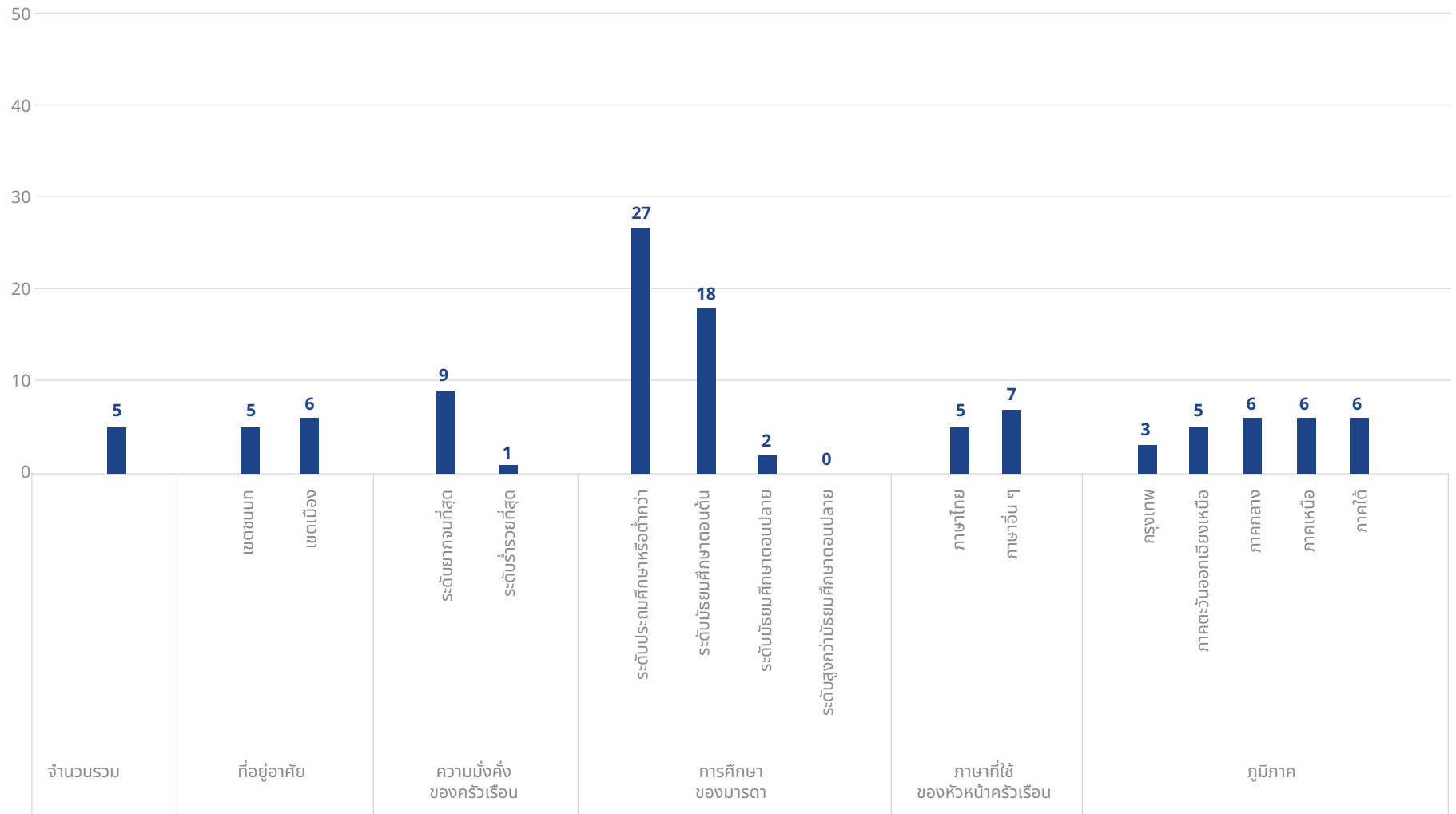

ไม่เคยแต่งงานหรืออยู่กินกันฉันสามีภรรยา

ที่มา: การสำรวจ MICS ปี 2565

การตั้งครรภ์เมื่ออายุยังน้อยพบเจอได้บ่อยที่สุดในกลุ่มวัยรุ่นหญิงที่มีการศึกษาน้อยที่สุด

ภาพที่ 4.10 ร้อยละของวัยรุ่นหญิงอายุ 15-19 ปีที่เคยให้กำเนิดบุตรที่ยังมีชีวิตอยู่หรือกำลังตั้งครรภ์ลูกคนแรก จำแนกตามลักษณะภูมิหลัง

ที่มา: การสำรวจ MICS ปี 2565

4 ใน 10 คนของเจ้าสาวเด็ก คลอดลูกก่อนอายุ 18 ปี และ 6 ใน 10 คลอดลูกก่อนอายุ 20 ปี

- เคยให้กำเนิดบุตรก่อนอายุ 15 ปี
- เคยให้กำเนิดบุตรก่อนอายุ 18 ปี
- เคยให้กำเนิดบุตรก่อนอายุ 20 ปี

ภาพที่ 4.11 ร้อยละของผู้หญิงอายุ 20-24 ปีที่เคยให้กำเนิดบุตรก่อนอายุ 15, 18 และ 20 ปี จำแนกตามอายุขณะแต่งงาน

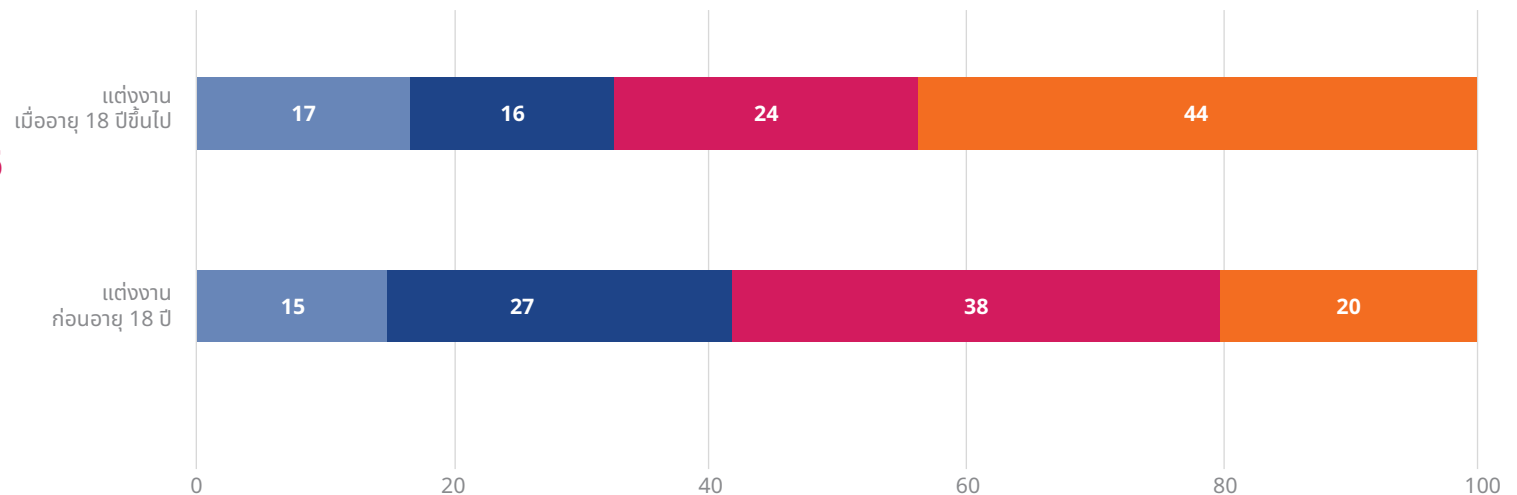

ที่มา: การสำรวจ MICS ปี 2565

การตั้งครรภ์ส่วนใหญ่ เกิดขึ้นภายใต้บริบท ของการแต่งงาน ทั้งการแต่งงานในวัยเด็ก และการแต่งงานเมื่อ อายุมากขึ้น มีเพียง 1 ใน 6 ของผู้หญิงที่ตั้งครรภ์ ก่อนแต่งงาน

- ตั้งครรภ์ก่อนแต่งงาน
- ตั้งครรภ์ภายใน 1 ปีหลังแต่งงาน
- ตั้งครรภ์หลังจาก 1 ปีของการแต่งงาน
- ไม่เคยให้กำเนิดบุตร

ภาพที่ 4.12 ร้อยละของผู้หญิงอายุ 20-24 ปีที่เคยแต่งงาน จำแนกตามระยะเวลาการตั้งครรภ์และอายุขณะแต่งงาน

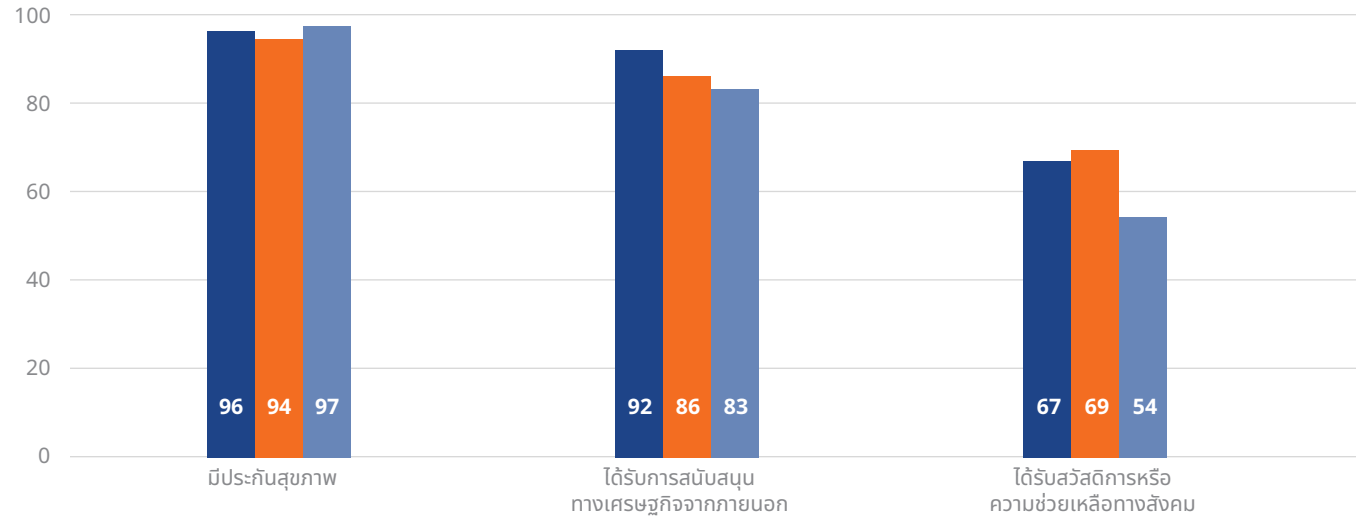

หมายเหตุ: เนื่องจากมีการปิดเศษ ตัวเลขรวมจะไม่อยู่ที่ 100 เดิม
ที่มา: การสำรวจ MICS ปี 2565

เจ้าสาวเด็กในประเทศไทย ได้รับความช่วยเหลือทางสังคม เช่นเดียวกับผู้หญิงที่แต่งงาน ในวัยผู้ใหญ่หรือไม่เคยแต่งงาน

- แต่งงานก่อนอายุ 18 ปี
- แต่งงานเมื่ออายุ 18 ปีขึ้นไป
- ไม่เคยแต่งงาน

ภาพที่ 4.13 ร้อยละของผู้หญิงอายุ 20-24 ปีที่มีประกันสุขภาพ ได้รับการสนับสนุนทางเศรษฐกิจจากภายนอก และได้รับสวัสดิการหรือเงินช่วยเหลือทางสังคม จำแนกตามอายุขณะแต่งงาน

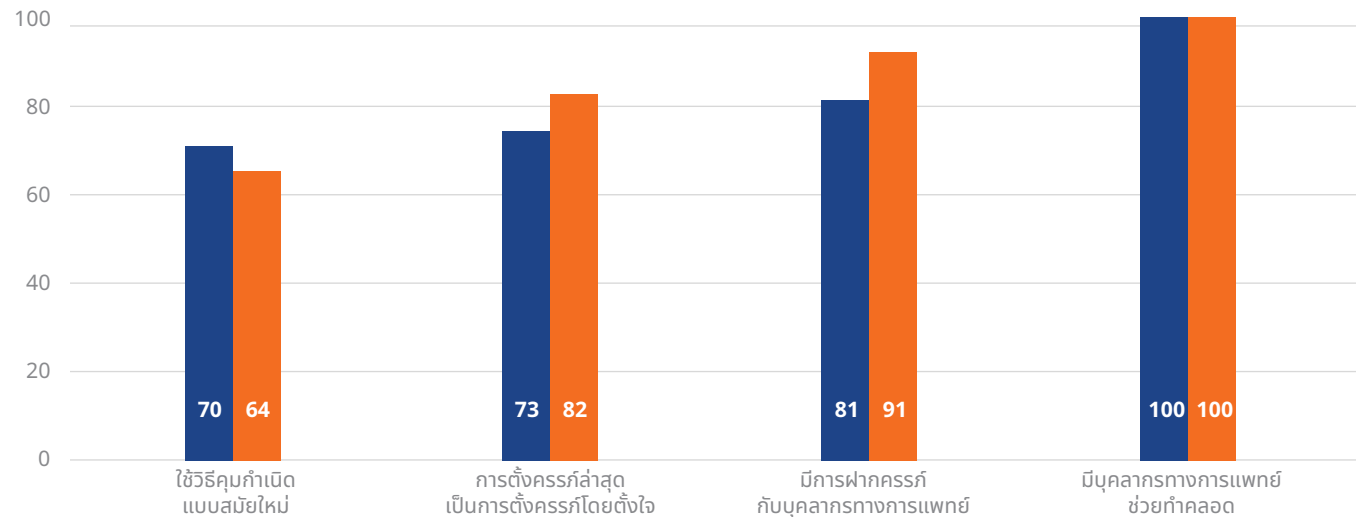

ที่มา: การสำรวจ MICS ปี 2565

เจ้าสาวเด็กมีแนวโน้ม ที่สามารถเข้าถึงบริการ อนามัยเจริญพันธุ์ เทียบเท่ากับผู้หญิง ที่แต่งงานในวัยผู้ใหญ่

- แต่งงานก่อนอายุ 18 ปี
- แต่งงานเมื่ออายุ 18 ปีขึ้นไป

ภาพที่ 4.14 ร้อยละของผู้หญิงอายุ 20 ถึง 24 ปี ที่ใช้วิธีคุมกำเนิดแบบสมัยใหม่ ที่การตั้งครรภ์ล่าสุดเป็นการตั้งครรภ์โดยตั้งใจ ที่มีการฝากครรภ์อย่างน้อย 4 ครั้งระหว่างการตั้งครรภ์ล่าสุด และที่มีบุคลากรทางการแพทย์ช่วยทำคลอดในการคลอดบุตรครั้งล่าสุด จำแนกตามอายุขณะแต่งงาน

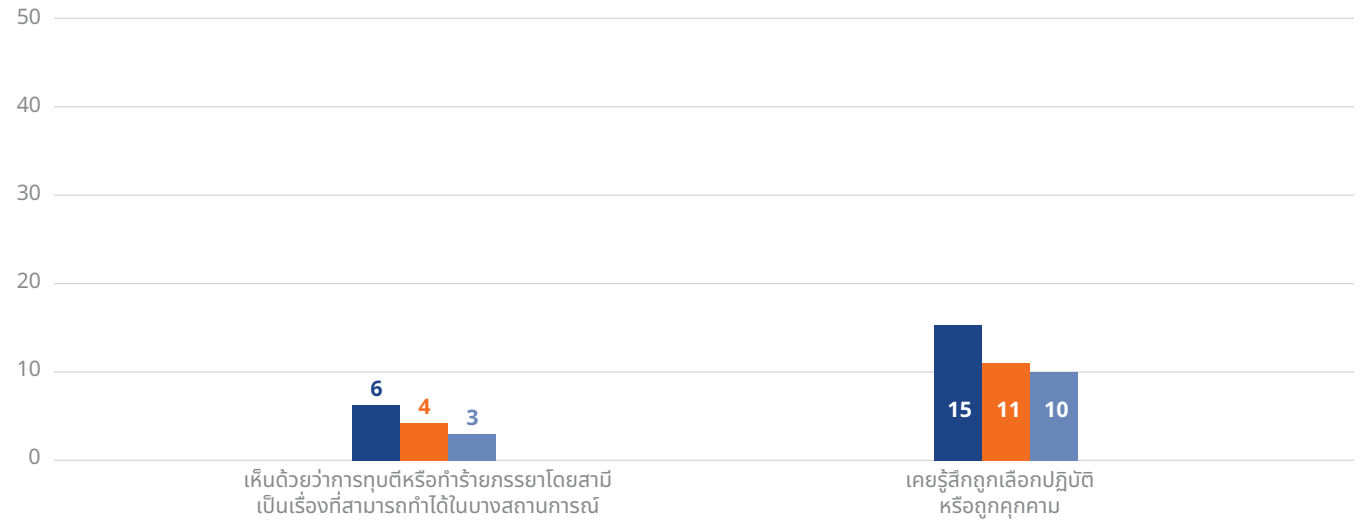

ที่มา: การสำรวจ MICS ปี 2565

**หญิงสาวส่วนใหญ่
ในประเทศไทย
ไม่ว่าจะมีสถานะสมรสใด
หรือแต่งงานเมื่ออายุเท่าใด
ต่างไม่เชื่อว่ามีเหตุผลใด
ให้ใช้ความรุนแรง
ในครอบครัวได้**

- แต่งงานก่อนอายุ 18 ปี
- แต่งงานเมื่ออายุ 18 ปีขึ้นไป
- ไม่เคยแต่งงาน

ภาพที่ 4.15 ร้อยละของผู้หญิงอายุ 20 ถึง 24 ปี ที่คิดว่าสามีสามารถทุบตีหรือทำร้ายภรรยาได้ในบางสถานการณ์ และร้อยละของผู้หญิงอายุ 20 ถึง 24 ปี ที่เคยรู้สึกถูกเลือกปฏิบัติหรือถูกคุกคาม จำแนกตามอายุขณะแต่งงาน

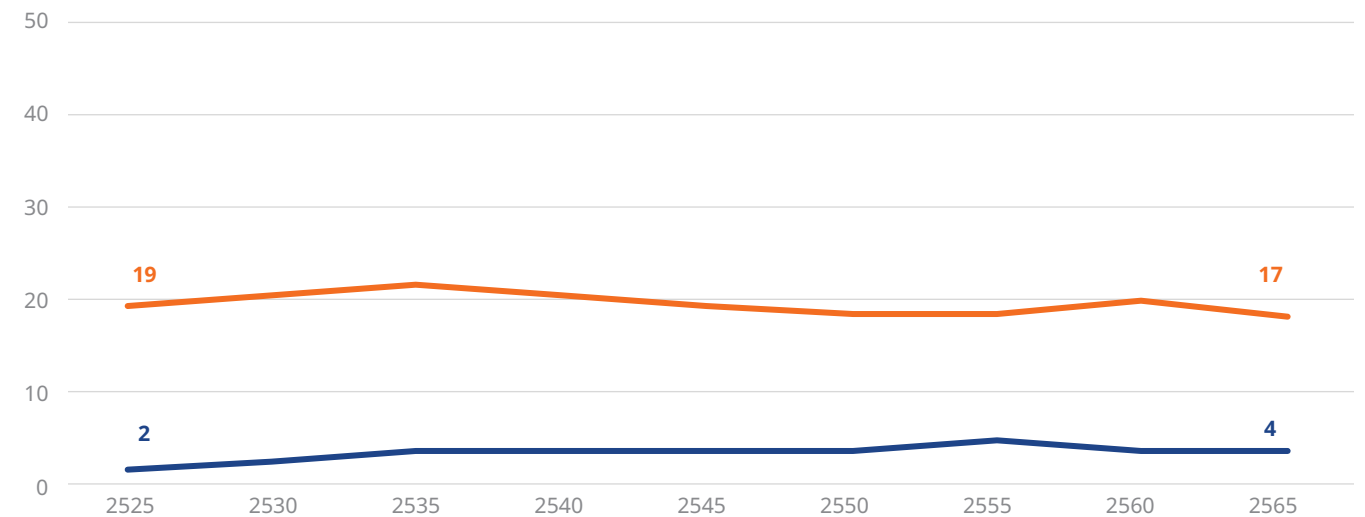

ที่มา: การสำรวจ MICS ปี 2565

**ตลอด 40 ปีที่ผ่านมา
ประเทศไทยไม่มีความคืบหน้า
ในการลดจำนวน
ของการแต่งงานในวัยเด็ก**

- แต่งงานหรืออยู่กินก่อนอายุ 18 ปี
- แต่งงานหรืออยู่กินก่อนอายุ 15 ปี

ภาพที่ 4.16 ร้อยละของผู้หญิงอายุ 20 ถึง 24 ปี ที่แต่งงานหรืออยู่กินกันสามีภรรยาครั้งแรกก่อนอายุ 15 ปี และก่อนอายุ 18 ปี

ที่มา: บทวิเคราะห์ของยูนิเซฟโดยใช้ข้อมูลจากการสำรวจ MICS ปี 2548-2549, 2555-2556, 2558-2559 และ 2565

**การขับเคลื่อน
งานด้าน
การคุ้มครองเด็ก
ในประเทศไทย**

การคุ้มครองเด็กในประเทศไทยเป็นประเด็นที่มีความซับซ้อน ซึ่งจำเป็นต้องมีแนวทางที่ครอบคลุมและบูรณาการ แทนที่จะดำเนินการแบบแยกส่วนและตั้งอยู่บนฐานเชิงประเด็น เสาหลักของระบบคุ้มครองเด็กควรได้รับการเสริมความเข้มแข็ง เพื่อจัดการกับปัญหาต่าง ๆ ที่สะท้อนในรายงานนี้

รัฐบาลไทยมีความก้าวหน้าเป็นอย่างมากในการพัฒนากรอบกฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวกับเรื่องนี้ รวมทั้งการเริ่มใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 แผนปฏิบัติการระดับชาติเกี่ยวกับการเลี้ยงดูทดแทนสำหรับเด็ก (2565-2569) และแผนปฏิบัติการด้านการคุ้มครองเด็กแห่งชาติ (2566-2570) แต่ยังคงจำเป็นต้องมีความพยายามมากกว่านี้ เพื่อปิดช่องโหว่ทางกฎหมายและห้ามการลงโทษทางร่างกาย โดยเด็ดขาดในทุกๆ สภาพแวดล้อม ทำให้การแสวงประโยชน์และการละเมิดทางเพศทางออนไลน์ทุกรูปแบบเป็นอาชญากรรม และกำหนดอายุขั้นต่ำของการแต่งงานที่ 18 ปี โดยไม่มีข้อยกเว้น

ทั้งนี้กฎหมายเป็นเพียงจุดเริ่มต้น หน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐ ภาคประชาสังคม ภาคเอกชนและกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนจำเป็นต้องทำงานร่วมกันอย่างไร้รอยต่อ เพื่อให้เกิดการตอบสนองที่เป็นหนึ่งเดียวต่อประเด็นคุ้มครองเด็กต่าง ๆ ซึ่งรวมทั้งการสร้างทักษะและองค์ความรู้ให้กับเจ้าหน้าที่รัฐ โดยเฉพาะผู้ที่เกี่ยวข้องกับทะเบียนราษฎรและบริการคุ้มครองเด็ก เพื่อให้พวกเขาสามารถให้การสนับสนุนเด็กทุกคน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การประสานงานในระดับสูงระหว่างหน่วยงาน/กระทรวงต่าง ๆ เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้สามารถดำเนินการได้

เป็นหนึ่งในเดียวและได้รับการสนับสนุนที่ต้องการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ดูแลบริการสวัสดิการสังคมและการคุ้มครองเด็ก และการประสานงานด้านนโยบายเกือบทั้งหมด จึงสำคัญมากที่จะต้องมีความชัดเจนและทรัพยากรในการจัดบริการเพื่อสนับสนุนเด็กในทุกๆ ระดับ

ทั้งนี้บริการสนับสนุนต้องมีความหลากหลาย สอดคล้องและเท่ากันกับความท้าทายต่าง ๆ ที่เด็กต้องเผชิญ สำหรับเด็กที่ไม่มีพ่อแม่ ต้องให้ความสำคัญกับการเลี้ยงดูบนฐานครอบครัว โดยหากเป็นไปได้ต้องมุ่งเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับครอบครัวที่มีอยู่ รวมถึงต้องจัดให้มีบริการที่เข้าถึงได้และครอบคลุมสำหรับเด็กทุกคน ทั้งเด็กที่เผชิญกับความรุนแรง การแต่งงานในวัยเด็ก การไม่มีสถานะบุคคลทางกฎหมาย หรือความท้าทายอื่น ๆ จากการอพยพโยกย้ายถิ่นฐาน เด็กที่มีบาดแผลทางใจต้องสามารถเข้าถึงบริการด้านสุขภาพจิต เพื่อช่วยในการเยียวยา ฤกษ์แจสำคัญคือการมีบริการแบบองค์รวมสำหรับครอบครัว เด็กและวัยรุ่นที่มีความเปราะบาง อันได้แก่บริการด้านสุขภาพ การศึกษา การช่วยเหลือเมื่อถูกกระทำความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศ บริการที่เป็นการป้องกัน และบริการสำหรับเด็กหญิงที่ตั้งครรภ์และแม่วัยรุ่น

ต้องมีมาตรฐานและระบบติดตามที่ชัดเจนเพื่อให้แน่ใจว่าสถานรองรับเด็กทุกประเภท ตั้งแต่สถานสงเคราะห์ โรงเรียนประจำ และโรงเรียนสอนศาสนาแบบอยู่ประจำ ไปจนถึงสถานรองรับเด็กของภาครัฐ มีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและส่งเสริมการเจริญเติบโตของเด็ก และต้องมีการจัดสรรทรัพยากรสำหรับการขึ้นทะเบียน ตรวจสอบและเฝ้าติดตามสถานรองรับเด็กทุกประเภท รวมทั้งการปิดสถานรองรับที่จัดบริการไม่เหมาะสม

ต้องมีการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นคุ้มครองเด็กอย่างสม่ำเสมอ เพื่อทำความเข้าใจปัญหาที่เกิดขึ้นใหม่และพัฒนาแนวทางการแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพ

สิ่งที่สำคัญที่สุดคือการลงทุนทั้งบุคลากรและงบประมาณ โดยเริ่มจากการจัดให้มีกำลังคนนักสังคมสงเคราะห์ที่เพียงพอทั้งในระดับประเทศ ภูมิภาค และท้องถิ่น โดยมีการกำหนดบทบาทและหน้าที่รับผิดชอบที่ชัดเจน ลำดับต่อมาคือให้การอบรมที่เหมาะสมและการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องแก่ทุกคนที่ทำงานกับเด็ก นอกจากนี้คือต้องมีการรับฟังเสียงของเด็กและวัยรุ่น โดยจัดให้มีพื้นที่ปลอดภัยที่พวกเขาสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่กังวลและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตพวกเขา ทำายสุดชุมชนยังคงมีบทบาทสำคัญในการคุ้มครองเด็กผ่านการสร้างความตระหนักรู้ การค้นหาเด็กกลุ่มเสี่ยง และการช่วยเหลือเด็กที่เปราะบาง รวมถึงการใช้สื่อออนไลน์ ซึ่งเด็กมีความคุ้นเคยและสามารถเป็นเครื่องมืออันทรงพลังในการให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิของพวกเขาและทรัพยากรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

การลงทุนในเสาหลักต่างๆ ที่ครอบคลุมและตอบสนองต่อการคุ้มครองเด็กตามที่ได้กล่าวมาเบื้องต้น จะส่งผลให้ประเทศไทยสามารถสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและส่งเสริมให้เด็กทุกคนมีโอกาสที่จะเติบโตได้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งไม่เพียงแต่จะเป็นประโยชน์สำหรับเด็กแต่ละคน แต่ยังส่งผลให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความเป็นธรรมและเสมอภาคยิ่งขึ้นสำหรับทุกคน

หมายเหตุทางเทคนิค

เอกสารฉบับนี้อ้างอิงข้อมูลจากการสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย (Multiple Cluster Survey – MICS) เป็นหลัก โดยใช้ข้อมูลจากการสำรวจหลายครั้งระหว่างปี 2548 ถึง 2565 ข้อมูลประชากรมาจากกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย และ World Population Prospects 2565 ของสำนักงานเศรษฐกิจและกิจการสังคมขององค์การสหประชาชาติ (ฉบับออนไลน์) ข้อมูลจาก World Population Prospects ใช้สำหรับประเมินแนวโน้มประชากรในประเทศ

เนื่องจากไม่มีการนำเสนอช่วงความเชื่อมั่นของการคำนวณทางสถิติ ในเอกสารฉบับนี้ จึงควรใช้ความระมัดระวังในการตีความผลลัพธ์ เนื่องจากในบางกรณีอาจจะไม่ได้มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างกลุ่มต่าง ๆ มากนัก แต่ข้อความหลักได้ถูกจัดทำขึ้นโดยพิจารณาถึงช่วงความเชื่อมั่นด้วย สำหรับกรณีที่หัว-ข้อมีการระบุถึงความแตกต่างในกลุ่มประชากร แสดงว่าได้รับการยืนยันแล้วว่ามีนัยสำคัญทางสถิติ

แหล่งข้อมูลสำหรับตัวชี้วัดเกี่ยวกับความรุนแรงในและรอบๆ โรงเรียนคือการสำรวจภาวะสุขภาพนักเรียนในประเทศไทย ภายใต้ Global School-based Student Health Survey ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการสำรวจที่โรงเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นถึงตอนปลาย ซึ่งมีอายุระหว่าง 13-17 ปี¹¹ การสำรวจนี้ดำเนินการโดยกระทรวงสาธารณสุขของไทยด้วยการสนับสนุนขององค์การอนามัยโลก อัตราการตอบของเด็กนักเรียนอยู่ที่ร้อยละ 90 โดยการสำรวจโดยรวมมีอัตราการตอบที่ร้อยละ 83¹²

แหล่งข้อมูลสำหรับตัวชี้วัดด้านความรุนแรงออนไลน์คือโครงการ Disrupting Harm ซึ่งเป็นโครงการวิจัยครอบคลุมหลายประเทศที่ได้รับทุนสนับสนุนจาก Global Partnership to End Violence against Children และดำเนินการผ่านความร่วมมือระหว่าง Safe Online Initiative มูลนิธิเพื่อการยุติการแสวงประโยชน์ทางเพศจากเด็ก (ECPAT International) องค์การตำรวจอาชญากรรมระหว่างประเทศ (INTERPOL) และ Innocenti สำนักงานวิจัยขององค์การยูนิเซฟ มีการเก็บข้อมูลผ่านการวิจัย 9 ครั้งในประเทศไทยระหว่างปี 2563 ถึง 2564¹³ ซึ่งรวมทั้งการสำรวจครัวเรือนที่สะท้อนสถานการณ์ระดับชาติในการใช้อินเทอร์เน็ตของเด็กและวัยรุ่นอายุ 12-17 ปี ครอบคลุมการลงพื้นที่ร้อยละ 98 เนื่องจากไม่สามารถครอบคลุมสามจังหวัดชายแดนใต้ด้วยข้อกังวลเกี่ยวกับความมั่นคงและความปลอดภัย โดยมีการใช้หลักสุตรจากการสำรวจ Global Kids Online เป็นพื้นฐานของการทำแบบสำรวจครัวเรือน

Endnotes

1 เครือข่ายสหประชาชาติว่าด้วยการโยกย้ายถิ่นฐาน, รายงานการโยกย้ายถิ่นฐานของไทย 2562 หน้า 10 ([https://www.unicef.org/thailand/media/1806/file/Thailand%20Migration%20Report%202019%20\(Low%20resolution\).pdf](https://www.unicef.org/thailand/media/1806/file/Thailand%20Migration%20Report%202019%20(Low%20resolution).pdf))

2 McAuliffe, M., and A. Triandafyllidou (eds.), *World Migration Report 2022*, International Organization for Migration, Geneva, 2021, and International Organization for Migration, *Asia-Pacific Migration Data Report 2020*, 30 Aug 2021, cited in United Nations Network on Migration, International Detention Coalition, Immigration Detention and Alternatives to Detention in the Asia-Pacific Region, Alternatives to Detention Working Group of the UN Network on Migration, 2022, pp. 15-16.

3 รายงานการโยกย้ายถิ่นฐานของไทย 2562 หน้า 99.

4 ลดาพงษ์พัฒนา ก., ลิลลี่แป๊ะ, อ., และ ธนปัญญาวรรณกุล, ว. ไม่ทิ้งเด็กไว้ข้างหลัง เด็กไม่น้อยกว่า 120,000 คนในสถานดูแลเด็กในประเทศไทย การวิจัยเกี่ยวกับเด็กในสถานดูแลเด็กในประเทศไทยและบทสรุปนโยบาย, เมษายน 2566

5 องค์การยูนิเซฟ, รายงานทางเทคนิค การวิเคราะห์การลงทุนเพื่อการคุ้มครองเด็กในประเทศไทย, องค์การยูนิเซฟประเทศไทย, กรุงเทพฯ, 2567

6 อูตีรัตน์สกุล, 'Teachers Need to Learn Child Rights' สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) Insight, 9 ธันวาคม 2563.

7 Aunampai, A., et al., 'Association of Bullying on Happiness at School: Evidence from Thailand's national school-based survey', *International Journal of Adolescence and Youth*, vol. 27, no. 1, pp. 72-84, 2022.

8 Fang, X., et al., 'The Burden of Child Maltreatment in the East Asia and Western Pacific Region', *Child Abuse and Neglect*, vol. 42, pp. 146-162, April 2015.

9 องค์การยูนิเซฟประเทศไทย ค่ามวลจากข้อมูลของธนาคารโลก วันที่ 29 มีนาคม 2567, '*GDP (สกุลเงิน US\$) - ประเทศไทย*'.

10 มาตรา 1448 ในเดือนมิถุนายน 2567 สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาได้มีมติอนุมัติ "พระราชบัญญัติสมรสเท่าเทียม" เพื่อให้การแต่งงานของเพศเดียวกันนั้นสามารถเกิดขึ้นได้ในประเทศไทย กฎหมายนี้ยังแก้ไขมาตรา 1448 ว่า "การแต่งงานสามารถเกิดขึ้นได้เมื่อทั้งสองฝ่ายมีอายุครบ 18 ปีบริบูรณ์ แต่ในกรณีข้อยกเว้น ศาลอาจอนุญาตให้เกิดการแต่งงานก่อนอายุที่กำหนดได้" มาตรา 1454 ไม่ได้ถูกแก้ไขเพื่อเพิ่มกรณีข้อยกเว้นเพิ่มเติม กฎหมายใหม่นี้มีผลบังคับใช้ในเดือนกันยายน 2567 โดยได้รับการลงพระปรมาภิไธยและตีพิมพ์ในพระราชกิจจานุเบกษา

11 ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับวิธีวิทยาของการสำรวจภาวะสุขภาพนักเรียนในประเทศไทย <<https://www.who.int/teams/noncommunicable-diseases/surveillance/systems-tools/global-school-based-student-health-survey>>.

12 องค์การอนามัยโลกและกระทรวงสาธารณสุขประเทศไทย การสำรวจภาวะสุขภาพนักเรียนในประเทศไทย พ.ศ. 2564 *Fact Sheet*.

13 **องค์การเอ็กซ์แพท** **องค์การตำรวจอาชญากรรมระหว่างประเทศ (หรืออินเทอร์โพล)** และ**ศูนย์วิจัยอินโนเซนต์ขององค์การยูนิเซฟ** รายงาน *Disrupting Harm* ในประเทศไทย: หลักฐานของการแสวงหาประโยชน์ทางเพศและการล่วงละเมิดทางเพศต่อเด็กทางออนไลน์ในประเทศไทย **พันธมิตรระดับโลกเพื่อยุติความรุนแรงต่อเด็ก** 2563

ข้อมูลจากสำนักงานสถิติประเทศไทย

สำหรับข้อมูลในสิ่งตีพิมพ์นี้

ฝ่ายข้อมูล การวิเคราะห์ การวางแผน และการติดตามของ UNICEF

3 United Nations Plaza
New York, NY 10017, USA
โทรศัพท์: +1 212 326 7000
อีเมล: data@unicef.org
Website: data.unicef.org

สำหรับข้อมูลเกี่ยวกับงานงานคุ้มครองเด็ก ขององค์การยูนิเซฟประเทศไทย

องค์การยูนิเซฟประเทศไทย
19 ถนนพระอาทิตย์ เขตพระนคร
กรุงเทพฯ 10200, ประเทศไทย

Email: thailandao@unicef.org
Website: unicef.org/thailand/